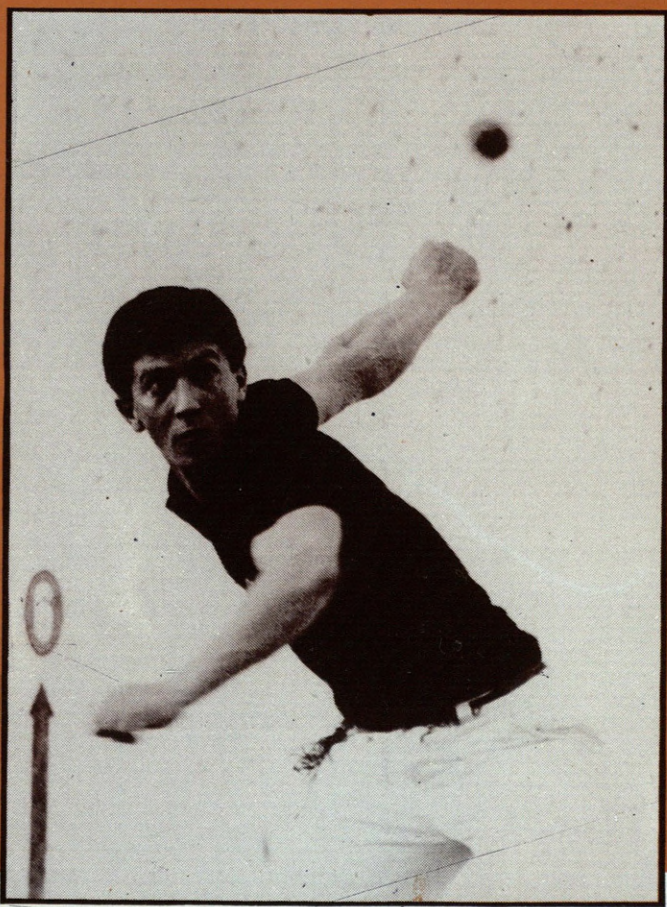

ARGIA

1.984 - Azaroa 11 - XLVII. urtea - 1035 zenbakia. 100 pezta

PILOTA GAINBEHERAN OTE?

GALARZA III

mundu
txiki
baten
buelta
harrigarriak

**Zorroagako Fakultatean euskal
adarrak moztu**

**Zer moduz zatoz zure
loarekin?**

**NAFARROA EGURPEAN:
EZKER ABERTZALEA
ITO BEHAR DUTE**

Gure ahalegina Bizkaiarentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

TXURRUKARI Oroikarria. Areeta
Itsasoaren oldarra gelditze
gizonaren neurrigabe
ahalegina.

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta bultzatutako Erakundea

500 detentziotik gora egin dituzte Guardia Civil eta Policia Nacionalak Nafarroan. Azken hilabeteotan HB eta ETA gauza bat bezala agertu bahi izan dute. Detentzio baten ondoren torturak publikoki salatu zituen Simon Loiolarekin eta Mikel Arbeloarekin mintzatu gara Nafarroako aktualitateaz. **11. orria.**

Pilota gainbeheran ote? Galdera ezkor bat, antzematen denez. Laguntza falta du pilotak. Laguntza ofiziala. Frontoiak, monitorea, komunikabideetan agertzea... Faktore gehiegi daude gaur egun pilotak bizirik iraun ahal izateko. Guk gure hondar aletxoak eskaini nahi izan diogu gai honi gure ateak zabalduz. Hurbilketa bat egin dugu **22. orrian** sakonago ekingo diogu hurrengo batean.

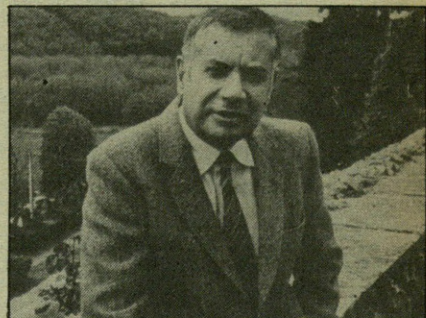
non-zer

- 4.— Aste Giroa
- 10.— Tianttaka
- 11.— Nafarroan detentzio bolada: Ezker Abertzalea ito nahi. **Iñaki Zubiondo.**
- 15.— Mundua ez da borobila
- 16.— El salvadorren FMLNk zergatik irabaziko duen. **Pablo Sastre**
- 18.— Herriko Plaza.
- 20.— Zorroagan euskarazko adarrak moztu dituzte.
- 22.— Pilota gainbeheran ote? **Joxe Mollarri.**
- 26.— Benigno Baskarain Eibarko sozialista zaharra hil da.
- 27.— Sikulusaltsa: ametsaren bidea.
- 31.— Kultur Ataria.
- 32.— Koldo Izagirrerekin solasean.
- 34.— Abesbatzen lehiaketaz Tolosan.
- 35.— Euskara gizarte bizitzan. Tolosako euskara batzordearen liburua.
- 36.— Branka antzerki taldearen mirakulua.
- 39.— Txutxumutxuka.
- 40.— Jo...adarra!
- 41.— Bertsoak.
- 42.— Azkena: **Beltza.**

«Euzkadi merezi zuten» da Koldo Izagirreren lehen nobela kaleratu berriaren izena. Hau bere lehen nobela izanagatik ere Koldo Izagirre ezaguna da euskal literaturaren munduan. Eskuartearen hartu dugu, irakurri eta berekin solasean aritu gara. **32. orria.**

Insomnia dela eta erreportaia bitxi bezain interesgarri bat dakargu zenbaki honetan. Zer moduz konpontzen zara zure loarekin? Asko kostatzen al zaizu gauez lo hartzea? **27. orrialdean** aurki dezakezu zenbait pista zure egoerarekin alderatzeko. Michel Jouvet ikerlariari eginiko elkarrizketa eder bat ere badaukazu erreportaia horrekin batera.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

Donostiako erredazioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uribe, Xalbardin, Jon, Joseba Alvarez.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Bilbon: ANAITASUNA taldea.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Hiribarren, Allande Sokarros.

Iruñean: Pello Lizarralde.

Kolaboratzaileak: Martxel Aizpuru.

Enrike Amonarriz (Jo...Adarra), Mikel Antza, Joxe Azurmen-di, Balere Bakaikoa, Luis Mari Banderes, Xabier Erro, Iñaki Camino (Aste Giroa), Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriñandia, Pablo Sastre, Joxean Gezalaga «Zaldubi».

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal, Luis Otaegi.

Publizitatea: Xabier Erro.

Administrazioa: Joxe Mari Ostolaza.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea behean. DONOSTIA-12.

Telefona: (943) 28 33 99.

Inprimategia: GRAFICAS SEMI.

Hego Euskal Herria, Estatu Espainola.....	3.500 pta.
Iparr Euskal Herria, Beste atzerriak.....	4.800 pta.
Airez.....	7.300 pta.
Ale bakarra.....	100 pta.

AZAROA 9 AZAROA 16

Azaroaren 16an
ilbehera

mareak: (Azaroaren 11koak)

gora: 05.27 eta 17.47
behera: 11.47 eta
24.00.

eguzkia: (Azaroaren 11an)

irten: 07.55
sartu: 18.02

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

Kaltxaberde,
Tturku
eta Gotzon

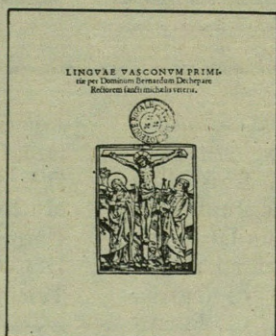
Egilea: Txiliku
Titulua: Kaltxaberde, Tturku
eta Gotzon.

Argitaletxea: Elkar. Sor saila
11.

Ezaugarriak: 350 pta. 106
orrialde.

Ikastoletako gaztetxoentzat literatur testuak argitaratzeari eutsi diote Gipuzkoako irakasle askok, eta azken hau Zarauzko ikastolan lanean dihardun Txilikuk egin da. Berak esan bezala, egiten duena literatura da, eta umeentzat balio baldin badu, hainbat hobe. Hastapenetako asmoa 5. eta 6. mailetak umeentzako ipuinak sortzea izan du, mugaketa zehatzegien lerradurarako joera ere onartuz.

Hala ere eta liburu honi zuzenkiago ekiteko, hiru ipuin hauek nondik nora doazen agertu nahi genuke. Kaltxaberde deritzana klasiko da erabat egileak berak onartu bezala. Herri txiki batera pertsonaia xeble xamarra helduko da herensuge ehiztaria dela esanez. Ez diote bost xentimuko kasurik egingen, eta bai barrea aldiz. Hala ere bai ak hiru urte igaroko ditu lanean zer gerta ere. Tturku deitzen dena, bigarren ipuina alegia, gaur egunekoagoa da. Mutiko baten laguna da Tturku, eta beti teman ditugu mutiko hori eta Tturku. Halako batean kopia egingen dio ipuin bat Turkuri mutikoak eta iskanbila sortuko da. Bitartean Txilikuk ipuin hori kontatzen du bidenabar. Hirugarrena Gotzon dugu, jaietan saltzen ibiltzen diren beltz horietakoek saldutako irratia opa egingen dio aitzak Gotzoni eta irratia sorkinkeria eta opariaren irrika direla eta aldatu egingen da Gotzon besteenganako jokaeran. Hiru ipuinak soil xamarrek dira, abentura handiegirik gabe, oso euskara herrikoiean, etxeko euskara, aberatsa gainera, bizia, erreala eta gazteentzat egokitua den antza duena. Hizkuntza du zalantzarik gabe liburu honek aldeirik aberatsena.

Titulua: Dominum Bernardum Dechepare, Rectorum Sancti Michaelis veteris.

Titulua: Linguae Vasconum Primitiae

Argitaletxea: Euskal Editoren elkarte. Itxaropena.

Ezaugarriak: Edizio faksimila.

Egun kalean liburu honen edizio zenbait aurki badaiteke ere, beste bat, eta faksimil antzean, argitaratu dute euskal editoreen elkarteek. Liburuak zenbaturik daude, bakoitzak bere zenbakia baitarama azken orrialdean. 1545. urtean kaleratu zenaren letra eta neurri berekoa dela irudi du. Aita Altunak liburu honen edizio kritiko sakona egin zuen arren bada gazte zenbait oraindik Dechepare osorik aztertu gabe dagoela dioenik, eta noski azterketan diharduena. Alabaina hori beste kontua dugu, eta guk liburuaren berrargitaratzearen berri ematea besterik ez genuen nahi.

Egilea: Koldo Izagirre.

Titulua: Euzkadi merezi zuten.

Argitaletxea: Hordago.

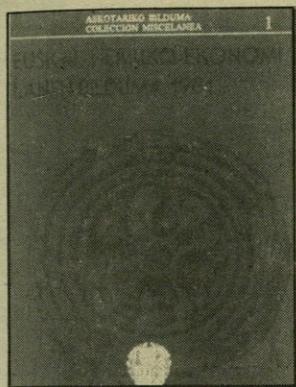
Ezaugarriak: 500 pta. 100 orrialde.

Koldo Izagirreren lehen nobela kaleratu da oraintxe. Hordagok argitaratu du aurretik hain larri dabilen arren. Nobela ez da eskuarki idaz daitezkeenetakoa, idazleak adituz edota irakurritz dituen berriak eta gertaerak baitira nobela osatzen duten habe nagusiak, ezagutu gabeko garai batzuetako bizikizunak direla esan liteke. Garai hartako datu objektiboen bilketa ere antzeman daiteke (kotxeen piezak, baserri izenak e.a.) Idazlearen irudimenak sekuentzia batzuek lotzen ditu, gerraurrean eta gerra garaian bertan jazo bide zirenak, berak landu eta egokituak, edota agian asmatuak. Puskaka doa nobela, egun di-

ferenteetako sekuentziak tar-tekatuz, bataio bat dela, halako eskontza; honelako alarguntza. Ameriketara biajea, Ameriketatik itzultitakoaren porrot itzela, hirian izandako aurreneko autoak sortutako xarma eta erakarria, baserrira argia aurreneko aldiz iritsi zenekoa. Txiritaren ateraldi zenbait, sekuentziaren hariarekin lotzen diren orduko bertsoen lerroak, errepublikanoen mitinak, kaleetako manifestazioetan isuritako odola, apaizen jokabidea, mutiko gazteen ibilerak, beren aurreneko lan soldatadunak, gerra garaiko traizioak, erreketen mugimenduak Oartzun inguruko mendiak barna, sagardotegietako afari legeak, orduko lanak, tresnak...

Pasaia inguruan gertatzen dira gehienak, protagonistak ere garai hartan han bizi eta ibiltzen zirenak baitira. Garai bateko gizartearen deskizio laburra egiten da nobelan, idazleak printzaka egoera eta jazokera batzuek auzeratu ditu nahi duen mundua guri agertzeko. Puskaka eginaz itzateak hariak lotzera garamatza, famelien loturak azalduz doaz, biajeak, ideologiak eta etxe barneko gertakizunak eskema antzeko zerbait eskaintzen digute eta azkenean historiaren nondik norakoak jabetzen gara. Ez da, baina, hau inportanteena, orduko gizartearen islada baino, horregatik, nobela osatzen duten puskek osoro ordenatzen ez baditugu, hurrenkeraz jabetzen ez baldin bagara, ez dugu anitz galduko, nobela hau sekuentzia bakoitzak mamitzen baitu, gertakizun bakoitza baita orduko gizarte eta egoeraren esplikagarri. Bestalde idaztinkeraren aldetik, joera zaharren zale ageri da egilea. Ez da asko Gasteizko aldzikari batean egungo narradore gazteek ongi narratzen ez zekitelako esaten zen. Kasu honetan idazlea kontaez arduratu da, eta forma bat baino gehiago landu du kontatzeko.

Dudarik ez, hizkuntzak bere inportantzia du nobelan zehar.

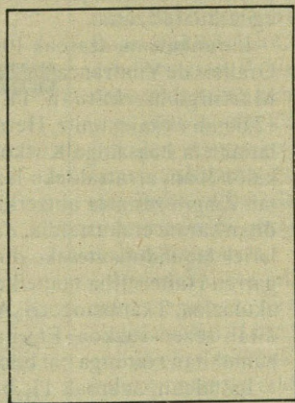

Egilea: Askoren artean
Titulua: Euskal Herriko ekonomia lanen bilduma 1981
Argitaletxea: Herri-Arduralaritzaren eskal erakundea
Ezaugarriak: Askotariko bilduma I. 700 ptá. 203 orrialde.

1981. urtean Iruñean Udako Euskal Unibertsitatean ekonomilari batzuren lanen bilduma duzue liburu hau. Balere Bakaikoak prestatu duena. Lanak elkarren artean batasunik gabekoak dira, bakoitzak bere lana aurkeztu bait zuen.

Honela, Balere Bakaikoaren lana Euskal Herriko ekonomiak Estatukoarekin duen elkartrukeari eskeintzen zaio, lan ereduak eta prezio erlazioak kontutan harturik. Amin, Emmanuel eta Ricardo dira aipatzen diren teoritak. Karmelo Busturiak bere aldetik titulu honetako lana du: Euromonetaren inguruan eta zenbait berezitasun. Euromerkatuaren eboluzioan 1978 urteetik aurrera bereziki. Euromerkatuaren inguruko elementuak ditugu aztergai, un earen eboluzioa, dolarra, bira, birziklapena, Euromerkatuaren aldak berezi batzuren eboluzioa, LIBOR-ena eta «Euromoney Index of Terms and Conditions»-ena. Inigo Garaialde lanik ezaz ari da, egoera eta etorkizuna aitatuz, neurketa orokorra, Euskal Herriko lanik ezaren bilakaera eta enplegu politika. Mikel Navaroren lanean konbenioak eta kontzertua aztertzen dira, baina lehena eta oraina kontutan harturik. Atalak hauek dituzue: Historia laburra, Euskal zerga-sistema berezien egitura,

Kupo-sistemak; Alderdi politikoak eta kontzertuak. Kontzertuei buruzko balorapena. Eranskinen artean bi ditu eginak Navarrok. Bata egozpen-erizpideei buruzkoa, eta bestea administrazio lokala dela ta. Azken lana hiruren artean egin da: Josu Ardaiz, Ander Basaldua eta Maria Soledad Esteban hain zuzen. Lana hauxe duzue: Sistema dinamika. Plangintza sozio-ekonomikoaren ereduak eraikitzeke metodologian. Lan honen barnean guzti hau dago: Sarrera, Gizarte-zientzietako eredu dinamikoak (mentalak, formalak, ekonometrikoak eta dinamikoak). Sistemen dinamika hastapenak. Sistemen dinamika sorrera. Sistemen dinamika elementuak. Sargunto ereduak. «World-2» ereduak eta azkenik «Nafarroa 2000 (Prospektiba azterketa)». Etorkizuneko arazoan planteamendua egiten delarik.

Izena: Hots.
Ezaugarriak: Legazpin eginna. 84.eko Urrikoa. 18zkoa.

Argazki saila da Hots honi hasiera ematen diona. Legazpiko idazle eburuz aterata ziztuzten liburuen berri ondoren. Hotsikus zinema taldeak lortutako aurreneko emaitza den «Igeralde errota» ere nola errodatu duten argitzen digute. Ogia baserrian bertan egiten duten batzuri ere filmatu omen diete, gerora ere zine taldea jarraituko den asmoz. Bertsuak, Haizkorriko borda berriak, marrazkiak, hainbat olerki, Tipi Ttapa-koekin elkarriketa, ipuinak, herriko arkitektura dela ta, denborapasak eta jostagarri zenbait.

diskoak

Kaki

Egilea: Robert Wyatt
Titulua: Work in progress
Diskoetxea: Nuevos Medios

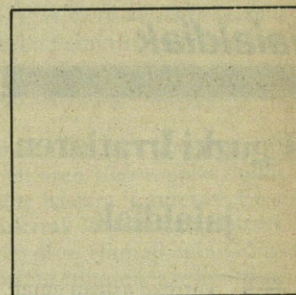
70etako hamarkadan musikorik ausartenetako bat. Perkusio jole bitxia. Komunista ile luze, zorrotz, kaskagorra. Istripu batek kurpilezko aulkira betirako kondentatua. Hego Ameriketako protesta kantaren zale porrokatua. Hori bai, batez ere protestarena. Musikaren zereginaz gizarde aldaketa lanari egokitzearena, uztartzearena. Eta guzti horretaz aparte, oraintxe bertan ahots aukeratuena artean kantari aparta, antzekorik gabeko boza.

Ba beno. Tipo honek aspaldian ez du ganorako lanik egin (berak horixe esaten du behintzat). Ba dirudi Tarrasa aldeko anarkista zaharren taberna jokoak eta ixtorio zaharrak direla bere denborapasak. Berak dionez lan borobil bat, itxurazko Lp bat sortzeak lan handia behar du eta azken urteotan bere musika egarriak kolaborazio lanean, konbidatu giza edota nohizbeinka kantu pare bat argitaratuz ase izan ditu (gustoko kantuen bertsioak ere ohizkoak ditu).

Halaxe bere «Inork ezin gaitzake gera» Lpa, zenbait kanturen bertsioak eta beste musiko bitxi batzuen laguntzaz eginiko elkarlanen bilduma. Halaxe ere Malvinetarako untziak egiten ari ziren untzioetako langileei buruzko SHIPBUILDING kantua-

ren bertsioa. Eta azkenik, WORK IN PROGRESS deritzan lau doinuako disko hau. Noizbehinkako bere plaza-ratze urri eta preziatuen artean hurbilenekoa. Bertan, aurrekoen hildotik jarraituz doinu ezagunen bertsioak eskeintzen dizkigu berriro ere Hego Ameriketako kantarenganako zaletasun adieraziz (Yolanda, Te recuerdo Amanda), eta Peter Gabrielen BIKO kantari pasara eder bat emanez. Horretaz gain Amber and the ambers izeneko doinu orijinal bat gehitzen du. Besteek izan lezaketan interesa gaintuz.

Estiloa minimalismo zorrotzean datza. Ahotsa instrumentu nagusi, ikertzaile, eta beronen oinarri gisa tekla eta perkusio hari finak. Pena bat da alferrontzi honek lan osoagorik, zabalagorik ez burutzearena, baina halere, gaitzerdi dugu tartekako pieza bi hauek eskuratu ahal izateak.

Titulua: XV. Nazioarteko Abestaldeentzat Lehiaketak.

Diskoetxea: IZ.
Produktorea: Turismo Ekinbide Etxea (CAT)

Pluralismo politikoarekin batera musika aldetik masarentzako uniformismoa eta intelektualentzako eta esnobistentzako tarte txikiak promozionatzen dituen sistema honek urtean behin abestaldeentzako musikari egun batzuk eskaintzen dizkio Tolosan. Irratiek ere ados jarri eta

igande goizean denek eskaintzen digute Tolosako azken emanaldia.

Aurtengoan ere txintxo aurkeztu digu Donostiako CA Tek joan den urteko irabazleen muestra bat. Hiru lehen sari eta bigarren bat bildu zituen Hungariako Unibertsitateko Abestalde Gazteak (zergatik jarri hauen izena ingelesez eta portugesena beren hizkuntzan?) zazpi kanta eskaintzen ditu. Portugaleko Kontsebatario Nazionalako kamara koruak, lehen eta bigarren sari bana bereganatu zituelarik, bost. Donostiako Corazon de Mariakoek hiru eta Etxarri-Aranazko koruak bat.

Egileak berriz nahasian, Haydn klasikoaren ondoan euskaldunak eta hungiarrak ere bai. Hortik zehar «loudness»-ik eta elektrizidaderik gabeko musika entzuteko kuriesidadea duenari diska hau hartu eta lasai entzuteko gomendatuko genioke. Kasakoak jarri eta lasai eseri. Diska irekitzen duen «De Profundis» koloretsuarekin hungiarrak egiten dutenak zoratuko du.

jaialdia

Eguzki Irratiaren

jaialdia

16 Aurreko astean eman genizuen Iruñeako eguzki Irratiak antolatutako jaialdi baten berri. Datorren ostiralerako, azaroak 16, beste jaialdi bat antolatu zutela ere iragarri genizun. Bigarren jaialdi honetan Porkeria T. Kortatu, Vomito Social eta IV Reich taldeak arituko dira Ansoaingo Txoko-Gorri lokalean. Gogora dezagun Eguzki Irratiak arazoak izan dituela poliziarekin eta orain diruz gaizki badabilta ere Iruñean martxa piska bat sartzeko asmoz antolatu dituztela jaialdi hauk. Irrati hau 105 Mhztan aditu ahal da arratsaldeko zortziretatik goizaldeko ordubiak bitarte.

kantaldia

Ibarlan kantaldi bikaina

10 Ibarlako gazteek datorren larunbaterako, aroak 10, kantaldi polit eta gustagarri bat prestatu dute euskaldun giroa sustatzeko asmoz. Kantaldia gaueko bederatztan hasiko da Okzitaniako Martirekin, ondoren Amaia eta Paskal Gaineren aktuzioa ikustatzeko aukera izango dutelarik bertaraten direnek. Kantaldia bukatu ostean Usta-itzeiko txarangarekin erromeria izango da. Kantaldia non ospatuko den ez badakigu ere, Ibarla herri txiki izanik ez da zail izango lekua aurkitzea.

Laboa Ustaritzen

10 Azaroaren 10ean ere, larunbatez, Mikel Laboak kantaldi bat eskeinitu du Ustaritzen. Kantaldia Bilgune-salan izango da ziurki gaueko bederatztatik aintzina. Kantaldi hau ere Ustaritzen ikastolaren alde eratua da, bertaraten direnek Mikel Laboaren kantamoldean ezer gustokorik aurkituko dutelakoan gaudelarik.

bertsolariak

Xalbadorren omenez Urepelen

Urepelen bertsolari jaialdi bikaina eratu dute azaroaren 11rako, igandez. Bertsolari jaialdi hau Xalbador zenaren omenez ospatuko da. Bertsolari haundi hori omenduko den egun beteko festa horretako ekitaldirik nagusia bertsolarien jaialdia izango da, zeina arratsaldeko lau t'erditan hasiko bait den. Dena dela goizean meza izango da hamaiketan eta bazkari bat ere prestatu dute antolat-

zaileek, bertan ere ondoren arituko diren bertsolarien presentzia ziurtatua delarik. bertsolari jaialdi hau bide batez Baigorriko ikastola laguntzeko izango da eta hauek dituzu han izango diren bertsolariak: Mendiburu, Laka, Alkat, Mixel Xalbador, Mendizabal, Azpillaga eta Enbeita.

musika

Igande Musikalak Gasteizen

Joan den igandean eman zitzaizkien hasiera Gasteizen

jaiak

Donostiako San Martin auzoko jaiak

Aurreko astean iragarri genizuen Donostiako San Martin auzoko jaien lehen bi egunen egitaraua. Asteburu honetan amaituko direnez jai hauek, jarraiean doakizue falta zen egitarauaren zatia:

Larunbatean, azaroak 10ean, goiz deia emango dute Els Grallers de Vilafranca del Penedesek. 10.30tan trikitixa San Martingo merkatuan. 11.00tan haurrentzako jokuak. 12.00tan ekitaldi anitz, Herri Ametsako dantzariak, bertsolariak eta Beasaingo Keskola txarangaren aktuzioa. Bazkalondan, arratsaldeko lauretan, Mus txapelketa. Bostetan Zingili-zangala antzerki taldearen emanaldia. Sei t'erditan karate erakustaldia. Zazpiretan buruhandiak txistulariek lagunduta aterako dira. Orduerdi beranduago Hirugarren Halterofilia txapelketa. Zortziretan hiru txarangen aktuzioa, Txantxangorri, Arrano eta Keskola. Zortzi t'erditan zezen-suzkoa. Eta hamaiketarik aurrera gaupasa, hamabitan txaranga bat bilduko delarik jai giroa.

Igandean, azaroak 11, bezperako talde berak joko du goiz-deia. Hamaiketan odolki banatzea eta hamabitan trikitixa eta gero, bertsolariak, Josu Zelaia, Lexo eta Arginarena, auzoko gazteek kalez-kale dantzan ibiliko direlarik. Auzoko jubilatuek bazkaria izango dute ordubi t'erditan. Eta lau t'erditan auzokoen artean toka, bote eta txinga txapelketa. Seiretan Arrano txaranga eta trikitixa ibiliko dira animazio piztuz zortzi t'erditako musikaldirako giroa prestatuz. Musikaldi hau Imanol eta Azala taldeak eskeinitu dute. Jaiak gauerdian emango zaie amaiera txupinazoren bidez.

Aiziritzeko jaiak

Donapaleu inguruan dagoen Aiziritzen jaiak dira aste hondar honetan. Ostiralean, azaroak 9an hasi eta astelenerarte iraungo dute jai hauek. Ostiralean dantzaldia izango da gauez, hamaiketan hasita. Larunbatean, 10ean, gazteen gaua ospatuko da hamaiketarik aurrera. Igandean, arratsaldeko bostetan Amikuzeko Burdaintzi taldeak Zuberoako dantzak eskeinitu ditu. Gauean ere dantzaldia izango delarik. Egun hauetan zehar izango da kaletan jai giro dextentekoa aipatu ditugun ekitaldi hauetaz gain.

ikastaroak

Sortze eta pintura ikastaroak Hernanin

Hernaniko Udaletxeak sortze eta pintura ikastaro bat eratu du hirugarren adinarentzat datorren astelehene-tik, hilaren 12a, hasi eta abenduaren 10a bitarte. Ikastaro horretan pintura eta esku lanak landu ahal izango dituzte hirugarren adineko eta jubilatuek. Astean hiru egunetan ospatuko da egunean bi ordu eta erdiz arituz. Izen ematea Jubilatuen Etxean edota Udaletxean egin ahal izango da. Horretaz gain, jubilatuen egoitzan epe horretan zehar ere zenbait kontzertu antolatu dituzte eratzaleek.

antzerkia

Teatre de la Claca Gipuzkoan zehar

Azaroan zehar Teatre de la Claca Kataluinako antzerki taldeak Gipuzkoako lau herritan zehar itzuli bat egingo du. Lau herriok Oiartzun, Arrasate, Azpeitia eta Tolosa izango dira. Azaroaren 4tik 9ra Oiartzunen egon ondoren, Arrasatera joko dute, bertan hilaren 10etik 15era egoteko. Ondoren Azpeitiara 16tik 21erabitate eta itzuliari amaiera emanez Tolosan ari-tuko dira azaroaren 26a bitarte. Antzerki talde honek errepertorioan bi motatako obrak daramatza. Alde bate-tik goiz eta arratsalde-z eskeintzen duten La flor pro-minal antzezlanak Kataluina-ko ahozko literaturaren alt-xorrik ederretarikoenetik moldatua, haurrentzat. Gauetan eta helduentzako molda-ua Herkuleren abenturak Atlantidan barna. Emanaldi hauetaz gain, tal-

deak herrira iristen den egu-nean festa bat antolatzen du, ondorengo egunetan tailer bat prestatzen dutelarik bertan kreatzeko modu kolekti-boak, akrobazioak, musika eta bestelako teknikak irakat-siz. Guzti hori taldeak berak transportatzen duen karpa baten azpian muntatzen dute, karpak hirurehun pertso-nentzako kabida duelarik.

Baionako antzerki jaialdia

Aurreko hastean eman ge-nizun Baionan ospatzen den antzerki jaialdi honen egita-rauaren berri. Datorren aste-buruan bukatzen denez, ant-zez emanaldiz betea agetu zaigun jaialdi honen egita-raua emango dizugu.

Larunbatean, azaroaren 10ean, Baionako Utopia zi-nema salan, eguerdiko hama-bitan emazte bakar batek es-keinikako emanaldia izango da; emanaldi honen izenbu-rua: Barneko emakumea. Bona erakustokian, arratsal-deko bostetan, Poitier eskual-deko talde batek Lehen elurra obra emango du. Zazpiretan Bokalen, Alsaziako talde ba-ten emankizuna, bederatzi-tan, Bokalen beti, lau emaz-teren kantaldi-emanaldi be-rezi eta ikusgarria.

Igandean, eta jaialdiaren azken egunez, hamabitan Utopia salan Haur hila kale erdian obra eskeiniko du Bo-kaleko antzerki talde batek. Zazpiretan Akitaniako talde baten emanaldia Histoires de Buffle obfreakin. Eta Baio-nako antzerki jaialdi honen azken emanaldi gisa, bezpe-ran aktuaturako lau emazte italiarren kantaldia.

Zineklubak

Bilboko FAS zineklubean aurreko astean hasi zen Fass-binder-en zikloari segida emanaz aste honetan Todos nos llamamos Ali emango dute. Eta Donostian Kresala elkarteko zineklubean Jaques Tatien Play Time filme apa-rtatikusteko aukera izango da. Saioak, bi toki hauetan ohiz-koa den eran astelehenez izango dira.

lehiaketak

III Mitxelena saria

Haurren munduari begira antolatu du Zarautzko udalak Salbatore Mitxelena saria. Hori dela eta lau mailatan aurkeztu ahal izango dira la-nak. Lehen maila hamar urte bitartekoentzat ipuin eta olerki saria. Hamarretik ha-malau urte bitartekoentzat

ihardunaldiak

Tolosako Batxurizarpa Ttaka-Ttaka

Tolosako kolektibo eta talde batzuren elkartzeaz eratu da Batxurizarpa Ttaka-Ttaka delako hau. Kolektibo guzti horien elkartze horren fruitu izan da izen horixe daraman aldizkaritxo bat, zeinetan bildu diren kolektiboetarikoko bakoitzak bere aurkezpena egiten duen. Horrekin batera, kolektibo hauek eratu duten hamabostaldi baten berrir ematen zaigu, hamabostaldia astelehenean, hilak 5ean hasi eta azaroaren 18a bitarte luzatuko da. Hamabostaldi horretarako elkartu diren taldeak hauek dituzte: Gazteen Asan-blada, Urbanismo eta Ingurune-ko Komisioa, Literatur Tailerra, Kontzientzi Objektore Taldea, Zut!, Euskal Herri-aren Euskaraz, Tortura Sistematika, Amnistiaren Aldeko Batzordea, E.E.P.A., E.H.G.A.M., Antzerki Tailerra, Antimilitaristak, Tolosako Feministak eta beste zenbait.

Esan bezala hamabostaldi honetarako egitarau trinkoa prestatu digute, ondoren zehaztuko dizuegunez ongi jabetu ahalko zarete:

Astelehenean hasi bazen ere, guk larunbatetik aurrera-koa emango dizuegu. Hilaren 10ean, goizez talde guztiek mural bati emango diote hasiera. Lauretan, Euskal Herri enparantzan umeen tailerrak. Zortziretan, antzerki taldeak sketch batzu antzeztuko ditu. Hamaiketan Gorosabeleko gimnasioan magia saioa eta ondoren jazz kontzertua. Igan-dea, azaroak 11. Gazteen asanbladak mendirako irteera bat antolatu du, goizeko bederatzi-tan Triangulotik aterako da. eguerdi eta arratsalde-z merkatu txikia antolatu dute. Zort-ziretan Tontokalean, Puerto de Santa Mariari buruzko montaia audiobisuala. Astelehenean, 12, euskararen eguna E.H.E. eta E.E.P.A.ren eskutik. Astearte 13, Kontzientzi objektoreek kolokio bat antolatu dute, eta horren aurretik Hiroshima mon amour bideoa eskeiniko da. Asteazkena 14ean, Gorosabelen Oria ibaiaren kanalizazioaz hitzegingo du Hontza asanbladak. Osteguna 15ean, gorosabelen zort-ziretan E.H.G.A.M. taldeak homosexualitateari buruzko bideo bat eskeiniko du. Ostirala 16an, Gorosabelen, zortzi-retan ere, Tolosako emakumeak taldeak beste proiektio bat eskeiniko du.

Esan bezala hamabostaldiak jarraitzen du, baina dato-rran astean emango dizuegu ondorengo egitarauaren berri. Aipatu behar da, egun guzti hauetan zehar Tolosaldean irratia bat entzun ahal izango dela Fmtik 100 eta 110 mega-ziklotan. Eta bai eta ere, erakusketa bat egongo dela Zabal Jauregian.

aste-kulturala

Barakaldon, Etxepare Taldeak antolaturik

Azaroaren 12tik 18ra bitarte, orain dela urte bete sortua den Etxepare Kultur elkarteak eraturik, eta bertako Udaletxearen Kultur Sailaren laguntzarekin, gai interesgarri bezterik agertzen zaigun aste kultural bat ospatuko da. Mahai inguru eta hitzaldiak Biblioteka zentri alean arratsaldeko 7,30etan izango dira eta Antzerki eta zinemaldiak arratseko zortziretan.

Hona hemen egitaraua:

Azaroaren 12an, euskararen egoerari buruz hitzegiteko elkartuko dira Patxi Garmendia (Eusko Jaurlaritzakoa), Alberto Gabika (A.E.K.), Txillardegi, Ruper Ormaztegui (Bizkaiko Ikastolen federazioa), Jone Aldamiz (Barakaldoko itzultzailea), Koldo Tapia (Santurtziko itzultzailea).

Azaroaren 13an, Hitzaldia Bertsolaritza gai bezala hartuz. Amuriza eta Lopategi izango dira aurkezle.

Azaroaren 14an Mahai-ingurua, Euslali egunkariaren beharra. Parte hartzaileak Josu Landa (Argiakoa), Zalakain (Egin), Atxaga (Deia), Martin Ugalde (Eusko Jaurlaritza) eta Karmelo Landa izango da moderatzaile.

Azaroaren 15ean goizez antzerkia eta arratsalde Mikele Heriotza filmea ikusi ahal izango da.

Azaroaren 16an, Juan San Martinek Euskal Literaturaz emango du hitzaldia eta ondoren elkarrizketa egiteko aukera izango da.

Azaroaren 17an, Akelarre filmea ikusteko aukera egongo da eta ondoren gauzez, Gau-Jaia ospatuko da. Zintzoak taldeak emango dio hasiera gau-pasari 11etan Herriko Plazan.

Azaroaren 18an, Igandez, Dantza Erakusketa izango da Herriko Plazan eguerdiko 12tan. Ondoren Bertsolariak (Gernikako Bertsolari Eskolakoak) eta jaia osatuz Trikitixa txistulariak etab. Gaueko zortziretan Oskorri izango da.

Aste Kultural honek irauten duen egunetan Euskararen borroka izeneko argazki erakusketa ere egongo da Biblioteka bertan, eta era berean Euskal Liburu eta Diskoen Azoka antolatuko da.

lehiaketa

Azaroaren 11ean Behobia-Donostia

Urtero egiten den Behobia-Donostia oinezko karre-rak sekula baino parte hartzaile gehiago bildu du aurtengoan. Eratzaileek jakin erazi dutenez 2.430 pertsona eman dute beren izena gero eta izen haundiagoa hartzen ari den proba honetan parte hartzeko. Dударik gabe aurtengoan ere arrakasta ziurtatua du aurretik. Ea aurtengoan eguraldiak ere laguntzen duen.

kultur-asteak

Pasai Antxoko kultur astea

Joan den astelehenean eman zitzaion hasiera Antxoko kultur asteari. Hilaren bostean hasi eta datorren igandean, azaroaren 11ean amaitzen den kultur aste honetan ekitalde asko eta ezberdin egon da, baina guri dago-kigunez, aste buru honetakoa eskeintzea egokitzen zaigu.

Larunbatean, arratsaldeko lau t'erditan haurrentzako antzerki emanaldi bat eskei-niko da. Zazpi t'erditatik aurrera Argi Beltz elkartearen

eskutik diapositiba artistikoen proiektzioa. Eta gaueko hamar t'erditan Donostiako Gaztelupe soziedadearen errezitala.

Igandean, kultur aste honi amaiera emanez, goizeko hamar t'erditatik aurrera modalitate ezberdineko ziklo turismo saioak hiriko ibilbide bati jarraikiz, eta hamabiak eta laurdenetan Pasaia Musika Akademiako bandaren eskutik kontzertua.

filatelia

50.000 baino seilo gehiago Donostiako Erakusketan

Hilak 5 zituela hasi zen seilu erakusketari datorren Igandean, Azaroaren 11ean, emango zaio amaiera. Bertan, Donostian egin den seilo-erakusketa garrantzikoenetako bat, berrogeitahamar mila seilu aurkeztu dira, berrogeitahamasei kolekziotan banaturik. Erakusketa Gipuzkoako Filateli eta Numismatika elkarteak antolatua da, hain zuzen ere elkartearen zilarrezko eztaiak ospatzeko.

erakusketak

Euskal Komikiaren I erakusketa

Jadanik zabalik dago Euskal Komikiaren I Erakusketa. Azaroaren hamabost bitarte ikusi ahal izango den erakusketa hau Gipuzkoako Diputazioak eratu eta bultzatu du, eta Gipuzkoako beste hogeitaherritan zehar ibiliko da, horiek artean Bergara, Eibar, Arrasate, Azpeitia, Deba, Zarautz, Zumaia eta Donostia aipa daitezkeelarik. Erakusketa zabalik izango den egunetan bideoak projektatuko dira, eta leku bakoitzean mintzaldiak ere ospatuko dira komikiaren munduaren inguruan. Erakusketa honetan hogeitahamargar egiletatik gora dira parte hartzen dutenak, horien artean, erraz asma daitezkeen euskal komikiaren munduan eza-gun diren izen asko dagoelarik.

mendia

XXI Mendizale Astea Andoainen

Euskalduna Mendigoizale Taldeak XXI. Mendizale Astea eratu du azaroaren 3tik 11a bitartean. Talde honek antolatutako egitaia datorren asteburuan amaitzen da beraz. Asteburu honetarako Euskaldunakoek zer antolatuko diguten jakin nahi baduzue datorren lerrook irakurri itzazue:

Azaroak 10, larunbaterako, gaztetxoaren eguna izango da, goizeko bederatzi zortean ibilaldi bat egingo da. Arratsaldeko lauretan talde honetako bazkide batzuk diapositiba batzu antolatuko dituzte, eta ondoren, gaztetxoentzat Txokolatada.

Azaroak 11m igandean, goizeko zazpi t'erditan irteera Andoaindik Iturriotzera handik Pagoetara igotzeko eta Aiara jesiteko. Hor ohizko babarrun jatea egingo dute mendizaleek Kanua jatetxean, urtero bezala soinu-jole baten esku joango delarik alaitasun eta girotzaren ardua.

Martin GOIKOETXEA

Brodway Danny Rosse, Woody Allen negarti bat

Filmea: Brodway Danny Rosse. **Zuzendaria:** Woody Allen. **Gidoia:** Woody Allen. **Aktoreak:** Woody Allen eta Mia Farrow.

Woody Allen nagarti bat, lelotutako bat edo antzeko zerbait aurkezten zaigu bere azken komedian. Ez ahaztu komedia bat dela nahiz eta Woodyk bere burua tragedia baten barruan aurkeztu.

Trajedia, edo trajeria hobe, Danny Rosse (Woody) artista errepresentanteari gertatzen zaiona da. Errepresentante baten historiaren aurrean gaude. Eta pelikula errestante baten atarian hasten da. Hor daude bilduta zenbait komiko, bai, eszenatokira igo eta txisteak eta kontatzera dedikatzen diren horietakoak. Beren gauzak komentatzen dituzte, eta tartean batetik Danny Rosse-ren historia kontatzen du; hobeto esanda, kontatzen hasten da, pelikula kontatuko bait du Dannyren historia.

Dannyren historia, edo trajeria hasieran genion bezala, artista kaxkarren erre-presentante izatea da. Maite ditu artistak eta dena ematen du beraiegatik. Artistek ordea fama piskat hartu orduko errepresentantez aldatzen dute Danny baztertuta eta ahaztuta utzirik.

Badago ordea kantari nostalgiko bat, mozkorra, ez-kondua eta Mia Farrow amorrante bezala daukana, Dannyren bat datorrena, fama piskat hartzen ari da gainera nostalgia modan egoteagatik. Oraingoan Dannyri ondo aterako zaiola ematen du.

Gala eder, bat ere antolatua dute. Han egongo da enpresario handia.

Kantariak Mia Farrow gaila hortan egotea nahi du baina hau haserre dabil: bezperan ilegorri batekin ikusi zuen Mia-k kantaria.

Danny Rossek konpondu beharko du arazoa. Hemen hasten da benetako komedia, hemen esajerazioa eta esperpenioa. Woody enano horrek Mafiaren kontra ahalegindu beharko du Mia kontzertu horretara eramateko. Bizia arriskuan jarri, bestelakoak egin... dena bere kantariagatik.

Mia Farrow irabazle-eder-egoista-vive la vie baten eta Woody bihotz oneko-eskuzabal-intelektualillo-itsusi baina maitagarri baten arteko indar borroka agertzen da zati guzi horretan.

Lortu dutenean Mia galara eramatea kantariak izugarritzko arrakasta izango du eta Dannyri esango dio erre-presentante berria hartu duela.

Ezin tristeago doa Danny bere artista kaxkarrengana. Kantaria faman eta Danny kuarto txiki batean artista kaxkarrekin festa txiki bat ospatzen. Tinbrea. Mia Farrow da. Barkatzeko eskatzen dio Woodyri. Honek aldegitoko esaten dio. Sorpresa bat Woody Allenengan. Nolatan bidali hain neska ederra. Ba bidali egiten du nahiz eta gero...

Nahi baduzue ikusi bukaera. Brodwayko musikal-komiko bat bezala egin dago, atzera begira —txuri beltzez—. Omenaldi moduko bat...

Baina Allen-en pelikula eder haiengandik urrun. Oso urrun.

Filme komikotan beti izan du joera Woodyk bere burua farregarri agertzeko. Orain-

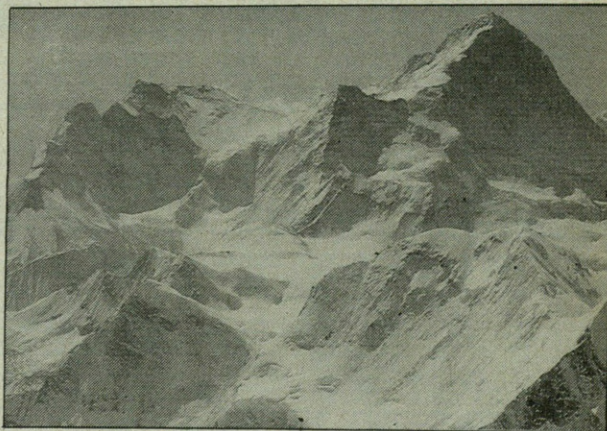
goan negarti, agertuz ematen du grazia. Nahiz eta grazia handirik ez izan filme honek. Hala ere gustora ikus daiteke. Minimoak betetzen ikasia du amerikar-juduak.

Gauza gehiago ez bilatu zinta honetan, ez dauka eta.

AZAROA

11

mendi ibilaldiak

Azaroaren 11rako

Lagun-Onak: (Azpeitia): Andato.

Tabira: (Durango): Zumarragako-Azpeitia zeharbi-dea.

Pagoeta (Zarautz): Sierra Salvada

Gasteiz: Picón Blanco (1512m.) Espinosa de los montes (Burgos)

Antiguo (Donostia): Zubeltz-Dulantz-Kreizmendi-Etxabarri-Venta Larrion.

Meategi eskualdeko mendi taldeak (Bizkaia): Markina-Urregarai (egun erdirako).

Arrola (Antzuola): Kalamua.

Sestao Alpino Club: Borretxagane-Ibarrangelua.

Azaroaren 18rako

Mendikai (Hazparne): Landibarreko gainak

Kresala: (Donostia): Urbasa-Artabia

Euskalduna (Andoain): Mañaria-Mi garra (964m.)-Yurre.

Artibai (Markina): Sierra Magdalena.

Ganerantz (Portugalete): Unguino (1.094m.), Madariatik.

Tabira (Durango): Egoarbitza-Azkonabitza.

Gasteiz: Pto. Urkiaga-Adi (1459m.)-Esterbegi-Urkiaga

Aitzarte (Donostia): Urkiaga-Adi-Burgete.

Meategi eskualdeko mendi taldeak (Bizkaia): Arantzazu-Pin pil.

Miru-gain (Otxandio): Lan alde

Besaide (Arrasate): Azpirotz-Malloak-Igaratza-Ataun.

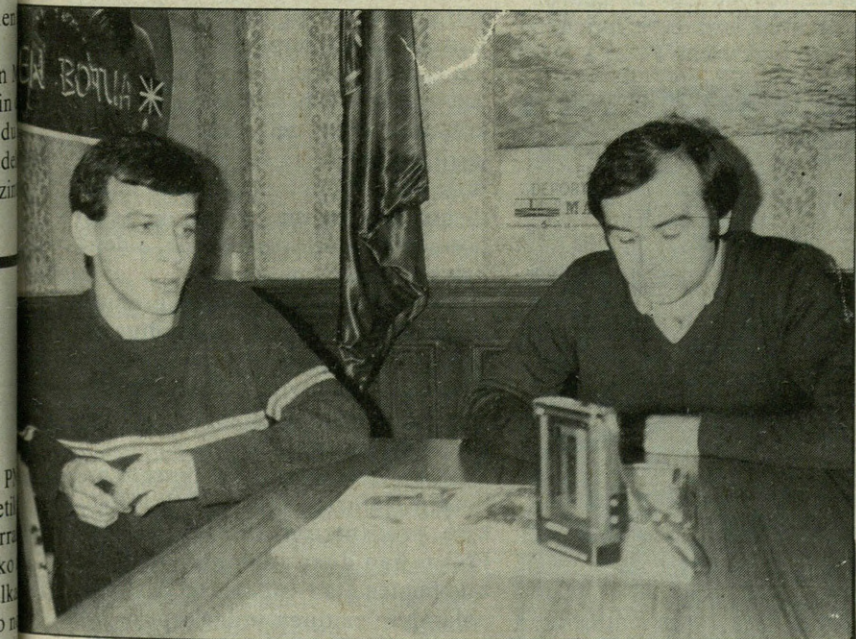
Sestao Alpino Club (umeentzat): Santa Coloma-Arzeniega.

ARGIA 10

Simon Loiola eta Mikel Arbeloarekin

NAFARROAN DETENTZIO BOLADA: EZKER ABERTZALEA ITO BEHARRA

Bostehun detentziotik gora egin dituzte Policía Nacionalak eta Guardia Civilak Nafarroan urte honetan eta azken hilabete pare honetan horietako asko gainera. Hamar egun barruan pasa ondoren libre geratzen dira gehienak eta espetxetik ere fiantzapean ateratzen oso gutxi ez beste guztiak. Horien artean eraman zuten Simon Loiola ere, HBko liberatua, irten zenean berari egindako kurturak salatuz prentsaurreko batean azalduko zena. Berarekin eta Mikel Arbeloa Lizarratarrarekin mintzatu gara Nafarroako bertzaletasunaren momentuaz.

ETA eta HB nahasiz Ezker Abertzalea kriminalizatu nahi dute sozialistek.

ARGIA.— Ikustekoa da azken aldi honetan Nafarroan ematen ari diren egurra. Beste probintzietan ere bai, baina hemengoa deigarri behintzat egiten da.

Mikel Arbeloa.— Nafarroan azken urte honetan gertatu diren 500 detentzioez bi irakurketa egin daitezke, bat sakonagotik eta bestea epe laburrera.

Errepresio eraso honi sakonetik erreparatzen badiozu, ikusten duzu Erreformaren prozesua distortsionatzen duen elementu bat dagoela; prozesu hori ongi kokatu da Estatu mailan baina hemen ez du asentatzerik lortzen. Euskal Nazio Askapen Mugimendua da elementu hori. Nafarroan are eta ebidenteago da. Hemen ez dute lortzen sendotzerik Amejoramendua, inork botatu ez duena bestalde, erreferendumik ez da egin eta; eta erresistentzian parte hartzen duen sektorea gero eta zabalago eta indartsuagoa dela konturatzen dira bestalde. Eta egurra eman beharra daukate nola edo hala.

Bigarren irakurketa zera da: mugimendua zanpatzeko lanean, azken hilabete honetan batez ere, HB eta ETA erabat identifikatu nahi dituzte, detentzioak bezala HBren ez legeztatzea justifikatzeko.

A.— Uste al duzue ETA eta HB gaur bera bezala agertzea erdietsi dutela, Iruñean bezala herrietan?

M.A.— Jendeak badaki bakoitza zer

den. UPNko jendeari gauza horiek esan beharrik ez dago, bost axola zaio. Orain, saio guzti hau gerra sikologikoaren eta gerra ideologikoaren adibide tipiko bat dela ukatzerik ez dago. Baina jendeak badaki ondo HB zer den, herrietan ikusten du, Iruñean bezala Agoitzen edo Tuteran, eta badaki gure eta Erakunde Armatuaren artean ze kointzidentzia dauden. Estrategian bat gatzela baina organizazio aldetik ez dugula elkarrekin zer ikusirik, hori jendeari esplikatutako beharrik ez daukazu.

Poliziaren eta Gobernuaren salakuntzak beren jokabidea zurrizteko bakarrik balio du, ez zait iruditzen jendearen eritzia aldatuko duenik. Nafarroan oso jende gutxi gara, bostehun mila nafartar, eta aurten bakarrik 500 detentziotik gora izan badira, detenitu horiek familiak eta koadrilak badituzte, jende askok ezagutzen du bakoitza, eta zertan ari den ongi daki. Torturarena noraino iristen den ere ongi ezagutzen du jendeak.

A.— Torturaren erabilera zabalarekin ez al dago jendea ximurtu dadin ahalegin bat? Egurra gero eta burutsuago ematen dute eta ondorioak kalkulatu zituzten.

M.A.— Fisikoki agoantatzen badugu, eta ari gara agoantatzen, indartuak aterako gara errepresiotik. Berak aldiz gastatzen ari dira, sinesgarritasuna galtzen beren jendearen aurrean. Goebbels-en estiloko politika honekin gezurti ari dira geratzen-eta.

Jendea zimurtu? Alderantzizkoa gertatzen ari da hemen. Ei reazio masokista bat dela esanen dizu norbaitek,

baina garbi dago lehen botoa bakarrik ematen zuen hainbat eguneroko lanean inguratzen ari zaigula.

Simon Loiola.— Detentzioen protzentaiak ere aztertzeak dira. Urta-rrilaren lelik honuntza Iruñean bakarrik 400dik gora detenitu badituzte, Estatu Espainol mailan proportzioan 80.000 detenitu aterako lirateke, laurogei mila detenitu arrazoin politikoengatik.

Lehen aipatu du Mikelek HB kriminalizatzeko egiten duten ahalegina, Erreforma sendotzeko oztopo bat garrelako. Hor badute puntu ahul bat, nazionalista deitzen diren alderdiak ere izorratzen dituen: Hego Euskal Herriaren batasun instituzionala. Hori da muturretara azaltzen diegun punturik gogorrenetako bat, torturarekin eta indar polizialek hemen jarraitzearekin batera. Errepresioak epe laburrera guri buruhauste haundiak sortzen dizkigu, noski, eta horrekin bultzada bat eman nahi diete sistema honen alde apostu egin duten indar politikoei, Estatutoarekin eta Amejorramenduarekin apostu egin dutenei. Guk aurrera egiten dugun neurrian haiek ahultzen bait dira. Hor ikusten duzu PNV Estatutoaren boskarren urtea ospatzeari uko eginaz.

A.— Beren basearen aurrean gezurti geratzen ari direla diozue gobernuak. PSOE Nafarroan indarra galtzen ari dela esan al liteke ala hori ilusio haundiegia da?

M.A.— Gure informazioen arauera dakiguna da, botoen galeraz aparte, azken gertakariak sozialistei barruan arazoak sortu dizkietela. PSOEek Na-

farroan dituen koadroek badakite tortura inongo txorakeria ez dela, eten-gabe ematen dela Gobernu Zibileko sotanoetan, eta alderdi barruan kristotoak sortu dira. Horren adibide batzuk badira: Iruñeko udalean torturaren kontrako mozioak gurekin botatu dituztenean, edo sozialista batzuek gobernadorearekin hitz egitera joan direnean, edo beste hainbat kasutan.

Hauteskunde garaian erakutsitako karta guztiak gezurrezkoak direla azaldu dute, langabeziarekin hasi eta OTAN edo eta torturekin segituz, eta horrek ondorioak izanen ditu bototan. Hala ere esperantza haundiegiak ezin eduki genitzazke: badakigu gure gizartean ezerk indarrak badu komunikabideek dutela, eta horiek botoen ihesa frenatzen saiatuko dira.

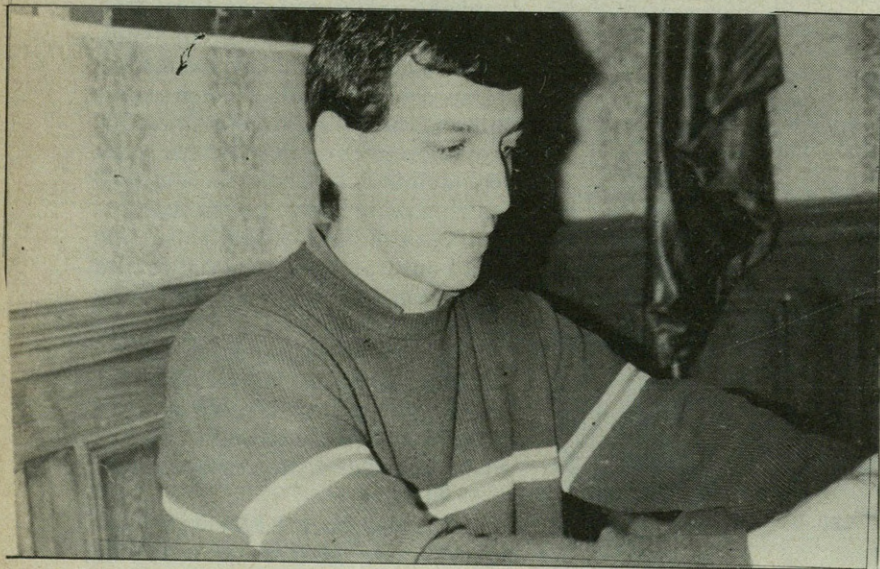
A.— Bai, Suarezen botoak Felipe Gonzalezi joan zitzaizkionean ikusi zen bezala kristoren mirakuluak gertatu daitezke komunikabideen indarrez.

S.L.— Nafarroan PSOEek beste alderdi guztiek baino boto gehiago bildu zuen, baina arazo lokalei ere lotuak daude boto horiek. Erriberan, esate baterako, OTANetik ateratzea Bardearen desmilitarizazioarekin oso bat dator, eta Nafarroan gainera beste tiro poligono gehiago ere bada.

Hala ere Euskal Herri mailan gauza bat da eta Estatuan beste bat. Esan nahi dut, PSOE gero eta eskuinerago doan arren ez da ezkerretik alternatibarik ikusten. Baina laguntza internazionala ere aztertu behar da: laguntza horrek industri birmoldaketa eta euskal arazoa konpontzea eskatzen ditu. Eta bata bezala bestea gehiegi ari zaie kostatzen sozialistei. Multinazionalak jarritako baldintza eta epeak ezin dituzte bete, eta horrek estuasun haundietan jartzen ditu sozialistak. Agian horregatik ari dira errepresio aldetik hainbeste egur ematen.

A.— Nafarroak beste hiru probintzien aldean oso koadro ezberdina eskaintzen digu. Sozialisten eta eskuin espainolaren indarra, PNVren ahulda-dea... Koadro hori aldatzen ari den susmorik ba al da?

M.A.— Bi puntutan da funtsean ezberdin Nafarroa Hegoaldeko beste hiru probintzien aldean. Batetik PNVri han duen inplantazioa falta zaio hemen eta bestetik eskuin espainolak han ez duen indar espezifiko haundia du. Eta gero sozialistak eta gu gaude. Denborarekin Ezker Abertz-

Nafarroako abertzale ezkertiarrek nazionalismo klasikotik baino langile borroetatik datoz.

lea gizendu egingo dela sinetsita gaude eta PSOE ahuldu egingen dela.

Eskuin espainolarekin zer gertatuko den? Hipotesi ezberdinak badira horretaz. UPN eta Nafarroako eskuin espainol osoak bi ezaugarri dituzte: kazike guztien interesak biltzen dituzte eta beren politikaren ardatz nagusia Nafarroa Hegoaldeko beste probintzietatik berezirik mantentzean datza. Erreforma gastatuz doan neurrian eskuin nafartarrak ere eboluzionatu egin beharko du.

Nafarroako eskuina PNVrekin tratu batera iristera behartua dagoela iruditzen zait pertsonalki. Horren frogat bat PNVko aparatoaren eta Nafarroako UPN eta APkoen artean izandako negoziaketak dira. Hor daude ondorioak ere, PNVko jeltxide nafartarrak espulsatzea eta beste.

A.— Eta hor eskuin nafartarraren bi blokeetan ere aldaketa batzuek gertatu beharko lukete.

M.A.— Esan dizudanari jarraituz, eskuinaren sektore batek uste du epe labur edo erdiko batera PNVrekin akordio batera iristera kondenatua dagoela, eta luzera begira Nafarroa gainerako Hego Euskal Herritik kanpo egotea ezin sostengatuko dela, jende horrek parte hartu nahi du PNV nagusi izango den eskuinaren proiektuan.

Beste zati batek, aldiz, alderantzizko jarrera defenditzen du, Madrilgo «Comisión de Navarros en Madrid» eta holakoen ideia ultratara lerratuz. Pentsa, Sanchez Albornozen omeneko ekitaldi bat antolatu berria dute. UPNkoak kazikismo klasikoago batean kokatzen diren bezala, CPekoak askoz ere politikoagoak dira, zakurragoak. Eta gure informazioak egia badira, hauen kaptaren bat badago PNVren eskuetan, jadanik entenimendu batzuetara iritsi direla alegia.

A.— Baina Madrildik hainbeste indar eta laguntza dutela, ez daukate beren jarrerak zertan aldaturik.

S.L.— Ikuspegi politiko ezberdinak bezala familia ekonomiko ezberdinen ordezkari ere badira bi bloke horiek. Baina beti zentralista izan ohi den eskuinak hemen ikusten du, tartean Ezker Abertzalearen indarra dagoelako noski, estatutu uniprobintzial baten biabilitaterik eza. Adibide pila batek erakutsi du hori, eta eskandalosoena gobernuburua aukeratzeko behar izan duten urtebetea izan da. Probintzia batentzako halako gainegitura garestia mantentzeak ere kristoren kostuak

«Nafarroako eskualde guztietan daukagu jende organizatua»

ditu.

Horren aurrean eskuindar burutsuenek ikusten dute beste hiru probintzietan PNVk egiten duen lan egoia, bere interklasismoaren bidez base abertzale eta herrikoi asko familia ekonomikoekin lotutako kupula baten bidez kontrolatuz. Banaketa instituzionalagatik askoz ere zailagoa da holako zerbait Nafarroan egitea, eta arazo haundiagoak dituzte.

M.A.— PNV eta hemengo eskuin nafartarra Hego Euskal Herriaren konfigurazio asmo ezberdinak bereizten ditu. Eskuinak ongi daki ekonomi arazoetan ederki konpondu daitekeela PNVrekin erdi epe batera, Euskal Herri osoko egoerak jarraitu dezan joeraren arauera; eta baita ere PNVri Nafarroan bidea isten dion neurrian, mantentzen duen indar hori izango duela biharko egunean Hego Euskal Herriko eskuin osoa elkartzean.

A.— PNV gora eta PNV behera ari zarete. Pentsa zitekeen Nafarroako espulsatuek istilu gehiago sortu behar zutela. Zertan gertatuko da horiena?

M.A.— Aparte samarretik ikusi dugu hori egia esan. Nabarmena den bezala, espulsatutako jendeak kontrolatzen ditu Nafarroako koadroak eta lejitimitate morala ere berek daukateela esan daiteke. Aparatua berriz ari da bere bidea sendotu nahian, Iruña Buru Batzar berria eraikiz eta beste, baina arazo haundiak ditu.

Epe luzera, dena dela, irabazteko posibilitateak linea ofizialekoek dituzte. Besteek jarraituko dute, bai, baina hurrengo lejislaturan beste izen

baten bila hasi beharko dute, eta asko espabilatzen ez badira hemendik bi urtetara, Nafarroako Parlamenturako bozketan, ez dute ezta puntuatu ere egingen. Zer ari dira lortzen horrela? Nafarroan PNV suntsitzea. Hori UPNkoek ere badakite eta ongi saiatzen dira espulsatuek Parlamentuan beren taldea eduki ahal izan ez dezaten.

A.— Norbaitek esango lizuke ea horrek ez al duen posible egiten Nafarroa mailan PNV eta HB elkarrengana hurbiltzea.

M.A.— Hori erabat deskartatzekoa da, PNVk bere estrategia osoa zuzendu beharko luke. Gauza bat dago argi: ex dugu hitz egingo gaurkoa bezalako egoera bat onartzen duen jendearekin, gehiago, egoera honen errudunen artean dagoen jendearekin. Horiek sakondu dute Hego Euskal Herriaren zatiketa instituzionala. Estatutua engainu bat dela onartzen ez duten bitartean, Ezker Abertzalekoek arrazoin genuela, hori gabe gezurretan aritzea litzateke.

A.— Beste probintzietatik batek baino gehiagok ilusioak egin dituela esango nizuke. PNVk bere nafartarrak espulsatu baditu, nora joango dira? HBrentzat pagotxa.

S.L.— Baina oinarri politikoak ere hor daude. Euskal Herrian borroka batek irauten badu ez da PNVk borroka horri lagundu diolako izan, alderantziz, bera ere gaurko situazioaren errudun da. Estatutoarekin dena konpontzekoa zuten eta guri aldiz izugarritzko sakrifizioak, sakrifizio politi-

oak eta militanteen sakrifizioak, he-
otzak ere bai, kostatu zaizkigu ho-
ren gezurra salatzea.

Gauza oso puntualetan bat etorri
hal izanen gara agian, baina oina-
izkoetan, Estatutoaren onartzeare-
n jarraitzen duen artean ez dugu zer
litzeginik. Euskadiko Ezkerrakoe-
k ezala galtzak jaistea esan nahiko lu-
e. Gure printzipioak ukatzea litzate-
ke, Euskal Herriaren berreraikitze-
ari ko egitea.

Gurekin elkartzeak esan nahiko lu-
e autodeterminazio eskubidea bal-
antza bezala ipintzea, ez aipatzen den
referendum uniprobintzial bat, ba-
ratze territoriala, indar polizialen
inporatzea... Baina edozein abertza-
k hori onartu badezake ere, familia
konomikoei agintzen duten PNVn
a hortik ez dira pasako, noski.

**A.— PNVk eta eskuin espainolak
ren espazioak elkarren artean bana-
dituztela aipatu izan da, hau da,
rabako Diputazioa Nafarroako Go-
rnuaren truke ematean ez direla era-
indeak bakarrik trukatu, probintzia
koitzean biek zituzten merkatuak
natu dituztela alegia.**

M.A.— Ziur hola denik esatera ez
ntzateke ausartuko, baina bai hori
ertzeko arrastoak badaudela, he-

mengo jeltkideen hondoratzea ikusita.

Gauza bat da zalantzarik gabekoa,
dena dela: Nafarroako jeltkideen kri-
sia Baskongadetako PNVrena kon-
pontzen denean argituko dela. Badi-
rudi azken asteotan nolabaiteko akor-
diotara iritsi ote diren, baina sakoneko
prolemek lehenean diraute. Lehertu-
ko da krisia, eta orduan ikusiko dugu
Nafarroako jeltkideena ere nola gera-
tuko den.

S.L.— Azken finean berek hartuta-
ko bidearen krisia da. Tratu bat egin
zuten Madril: Estatutoa Ezker
Abertzalea suntsitzearen truke.
Deszentralizazio politiko, ekonomiko
eta administratiboarekin Euskal nazio
Askapen Mugimendua suntsitu behar
zen. Baina PNVk bere parte bate ezin
izan duen neurrian Madrildik ere la-
guntza gutxiago dute. Jakina, guk he-
men jarraitzen dugun bitartean berek
ere ez dute gaindituko beren barruko
krisia.

A.— Nazio arazoarekin ari gara gora
eta behera. Eta hau nazio kontzient-
ziarekin lotua dago. Aurreraka doa
Nafarroan kontzientzia hori ala ez?

M.A.— Hor nire ustez HB daukazu
indikatio moduan eta bere inguruan
dabilen mugimendu osoa: AEKren
gau-eskolak goraka ari dira, sozialis-

ten eztrapuz guztien gainetik, ikasto-
letan gero eta haur gehiago dabil eta
abar. Nazio kontzientzia aurrera doa
eta HB inguruko mugimendua da
bultzatzen ari duena argi eta garbi.

Gure mugimendu politikoaren
mailan orain dela bi urte pentsatu ere
egin ezin genuen herrietaraino iritsi
gara, nazio kontzientzia ia erabat gal-
dua zegoen herrietaraino.

**A.— Zu Gipuzkoatik iritsia zara.
Zure perspektibatik nola ikusten duzu?**

S.L.— Beste indikadore batzuk ere
badira, mobilizazioak esate baterako.
Bizkaia eta Gipuzkoako HBn abani-
koa zabalagoa da, sektore ezberdin
askok hartzen dute parte. Nafarroan
HBk biltzen dituen botoak abertzale
eta independentistak dira. Zenbaitek
espero zuen azken hauteskundeetan
Nafarroatik hasiko zela HBren bu-
kaera, baina erakutsi da sendotzen ari
dela.

M.A.— Kontuan izan Baskongade-
tan euskaldun ofizialki zaretela eta
hemen aldiz ofizialki ez gara euskal-
dun. Koska hori pasatzea zaila da,
euskaldun izatea edo sentitzea bera
ere arazo da. Horregatik hemen HB
bozkatzen duenak Baskongadetan
baino esfortzu haundiagoa egin behar
du.

**A.— Non esango zenukete dagoela
ahulago nazio kontzientzia hori?**

M.A.— Erriberan, dudarik gabe.
Behetik gora zatozen neurrian kont-
zientzia hori ere haundiagotua aurki-
tuko duzu.

Baina HBk bere konponente soziala
ere badu, eta Nafarroan abertzale
bozkatzen dutenek ezkertiar konpo-
nente sakonagoa dutela esanen nuke.
Nazio kontzientzia ez da, hemen na-
zionalismo klasikotik sartzen, ezker
abertzalearen bidetik baino. Eta hori
asko da.

Horrela, industriarik gabeko neka-
zari lurraldeetan nazio kontzientzia
ahulagoa da. Eskualde euskal hitz-
netan ere nabarmena da hori: konpa-
ratu itzazu Baztan eta Sakana adibi-
dez. Euskara, industriadura maila eta
indize demografikoa dira abertzaleta-
sunaren hiru baremoak.

gaur egun gure erakundeak nafa-
rroa osoan daude barreiatuak, merin-
dade eta herri guztietan dago gure
jendea. Baina ez jendea bakarrik: jen-
de organizatua, lan egiten duena. Hori
da garrantzizkoa. Hori da PNVk eduki
ez duena.

Iñaki ZUBIONDO

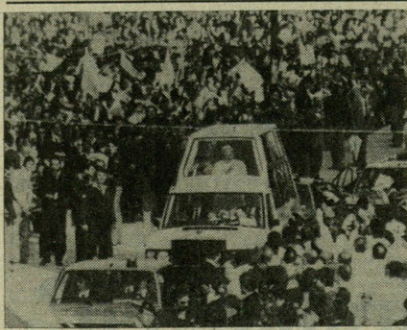
opuonun i. zubiondo

*Errepresioak PSOEko jendearen artean sortu ditu tirabirak», dio Mikel Arbeloa Lizarra-
oak.*

Mineroen kontaktuak

Bretainia Handiko mineroak ez dira hein berean fidatzen otoitzaren ahalaz, eta greban daudelarik bazter guztietara jotzen dute laguntza bila; besteak beste mundu parte honetan matutzat erabiltzen den Libiara eta SESB-eko mineroengana jo dute nonbait, eta hauek grebalarientzat diru dexente bildu dutenez gero (eta sovietarren kasuan, gainetik, hango sindikatuek Bretainia Handirako erregai ministroak suspenditu dituzte), ea hori zer den, galdegin dute Inglaterarako eskoindarrek, ea finantziabide horiek zer esan gura duten.

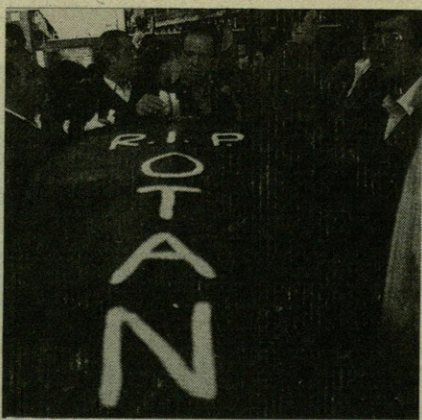
Urriaren 27an Europako Parlamentoak (114-150 botoren aldeaz) mineroen borroka ez apoiatzea erabaki zuen, normala bait da, eta mine-roak, nora joko.

Galizian ere apaiz aurrerakoien koordinakundea

Ertamerikan apaiz jende zenbait pobreen aldean argi eta garbiki (eta hainbat problemarekin) posizionatzen den honetan, eta Euskal Herrian bertan beste kristau talde batzuek estrazioak direla-ta munduko herri guztiei zuzendutako gutuna bultzatzen dutenean, Galiziatik han ere ehun bat apaiz koordinakunde moduko bat egiteko bildu direlako berria heldu zaigu pasa den astean.

«Kristau taldeen eta base komunitateen koordinakundea» izena darma muntaia berriak, eta hango ezker-tiar abertzaleek Galiziako gaurregun-go errealtatean oso gertakizun positibotzat jotzen digute.

OTANek erantzun dezake

Hala esan du erakunde horretako buru den Lord Carrington-ek: Sovietarrek atake konbentzional bat egingo balute, OTANek «neurriko erantzun nuklear» bat eman lezake, nahitaez «erabat suntsitzailea» izan beharko ez lukeena. Deklarapen horiek Reagan-ek zenbait momentutan egin izan dituenak gogoratzen ditu.

Guatemalan atentatu bat baino gehiago

Hiru hilabete pasatuxeak Guatemalan hauteskundeak izan zirenetik, eta hortik sortutako Asanbladaren 88 deputatuetarik bat, Santos Hernandez, eskoin muturrekoa bera, atentatu batetan gertatu zen hilik urriaren 27an.

Egun berean, eta ordu batzu lehenago akabatutako bere fakultateko katedratiko baten hiletetan zegoela, San Carlos-ko Unibertsitateko dekanoa, Vitalino Girón, ezezagun batzuek kotxe batetik tirokatu eta ber gisan hil egin zuten.

29an aldiz, Peter Harper Wolf, amerikar «bake gorputz» baten partaide zena, kopetan tiro mortal bat zeukala atzeman zuten Guatemala hiri-buruan.

Moderazio alderako aldaketa tiki bat ekarri duten hauteskunde horiek, ez dirudi ordea biolentzia giroa arras baretu dutenik.

Txina—SESB: ateak irekiko?

Azken egunotan txinatar eta sovietar buruzagien arteko ikustaldiak ugaritu dira, eta esperantza badago hortik hartu-eman hobeagotze bat gertatuko ote den. Sovietarrek di«udite bereziki interesatuak hori horrela izan dadin, baina, deklaratu dute, horretarako ez dute Txinak aspaldi honetan 'oztopo'ztat jotzen dituen hiru arazoetan beren jarrerarik aldatuko. Hiru arazo horiek Afganistangoa, Vietnam-Kamputxeakoa eta Txina eta SESBen beren arteko mugan gertatu ohi diren istiluen dira.

Popieluszko-ren zurrunbiloa

Beste apaiz baten inguruan, Poloniako Popieluszko-ren inguruan, misteriozko gertakaria suertatu da benetan. Azkenek ez da deusik ere pasatuko, baina berriro ere mendebaldeko bista-luzeak hara begira ezarri dira.

Poloniako zerbitzu sekretoetako hiru lagunek bahu, eta lepoa bihurtu ondoren Vistula ibaira jaurtiki zuten. Gobernuak, berehala, hiru hiltzaileak atxilotu ditu eta heriotzaz ez dadin inor baliatu, abisatu du. Walesa-k, beretik, lasaitasuna eskatu du eta beren indarra «fabrika eta otoitzetan» dagoela zihurtatu du. Zeinek berean, eta segi.

Brasil: modan ez daudenak

Txilez eta Argentinaz makinatxo bat informazio jasaten dugun denbora honetan, horien ondoko Brasilen seguruaski grabeago den zerbait gertatzen ari da.

Bertako «Bizitzaren aldeko mugimendu»koek Kenia-ko Nairobi-n salatu dutenez, Amazonasen dagoen Tucurui izeneko hiriaren inguruan iparramerikar armadak gai kimiko batzurekin egindako proben ondorioz indioen tribu bi erabat desagertu dira, denetara 7 bat mila lagun hil dituztelarik. Hots! Harat ez da telebistarik iristen.

Begia nora balak hara.

Zergatik ari da FMLNa

El Salvador-eko gerra irabazten?

«Tricontinental» aldizkariaren azken alean El Salvador-eko Guazapa eskualde liberatuan borrokan ari diren bi gerrilariekin elkarizketa bat agertzen da, eta horren parrafo batzu moldatu ditugu gurerako.

«Guazapa horretaz —hasten da kazetaria— zerbait esan iezaguzue; badakigu asko direla han zuek emaniko kolpeak...»

—Guazapa, militarki, gainontzeko lurralde guztiekiko berezia da, askoz inportanteagoa. Hiriburutik 28 kilometrotara dago bakarrik, ekonomiaz fuerteenetakoa den eskualde batetan. Bi motibu horiengatik etsaiak hor beste inon ez bezala jotzen du, bereganatu nahian, baina behin eta berriro porrot egiten du. Bataila batzu izan dira azken aldi honetan, eta denetatik nagusi irten gara gerrilakoak; gero ejertzitoak erantzun bakarra ematen

daki, sarraskia, Guazapa inguruko herriskak bonbazkatu eta nekazariak hil...

(Esplikatu beharra dago Guazapa mendialde puxka handi samara dela, zenbait bailararekin eta gerrilak zenbait urte daramala hor ekintzetan; gerrilarien prentsa astekariak Guazapa izena darama hain zuzen ere).

Gaiaz aldatuz —segitzen du «Tricontinental»-ekoak—, **zer hitz egin dezakegu Duarte hautatua atera den aurtengo hauteskundeetaz?».**

—Bueno, hauteskunde horiek 1983ko abenduaren konstituzioaren

arabera antolatu ziren, eta guk konstituzio hartan inolako zerikusirik izan ez genuenez, konstituzio hura onartu ez genuenez, hauteskundeak ere ez dihoazkigu. Hauteskundeen kontra, printzipioz, ez gaude, aitzitik, gerraren soluzioaren parte bat berak izango bait dira, bakarrik beste printzipio batzuetan oinarritu beharko direla.

«Soluzio bila aritzen diren beste batzu: Contadora-koak; horietaz zer diozue?».

—Ondo ari dira horiek, ondo. Zaila izango da arrakastarik izatea, zeren oraintsu arte Estatu Batuak mundu guztian, eta parte honetan oso partikularzki, jaun eta jabe bailiran aritu bait dira, ororen gainetik salto eginez, eta orain hauek etorri eta behar bezalakako bake-bide bat proposatu, oso zai-

El Salvadorren onartu behar izan dute azkenean gerra bat badagoela.

Indira hil da

Badirudi Indira Gandhiri bizia kendu dion atentatuaren atzean India barruan minoria txiki bat besterik ez den sikh herria dagoela. Herri hau 15 milioi lagunek osatzen dute, eta nonbait arrazoi handiak dituzte beren nortasuna defendatzearen borroka egiteko (batipat hain zuzen ere beren nortasun hori eza gutzen ez zaielako), baina, seinalatu, baita ere seinalatu behar da, antza denez oraingo mogimenduen abangardia eskoindar jendearen eskuetan dagoela, eta bere oinarritzko erreibindikapenak erlijioari dagozkiola, horrek funtsezko zerbait esan nahi baldin badu.

Nolanahi ere, eta heriotza suertatzen denean balantze gisak egitea ongi ematen duenez, Indira Gandhik eraman zuen barne politikari buruz oso gauza onik ezin esan dezakegula, esan beharra dugu.

Indiako arazorik handienaren aurrean, miseriaren aurrean, ez zuen Indirak indarrezko neurririk erabaki; hiri-burua edertzen zuelarik, hainbat eskualdetan jendea gosez kontsumitzen zen; Indiak badu zernahi bizibide, ez du berezko gosea, baina Indirak ez zuen borroka ekonomikoan ere sobera arriskatu nahi izan.

Eta ekialdean zein mendebaldean, hegoaldean zein iparraldean, sikhena bezalako minoriak altxatzen dira... Horiei buruz ere ez bait da xuxen-xuxen jokatu independentzia eta gero.

Munduari buruz besterik da. Bista batera Indira Gandhi denen laguna izan zela esan liteke, denekin ongisko etorri dela; alditan beharbada mendebaldeko Estatuek pixkabat gaizki ikusi izan du-

te, jeneralean ekialdekoek nahiko ongi ikusi dute, ez dago horretaz txuri-ala-beltz esaterik.

Ozeano Indikoan ikusten dugu, Estatu Batuak guztiz nagusi direla, eta horien aurrean India ez-lerrotuen aliatu sendo bat izana da; tapoi on bat, gonbarazio batera.

SESBek Indiari aurtan 2,5 mila milioi dolarretako arma laguntza eskuratu dio, zeinak ez bait dirudi Indiako kanpo politikari halako konpromezu gogorrik ekarri dionik, zeren Britainia Handiarekin eta besteekin igual-iguailsu segitzen bait du. Txinarekin muga kalapita batzu izan eta gero harremanak ere one-
ra zetozen, eta abar.

Orain hala moduzko semeak hartu dio Indirari lekua, eta zenbait hilabete-
ren buruan hauteskundeetan ikusiko da, orain dagoen Kongresuaren Alderdia ala hurbildik segitzen duen Janata, zein nagusituko den (Janata honen buru den Xbndra Xekar-ek Mahatma Gandhi eta Mao Tse-Tung-en diszipulotzat hartzen du bere burua, nahiko herrikoia dirudi); bata nagusitu zein bestea badute zer iraultzerik 700 milioi lagunetako penintsula hartan; bakarrik, ausartu egin behar.

FANXIN

munduan bi bloke zirela-ta ekialdekoaren aurrean defendatu behar gine-la; honek ez zuen oihartzun gehiegirik izan, zeren eta beste problema batzuek —goseak eta— terrible kolpatzen bait zuten.

»Bestetik, laguntza ekonomiko handi bat, baina honetaz gertatu dena zera izan da, eskoindarren artean ('eskoindarrak' eta 'ultraeskoindar' en artean, nahiago baduzu) sekulako nor-gehiagoka dagoela, amerikarrek emaniko laguntzaz zein bere gisaz baliatzeko.

»Gero guk harturiko alderdi batzu 'garbitu' nahi izan dituzte, erdiko par-

te hau bereziki, baina hori ere ez dute lortu. 50.000 soldadu paratu dituzte, lau bataloi espezial, baina guk —azkeneko lau urte honetan— 13.000 baja sortu ditugu, eta inoiz ez bezalako moralez gaude.

»Orduan, eta honetaz gu komentziaturik gaude, beste plan guzti horiekin ezer erdietsi ez bait dute, orain EEB-Bek erabaki sendo bat dute buruan, eta noiz egingo ote beren barneko arazoen eta munduko besteren arabera dago; erabaki sendo hori berak interbenitzearena da».

Pablo SASTRE

la dirudi, baina pena merezi du, garrantzizko da.

«Eta zuek —galdegiten du kazetariak— zer laguntza jasotzen duzue; armak eta, nondik hartzen dituzue?».

—Horretan mila kontu korritzen da, baina etsaiak guk bezain ongi daki, dara bilzkigun armak berari kenduak direla; ejertzitoak Estatu Batuetako armak ditu, eta ondorioz guk ere bai; eta bera modernizatzen den heinean gu ere modernizatuz gواز.

(Laburpen honetarako leku muga badugula ikusten dugu; elkarrizketatuak, Ramiro Vazquez eta Pablo Molina, CONDECAz —Guatemala, Honduras eta El Salvador-eko gobernuek osatzen duten elkargoaz— aritzen zaizkigu; gero gerraren estrategiaz mintzatzen dira, gerra areagotzeak ekar dezakeen interbentzio arriskuaz, eta aldiz areagotze honek berak iparramerikarrak interbenitzeko nola bildaurrez gibeleraizten dituen. Gerrak erabakiko omen du —ezetz eta negoziaketak—, eta azken urteko gora-beheretaz honela esaten digute:)

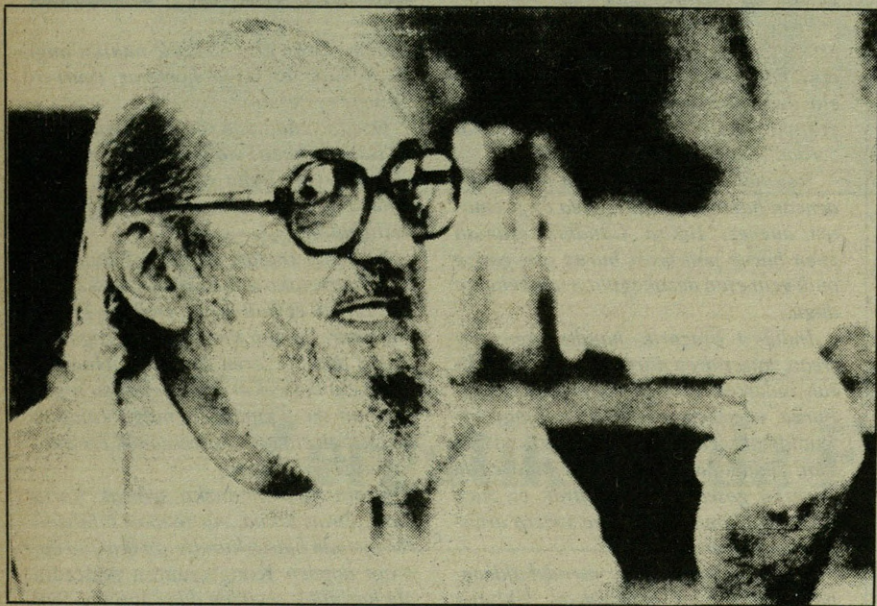
—1983.aren hasieraz argi ikusten ahal zen, gerrilaren aintzinamendua iparramerikarrek gobernuari helarazten zioten laguntzaren aurretik geldiezin zetorrela. Orduan EEBBek plan berri bat asmatzen dute, ardatz hauekin:

»Propaganda handi bat, batipat

Zenbait kezka Brasildik

Paulo Freire-ren

irakaskintza giroan

Paulo Freire irakasle eta maisu brasildarra.

Nork ez ditu inoiz, boterearen ondorioak bizi izantu, irakaskintza arloan, ikas-gela baten barruan?, denok dastatu dugun egoera dugu hau...

Era askotako botereak eman daitezke ikas-gela barruan: Alde batetik hezkuntza erakunde bezala onartzeak ezartzen dizkigunak eta beste aldetik irakasle bakoitzak irakastekoan erabiltzen dituenak.

Lehenengoak argiago ikusten ditugulako, zenbait giro eta egoeretan, ez zaizkit hain kezagarriak iruditzen, errazagoak dira beraz ezagutu eta eztabaidatzen; gero... betikoa... erabakiak hartu behar diren garaian, batzuk aurrera, besteak atzera eta beste batzuk ez bat eta ez beste geldituko dira, baina tira! gizarteak daraman burruka orokor baten barruan bizitzen den bilakabidea da eta gizarte mota bakoitzak lortu nahi dituen helburuei lotuta aurkitzen den erakundea da. Hor gabiltz orain ere «euskaldun eskola publiko baten alde» botere giro

baten barruan bideak argitu eta urratu nahian Herri mailan.

Bainan, irakasle bakoitzak erabiltzen dituen botereak, gela barruan, dira gehien bat kezkatzen nautenak.

Oso ongi onartua izanda beti erizpide hau: Irakasleak irakatsi egiten duela eta ikasleak ikasi. Gehiegi aztertutako gabe zer nahi duen honek esan eta nolakoak diren ondorioak, hots: irakasleak du jakintza eta ikasleak ikasi egingo du bere irakaslearengandik.

Erizpide hau, naiz eta osoki eta nabarmenki ez onartu egi borobil eta benetazkoa bezala, esanaz adibidez: irakasleak asko ikasten duela ikasleengandik e.a., barru barruan ikas-gela baten barruan bizitzen dena orokorki hau da: Ikasleak hitz egin dezake, bere iritziak askotan onartuak dira, e.a.. Baina bai irakasle eta ikasleak gauza batetaz jabetuta daude: azken batean, gelako giro eta egoeraren indarra eta mugak ikasleengan daude, ez gizakia

delako baizik «irakaslea» delako.

Behin ere bizi ez den egoera denean, oso zaila iruditzen zait ongi bereiztea zer den, beraz, ikas-gela batean, irakaslearen nagusigoa bizitzea, eta zer den bere boterea ezartzea.

Nagusigoa, irakaslearen izaera jaten duen ezaugarria da, berak duen nortasuna, aberastasuna, jakintza e.a. guztiak osatzen duena, gizaki orekatua bezala agertuaz. Bestea berriz, irakaslea, irakasle izendatua izan delako, maila horrek ematen dion aukera, indarra e.a. erabiltzea da, berak dituen ezaugarri guztiak honen arauera erabiltzaz.

Zeharo ezberdinak dira bi jokaera hauek. Gertatzen dena da, zenbaitzuk, biak nahasturik bizitzen dituztela, edo buruz nagusigoaren helburua onartuaz, beraz, egunerokotasunean lan motak ematen dieten botereaz baliatzen direla.

Nagusigo bizitzeak, jatortasuna eskatzen du, zintzo jokatzek, beti ikerketa eta jokaera irekian egotea eta jakintzaren gosea edukitzea, ikasgela gertaera bizia bezala onartuaz irakasle eta ikasle bakoitzak duen nortasun eta jakintza mailatik bilakabide askatu eta sortzaileak biziz. Hau bizitzen den ikas-gelan, ikasleen zerbitzuan dagoen botere mota besterik ez dago. Beste motako boterea bizi den ikas-geletan, irakaslearen zihurtasuna eta jakintza osoa, berak duen lan mailari lotuta somatzen dira, bide berriak eta sarkorrak onartzeko beldurrez, nortasunaren erroak, lan motak ematen dion zihurtasunean oinarrituaz. Beraz alderantziz izan beharko lukena, hots: irakaskintza, irakaslearen nortasun emankorraren ondorioa, izanaz.

Hau da, Paulo Freire-ren, gelan oso argi nabari dena, boterearen arrastorik ere ez da somatzen, taldearen ahalgin osoa bakoitzak duen jakintzaren beharra agertzea da, inork ezin dezake

bakar bakarrik ikasi, besteen behar-
rean gaude.

Ikastaldi bakoitza, gertaera bereizi
bat bezala bizi izan ditut, askotan
ahaztu egin naiz irakasle bat zegoela
geure artean, gela, ikasle talde bat bi-
hurtuaz argitaratze bidean zehar. Iku-
si dut, baita ere, berak duen biziari
esker, eritzi eta irtenbide argiak esku-
ratzen berari dagokion ardura bezala,

ez inork baino gehiago dakiela adie-
raziaz. Ikusi dut, baita ere, ikasleen
ekarpen argiak eskertzen eta goratzen
sormen giro zoragarria lortuz. Inoiz ez
naiz beldurturik aurkitu edozein eritzi
ematerakoan, eta ez dut somatu inon-
dik inora nere lanen azterketaren ur-
duritasuna. Benetan, hau bizian lasai-
tasun osoaz agertu naizela irakasle eta
ikasleen aurrean, eta hori dena berak
duen nagusigoari esker.

Izana, gertaera askatu eta emanko-
rra bihurtzea nahi badugu, ezin deza-
kegu boterearekin jokatu, gutxiago
irakaskintzaren tresnarik bereiziena
bezala erabiliz, bestela ez dugu inoiz
bereiztuko zer den aske izatea, botere
batetik bestera iraganaz.

Arantxa UGARTETXEA

Literatura unibertsalerako bidea urratzen duten argitaletxe horietaz

Bai, hala da, jendeak oso ondo ez
dakiela zergatik, Estatu mailako ia ar-
gitaletxe guztiak ari dira jo ta ke liburu
bildumak ateratzen. Zer gertatzen ari
da? Has gaitezen deskribapen labur
batetik: bilduma hauen ezaugarri na-
gusiak hauek ditugu: batetik oso li-
buru merkeak beren eratako edozein
libururekin konparatuz (esan nahi da,
liburu berdina beste bilduman erosiez
gero garestiago aterako dela); bigar-
ren, enkuadernazioak eta prestaketa
ez dira oso fidatzekoak: kasu gehienu-
tan josi gabe ateratzen dituzte (pega-
tuta soilik), bestetan kalitate txarreko
paperaz... hori bai, kanpoko itxura oso
izaten da ederra (koloretan batzu,
urregorrizko letretan bestetzu); hiru-
garrenik astero ateratzen dira, ondo-
rioz, dagokion momentuan erosten ez
bada ez dugu beste aukerarik izango,
birrediziorik kaleratzen ez bada (ez
dago esan beharrik zenbaturik doaze-
la).

Aipatu dugun lehen puntuari dago-
kionean, mailaketa bat egitea beha-
rrezkoa da; hontaz, merkeak izanda,
garestitxoagoak direnek enkuaderna-
zio hobeagoa daukate.

Izenik aipatu gabe, noski, abentura
honetan editoriale bat lehenik murgil-
du zenetik hona, gainerako guztiek
parte hartu nahi izan dute. Negozioa
dela esan nahi du eta arrazoi ekono-
mikoak bilatu behar direla. Argitalet-
xe bakoitzean mota desberdinetakoa
problemak konpontzen dituzte tirada
berezi hauek: kasu batzuetan gehiegi-
keriak gailurra jo du eta «titulu auke-
ratu» ez maskaritzen da jokoia; beste
batzutan «stock»ak pilatzen direla eta,

azala aldatu eta merkeago kaleratu;
eta bestetan konponbidea izaten da
harrera desberdinetakoa liburuak bi-
naka ateratzea... Edozein kasutan,
merkatua kontrolatzea lortzen dute
argitaletxeek (aurreko liburuaren sal-
menten arabera badakite zenbateko
tirada egin beharko duten), horrela,
aski da lehenengo tituluen propagan-
da egitea. Bigarren lorpena askoz ge-
hiago saltzea da. Ez da gutxi hain ha-
rrigarria ematen duen prezioen jait-
siera erlatiboa soberan justifikatzeko.

Ikus dezagun orain zer gertatzen
den irakurlearen ikuspuntutik: haste-
ko, txalogarria da hain liburu fama-
tuen kaleratzea, baina salatzea argi-
talpenen kalidade eskasa. Psikologi-
koki, bestalde, lehenengo bi edo hiru
liburuak erosten direnetik, gainera-
koak erosi beharko direla dirudi, ko-
lezioak, bestela, hutsuneak izango li-
tuzkeelakoan-edo. Honen ondorioz
liburuetarik asko irakurtzeke gelditu-
ko dira. Askotan sarrera, hitzaurre edo
aurkezpen orientatibo baten falta na-
baritzen da edizioaren kalterako.

Bi hitzetan esanda negozio borobila
dela esan daiteke: Guzti hau, noski,
inguru ekonomikoari hutsiz mugat-
zen bagara; ze gehiago sakonduz ge-
ro arlo ideologikora iristen gara, non
sistemarako onurak ez diren ahazte-
koak. Besteak beste, merkatuaren
funtzionamenduaren arabera irakur-
legoak ikusi behar du nola bere eska-
ria mugatzen den azken finean argita-
letxeen eskaintzara, eta ez alderantziz,
beharko lukeenez. Honen exenplutzat
zerak balio du: argitaletxeek idazle
errepresentagarriak kaleratu beha-

rrean batetik, eta beste bildumetan ez
dauden obrak bestetik, zenbait idazle-
ren benetako inflazioa lortzen dute,
balio gutxiko lanak argitaratzen di-
tuztelarik.

Aipatutako argitaletxeen eskaint-
zaren barnean zenbait liburu arazo-
garri sar daiteke, baina sistimak erabat
onartuta hain ezauna den mimesis
ahalmenaren poderioz: debekatze go-
rritik estaltze sotilera emandako ebo-
luzioa. Horrela, «arriskutsuak» diren
liburuak ez dira agertzen editorialen
zabalkuntza gutxiko sailetan baino,
aurkitzeko zailenetan. Berauek, ge-
hienetan agortuta daude baina edito-
rialeko prestijioa salbu mantentzeko
balio dute (nork esan dizu «x» edito-
rialeak «y» liburu batatu duela? hona
hemen liburu hori agertzen den ze-
rrenda!).

Kontua da kultura konkretu bate-
rako bideak merketu egin direla baina
egia da ere horren truke pagatu behar
izan dena ez dela gutxi: bizi garen gi-
zarte utilitarista honetan edukia da
kontutan hartzeko gauza bakarra; na-
hiz eta ederki apainduta, irakurle ho-
nek ezin du ahaztu eskuartearen daukan
liburuaren horria latza dela, inpri-
maera offset merkeena dela, zaindu
gabeko edizioa dela, eta zorionez edo
zoritxarrez handik urte gutxitara berri
bat erosi egin beharko duela.

Azken finean, modan dagoen
superegitura kulturalerantz jantzitako ne-
gozio hau ez da dirugabeen ilusioa eta
liburu maite dutenen etsipena beste-
rik.

Manu LOPEZ

Zorroagako Fakultatean euskal adarrak moztu

«ERDARARA PASATZERA BEHARTU GAITUZTE»

Lau mila ikasle eta ia berrehun irakasle. Horra hor Zorroaga. Berrehun ikasle euskaraz ari direnak. Adar bat hasia zen euskaraz bai psikologian, bai filosofian, bai pedagogian. Laugarrenera ailegatu eta erdarara pasatzera behartu. Ez da gauza bakarra. Lotu hori UPVk garraioa dela eta zabaldu dituen 160 espedienterekin, lotu Unibertsitate pribatuak oraindik hemen duen indarrarekin, lotu Nafarroan oraindik ere Unibertsitatetik ez dagoelarekin... galdera da, zein da Unibertsitateari ezarri nahi dioten norabidea?

Zorroaga erdian aula magna, taberna edo patiorako bidea har dezakezu. Laugarren kurtsoakoak berri; gaztelaren bidea hartzera behartu dituzte.

Hori dela eta erdarara pasatzera behartu izan dituzten bi ikasleekin hitze-
gin dugu nahiz eta beren borroka baka-
rrik ez izan. Ez da euskaldun-erdaldun
kontua bakarrik. Unibertsitate osoaren
arazoa da. Herri guztiarena.

IKASLEAK.— Goizetan euskaraz
aritu garenak laugarren kurtsoarte
orain erdarara pasatzera behartu gai-
tuzte. Euskaraz jarraitzen dute lehen-
biziko, bigarren eta hirugarren kurt-
soek nola filosofian, nola psikologian

nola pedagogian eta gauez lehen kurt-
soa bakarrik, komuna duk hori.
Gauez, bigarren zikloan, pedagogia
bakarrik eta euskarazko espezializa-
zioan besterik ez.

Gu adibidez, psikologia laugarrena
euskaraz egiteko prest hogeita hama-
arren bat.

ARGIA.— Laugarren ikasturte hori
euskaraz ez egiteko arrazoia edo ait-
zakia zein izan da, ikasle gutxi zarete-
la?

I.— Beraiek, hemengo agintariak
esaten ditek Leioatik etorritako era-
bakia dela eta honela arrazoitu ditek:
LRU, Ley de Reforma Universitaria
hori 1987. urtean martxan jarriko de-
larik irakasle guztiek doktoreak izan
beharko dute; orduan momentu ho-
netan unibertsitateak ez dik kontra-
tatzen doktorea ez den jenderik; eta
nola laugarren kurtso hori euskaraz
irekitzeko jende berria kontratatu be-
har den, ba Leioatik esan omen diete
ez dagoela irakasle berririk kontratat-
zerik, ez probisionalki eta ez definiti-
boki.

A.— Dena dela, eta arazoan zuze-
nean sartu gabe, garai batean euska-
razko adarra hasi zenean Zorroagan
askori entzuten zitzaion «nahiago diat
erdaraz Savater bat entzun euskaraz
egiteagatik okasio hori galtzea bai-
no»...

I.— Oso garbi zegok prestijio bezala
erdarazkoen prestijioa askoz ere han-
diagoa dela. Hori oinarritua dagoen
ala ez? Zer den irakasle on bat ala ez?
Nik gauza bat esango diat, egon izan
nauk horren eskolan, erdaraz, izen
handia izango dik, nahi duana, baina
neri ez zidak ezertxo ere eman. Beste
edozein eduki izan banu agian gehia-
go aterako nuke.

A.— Horren aurrean beste postura
bat legoke, «euskaraz ez dugu testorik,
irakasleak ere apenas, geronek egingo
ditugu ikasten goazen heinean»...
Ematen al da honelako planteamendu-
rik?

I.— Hori duk gure borroka. Irakas-
leetako askok ez dute esperientziarik.
Esperientzia edukitzeko aritu egin be-
har ditek. Eta materiala edukitzeko zer
egin behar dugu, itxoin materiala eta
dena prest egon arte ala egiten hasi
euskaraz ikasten eta bidean zehar

egin? Dena dela ez zegok planteamendu zehatzik. Diputazioak ematen dizkik beka batzuk materiala euskaraz prestatzeko, baina ez zegok plan bat. Ez dago plangintzarik euskararekiko, nik uste erdaraz ematen denarentzat ere ez dagoela, baina euskarazko gutia a salto de mata egiten duk, bortxaz eta lorturik, indarrez beharturik.

A.— Arazo honek Universidad del Pais Vasco-ko beste fakultateak ere harrapatuko ditu...

I.— Nik pentsatzen diat Zorroaga nolabait pionero izan dela euskara arloan, baina horren itzalean Leioan, kazetaritzan eta zenbait adar irekitzen ari ziren euskaraz. Hori huen gure borroka. Talde batek euskaraz egitea karrera osoa baduela bere garrantzia, bide bat irekitzen diolako beste bati, eta baitare politikoki, horren itzalean hastea badaukatelako beste batzuk ere.

Kontutan hartu behar diagu gaurko ikasleak, gaur egun unibertsitatean euskaraz diharduten ikasleak, biharko Euskal Unibertsitate baten azpiegitura sendoa izango direla.

A.— Dena dela «pionero» izate horretatik oraingo «karkada» honetara eman da pausorik.

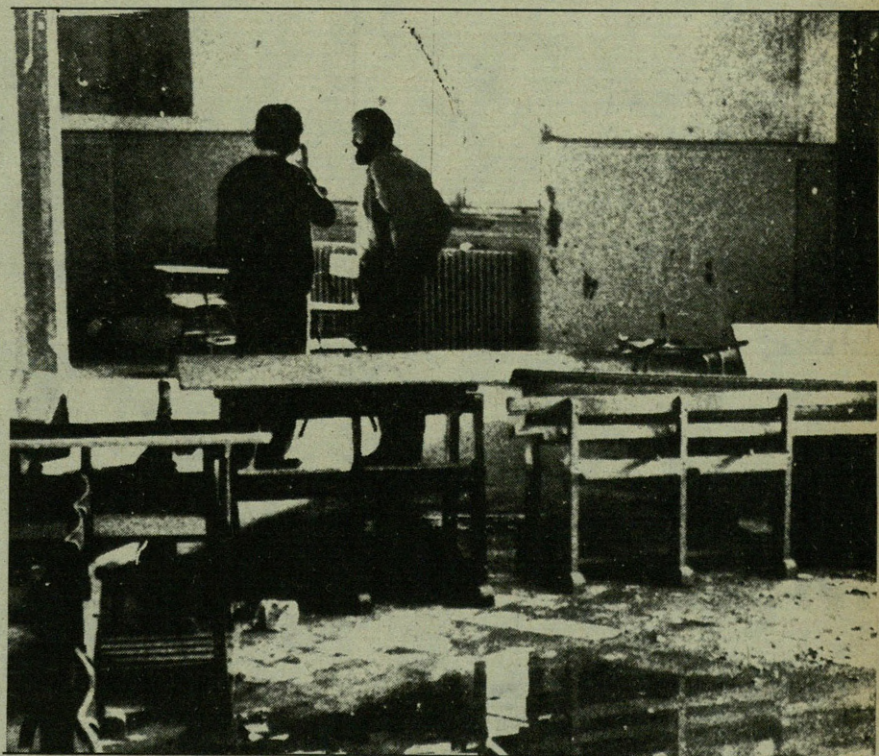
I.— Zorroagan lortu zena ez zen lortu bertako nagusiek borondate ona erakutsi zutelako, behar bada talde bat hasi zelako, fakultateak berak animatu zian talde hori euskaraz hastera, baina gero urtetik urtera bultzatu egin dugulako. Dena bultzaka eta tiraka lortu dugu.

A.— Urtetik urtera arazo gehiago izan dituzue euskaraz hasitako karrera jarraitzeko... eta orain, laugarrenean, erdarara.

I.— Euskara traba bat duk teknokratentzat. Oso ondo gelditzen dira esanaz badirela klase batzuk euskaraz... eta hori zurikeriatan. Baina serioki lana egin, horren kosta sopesatu... Ez, ez, lastre bat da. Ez daukate benetako interesik euskara aurrera ateratzeko.

A.— Hori alde batetik, unibertsitatean euskaraz ikasten diren gaiak. Baina unibertsitatean euskara bera ikasteko kontua nola dago? Lehen baziren Zorroagan euskarazko klaseak eta ikasturtea hasi aurretik ikastaro intentsiboak, eta karrera bukatzerako mundu gutzia euskalduntzeko asmo bat.

I.— Gaur egun Zorroagan ezin da euskara ikasten hasi lehenengó mailatik. Bigarren edo hirugarren mailatik

Ez da sinistekoa Zorroaga ireki zeneko urtean ze kondizioetan zegoen. Ez da sinistekoa ere euskara nola baztertu duten orain.

hasi behar da. Gero bestalde azterketa garaian eta jendeak huts egiten dio euskarazko klaseari. Horregatik ez dakit Zorroaga tokirik egokiena den euskara ikasteko, baina kontutan harturik gure egoera diglosikoa Zorroagak ere izan beharko luke euskara ikasteko lekua.

A.— Baduzue datorik beste fakultateetan ere antzeko gauzak gertatzen diren edo jakiteko?

I.— Hori... begira, gure antolamendu eza nabaritzen da maila horretan. Askotan hasten gaituk fakultateen arteko koordinazioak eta egiten. Nik uste diat lehenbizi fakultate bakoitzean euskararen alde diharduten talde guzaien antolamendu sendoa egin behar dela lehenik. Hori funtzionatzen hasten denean hastea badago beste fakultetakoekin hitzegiten. Bestela erre egiten duk jendea, zeren eta ikasi behar dik, lanak egin behar dizkik... eta barruan ez badago talde sendo bat zaila duk kazpokoena joatea.

Kontutan hartu Zorroagako fakultatea mundu bat dela, lau mila ikasle eta ia berrehun irakasle dituen mundu bat. Herri kozkor bat da. Han mugitzeak denbora asko eramaten dik. Ezagutzeko zeintzuk diren benetan agintzen dutenak, zenbat irakasle dauden, zer egiten den...

A.— Eta zer moduz daude Zorroagan euskaraz ikasten diren gaiak?

I.— Nik oso garbi zeukeat fakultate batean zer ikasi daitekeen. Zorroagan, Deuston, Opusen ala Madrilén. Hemen ikasten dena beti mugatua duk eta bizitzara ateratzen haizenean horrek egiten dik benetazko seleccion natural hori. Benetan hor trebatzen haiz.

Dena dela, irakaskuntza publikoa orokorki, eta Zorroagako fakultatea zehazki, desprestijiatzeko interes handia zegok. Zorroaga batik bat langile jendeaz ornitzen delako maila handi batean... borroka fama daukalako... Marjinatu, eta batez ere lotzea interesatzen zaie.

A.— Ze aukera daukazue egoera honi aurre egiteko?

I.— Lehenbizi autokritika bat egin behar dugu gure akatsak zeintzuk izan diren ikusteko, eta piskana piskana koordinazio lan bat eginaz hasi behar dugu, mahai iraunkor bat osatu arte ikasle eta irakaslez, batik bat plangintza bat esijitzeko, eta seguruenik nola ez duten egingo, geu geronek plangintza hori osatzen joateko. Ezin gara partxeka ibili. Lan astuna duk baina egin beharrekoa.

T. MANTEROLA

Pilota

gainbeheran

ote?

Mundu txiki baten buelta harrigarriak

**Munduko Pilota Txapelketa
sub-22 amaitu berria dugu.**

**Frantzia garaile. GRAVN txapelketak ere oraintxe ezagutu
du irabazlea: Ermua Azkoitiaren aurrean. Egunotan notizia
izan dugu pilota egunkari eta gainontzeko
komunikabideetan. Galdera batek kezkatzen gaitu ordea, ez
al doa pilota gainbehera?
gutxiago egiten dela eskuz.**

Horregatik ekin diogu erreportaia honi. Galdera horrek bere barnean ezkortasun nabari bat erakusten duelako. Erantzun nahi izan diogu horri, eta batez ere, toki bat eskaintzeko gogo genion pilotari gure orriotan. Ez gara normalean ARGIA gai honetaz aritu. Eta behar duela uste dugu. Egin behar zaio propaganda pittin bat. Ea afizioa piskat pizten den.

Jakina, pilotazaleari ez diogu ezer berririk esango. Zaleak ez direnak zalezte da gure helburua, edo besterik ez bada gai honetaz ere arduratzea.

Sarrera moduko bat egingo dugu guk. Arina. Orokorregia nahi bada.

Etorriko dira gero erreportaia sako-nagoak, helduagoak... Oraingoz has gaitzen hutsetik, ailegatuko gara eta hogeitabira.

Eskua, gainon' zekoen ama

Gaian sartzeko Josetxo Lizartzak lagundu gaitu, berak ederki asko eza-gutzen bait du pilotaren mundu hau Donostiako Herri Irratiko bere lan-gintzatik.

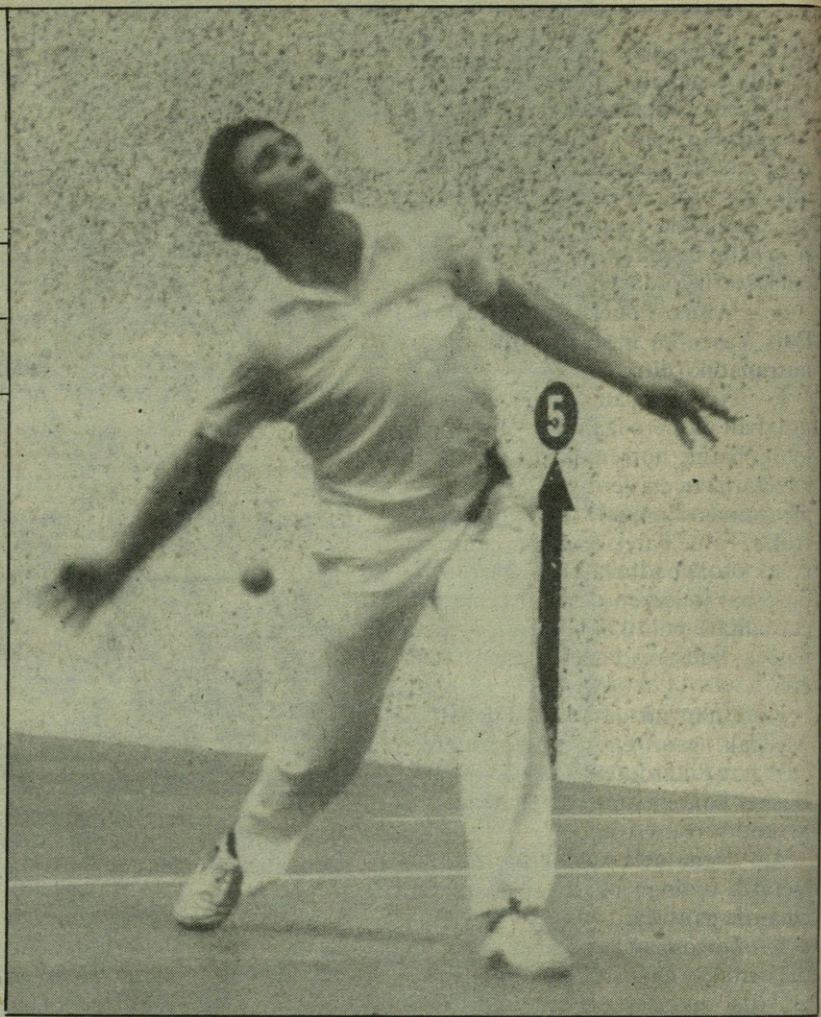
Hizketan hasi eta profesionalak eta afizionatuak bereizten ahalegindu ga-ra.

«Afizionatu eta profesionalen artean garbi egon beharko luke arrastoak,

baina beste zenbait kiroletan bezala ez dago hain garbi. Bereizketa bat dago gaur egunean: profesionalekin dirua jokatzeko du jendeak. Hori da gaur egun profesional eta afizionatuen artean dagoen arrastoa».

Urte batzutan akusazio bat egon da pilota munduan. Jende marrona zegoela, «marronismoa». Asko gertatu da eta gaur egun ere ematen da uda guzietan. Pilotari afizionatuek parte hartzen dute neguan kanpeonatotan, herriko txapelketak direla, Federazioek antolatutakotan... Baina gero udan exhibizioak etortzen dira. Eta herri askok, herri txiki askok, ez dauka presuposturik enpresa bati partidu bat kontratatzeko garestia delako noski. Orduan egiten dute pilotari afizionatuekin. Horri deitzen zaio marronismoa. Bada afizionaturik neguan zenbait profesionalak baino gehiago kobratzen duena udan.

«Profesional eta afizionatuen arteko bereizketak berez ez luke honela izan behar, profesionala kobratzen duena beharko litzateke, afizionatua ez duena».

Berde berdeak garbienak

Hemendik ikusita harrigarria ere egiten da, ze arraiotan ari dira bi bizar luze-txima luze horiek hain jende zentzudunaren artean? Isil isilik gainera. Serio.

Badirudi besteak bezalakoak direla. Hori bai, itxurak ondo zainduz. Korbatic ez faborez. Trajerik ere ez.

Eman dezake ile mataza horietan barrena zorriak eta arkakozoak ibil daitezkeela Tartzan oihaneko lianatan bezala alde batetik bestera.

Eman dezake hipi zibilizatu horiek ez direla hilabeteen garbitu, eta nork jakin, horrela izanez gero kirats ederra izango dute.

Eman dezake... Askalo zer diruditen bi horiek. Zer diren ordea laister ikusiko du-gu.

Alemanioako parlamentuan gaude oraindik ez bazara ohartu. Europako tokirik aseptiko-antiseptiko-esterilizatu-homogeneizatu-pasteurizatu eta nahi duzuenen. Munduko koadratorik depuratuenean.

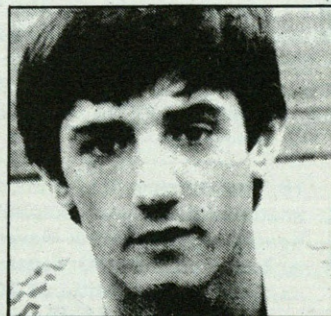
Begira bestela beste parlamentarioak. Hortxe daude txukun txukun. Lo, kezkatu, aspertuta, tabernan... Hortxe daude paper eta lore artean.

Orain dator politena. Horko denak, istorio misterio, bi txima luze horiek kenduta, zikinduta daude. Zikinduta? galdetuko duzu. Bai, zikin zikin eginda.

Ustez tinta inbisiblea zuten erabilitakoa, baina tinta hori agertu egin da Flick kon-sortzioa dela eta. Hor gelditu dira trapu zaharrak bistan Kohl kantzilerra eta Bundes-tag-eko beste denak. Denak erosita zeuden, korrupzioak janda.

Horietako bi besterik ez dira garbi zeudenak. Bi besterik ez negoziarik egin

ABILEZIA ETA INDARRA

Bakero, pilota txikitik haundira

Goizuetan jaiotakoa dugu Jose Mari Bakero. Nafarra nahiz eta Añorgan hazia eta hezia izan. Familia osoa du kirol zalea. Anai bat dauka primera dibisioan eta bere arreba ere futbolean aritzen da. Jose Mari ordea pilotan hasia genuen. Eta denek esango digute oso pilotari ona zela. Futbolista bezain ona gutxienez. Nahiago izan zuen ordea eskua hankagatik aldatu eta pilota txikia handiagatik. Añorgatik Sansera pasa eta Sansetik Real Sociedadera. Oso gazterik hasi zen Espainiako Selektiotan jokatzeko. Juveniletan aurrena. Haundiekin gero. Lesio baten ondorioz futbol zelaietatik kanpo egon da denbora batez. Azken boladan jendea kezkan zen ea lehenagoko futbolari gogor, indartsu eta borrokalaria hura zen. Berriro ordea behin baino gehiagotan erakutsi du bere maisutasuna. Aurrelari bat da. Oso jatorra gainera.

programazioa

10 azaroak 16,30: Aurkezpena. 16,32: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 28. kapitulua. 17,00: «Zorro» (luzemetraia). 19,30: Autoak eta Gizonak (dokumentala) 6. kapitulua. 20,30: Jai Egun. 20,45: «Fantastico» (show musikala) 9. kapitulua. 21,45: Profesionalak (telesaila) 7. kapitulua. 22,30: Amaiera.

11 azaroak 16,30: Aurkezpena. 16,32: Beldurgarriak (marrazki bizidunak) 5. kapitulua. 17,00: Kontzertua 19,30: Bret Maverick (telesaila) 7. kapitulua. 20,00: Gustavus (bisualak). 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Dokumentala 21,15: Hemen bizi (astekaria) 21,45: Arbasoen Jauregia (telesaila) 6. kapitulua. 22,15: Kirolez-kirol. 22,50: Amaiera.

12 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pac-Man (marrazki bizidunak) 8. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 88. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: astelehena Moby Dick (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 20,00: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 28. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Jostundegia (telesaila) 20. kapitulua. 21,30: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 25. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

13 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Gizon Plastikoa (marrazki bizidunak) 28. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 89. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: asteartea Akua-man (marrazki bizidunak) 7. kapitulua. 20,00: Oporrak eguzkitan (telesaila) 1. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Gaztetandik. 21,30: Mahai Ingurua. 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

14 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Akua-man (marrazki bizidunak) 7. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 90. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: asteazkena Beldurgarriak (marrazki bizidunak) 5. kapitulua. 20,15: Caja Alava-Juventud (saski baloia), lehen zatia. 20,45: Gaur Egun. 21,00: Saski baloia, bigarren zatia. 21,30: Zopa Haundi. 22,00: Drogaren milioiak (dokumentala) 2. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

15 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 28. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 91. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: osteguna Ramsay Gaztea (telesaila) 6. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 6. kapitulua. 21,30: Borjiarrak (dramatikoa) 6. kapitulua. 22,15: Munduan Zehar (informatiboa). 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

16 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Espazio zainak (marrazki bizidunak) 7. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 92. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: ostirala Pac-man (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-kirol. 21,20: «Giordano Bruno» (luzemetraia). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

17 azaroak 16,30: Aurkezpena. 16,32: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 29. kapitulua. 17,00: «Agurea eta itsasoa (luzemetraia) 19,30: Hegazkintzaren Historia (dokumentala) 1. kapitulua. 20,45: Jai Egun. 21,00: «Fantastico» (show musikala) 10. kapitulua. 22,00: Profesionalak (telesaila) 7. kapitulua. 22,30: Amaiera.

18 azaroak 12,00: E. Bidasoa-Teka (esku baloia zuzenean Irundik). 16,30: Beldurgarriak (marrazki bizidunak) 6. kapitulua. 17,00: Kontzertua. 19,30: Bret Maverick (telesaila) 8. kapitulua. 20,00: Gustavus (bisualak). 20,30: Jai Egun. 20,45: Dokumentala. 21,15: Hemen bizi (astekaria). 21,45: Arbasoen Jauregia (telesaila) 7. kapitulua. 22,15: Kirolez-kirol. 22,50: Amaiera.

19 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pac-Man (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 93. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: astelehena Lirainduz. 20,00: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 29. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Jostundegia (telesaila) 21. kapitulua. 21,30: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 26. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

20 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Gizon Plastikoa (marrazki bizidunak) 29. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 94. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: asteartea Akua-man (marrazki bizidunak) 8. kapitulua. 20,00: Oporrak eguzkitan (telesaila) 2. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Gaztetandik. 21,30: Mahai Ingurua. 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

21 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Akua-man (marrazki bizidunak) 8. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 95. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: asteazkena Lirainduz. 20,00: Noeren kutxa bizia (dokumentala) 6. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Zopa Haundi. 21,30: Drogaren milioiak (dokumentala) 3. kapitulua. 22,00: Kirolez-kirol. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

22 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 29. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 96. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: osteguna Ramsay Gaztea (telesaila) 7. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 7. kapitulua. 21,30: Borjiarrak (dramatikoa) 7. kapitulua. 22,25: Munduan Zehar (informatiboa). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

23 azaroak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Espazio zainak (marrazki bizidunak) 8. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 97. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: ostirala Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-kirol. 21,20: «Behin batean arrotz bat musukatu zenuen» (luzemetraia). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

HAURRAK NAGUSI

Zain itzazue haurrak!

Egia esan, piska bat larriturik nago ene lankidetza honetan agertzen ditudan iritzien doinuagatik, baina ez dut inondik ere aurkitzen doinu hori aldatzeko arrazoirik ETBk eskeintzen duen egitarauan. Ziur nago haurrek osatzen dutela gure telebista honetako ikuslegorik leialena, eta hala ere minez aitortu behar dut arduradunei haurrak bost ajola zaizkiela irudipena dudala. Haurrak etxean noiz egongo diren kalkulatzera iristen dela planifikazio gutzia esango nuke. Hori eta marrazki bizidunekin konformatuko direla auresuposatzera. Haurren heziketa duen garrantzia zernolako den mundu guztiak dakiena da, beraz atsegin hartuko nuke haurren munduari begira didaktikoagoa balitz ETBren egitaraua.

Luis KRUZ

Amaia Urkia: «Irudia oso inportantea dela deskubritu dut»

Amaia Urkiak hogeitahiru urte ditu, Legazpikoa da, "Gabon" informatiboan ikusiko zenuen; pantailari zuzen begiratzat, ahots sarkorraz mintzatzen da. Guk lanpeturik aurkitu genuen, informatiboa prestatzen, Suduperekin egindako elkarrizketa zela, Indira Ghandi hil zutela, «ni etorri nintzen hona orain dela urtebete ordezkatzeko bat egitera, erreportaiak egiten ibili naiz urtebetez. Orain dela hilabete edo ari naiz informatiboa egiten, niri gehiago gustatzen zait erre-

PANTAILATIK KANPO

portaiena, baina hau prestatze bat da».

Aurten denbora gehiegi gabe ibili delako ez du kazetaritza karrera bukatu oraindik, «kazetaritza ikasten hasi nintzeanean telebista ez neukan buruan, noski, ez bait zegoen hemen telebistarik. Irratia gustatzen zait, irratiko gaueko programak zure kasa ibiltzeko aproposagoak dira. Informatiboa azken finean zera da, ongi irakurri, seriotasun irudi hori eman, zuk ez duzu ezer egiten, lotutago sentitzen zara, gidoia oso estu jarraitu behar bait da. Dena dela, gu askatasun alde, etxe honetan, mundu guztiak pentsa dezakeenaren kontrara, oso ondo; gaia aukeratzeko esaten digute, baina handik aurrera gure lana».

Alde onak ateratzen hasiz gero, Amaia erantzutako garrantzitsua da ekipo gaztea izatea, elkarren artean ongi konpontzen dira, giro ona dagoela esaten digu, nahiz eta oraindik konbeniorik ez izan. Euskara etxetik daki, ikastarotan ere ibili da, baina oraindik ere hiztegi aldetik hutsunea nabaritzen du, «baina nik kamara aurrean esaten dudana guztia idatzita daukat, ez dut inprobisatu behar ia ezer, hori horrela

egin behar da». Denbora gutxi daukatela gauzak ongi prestatzeko esan digu, batzutan kamara aurrean jarri eta berak idatzitako berriak bai, baina besteak lehen aldiz orduan irakurri izan dituela noizpait, «eta hori oso gogorra da; alde ederra dago, prestatuta eramanez gero askoz hobeto egiten dut».

Irudiarena arazo larria da ere Amaia ustez, «mutulentzat diferentea izango da, traje bat ipini eta kitto, baina neskentzat berriz pantailak asko erretzen du, ezin zara erten gauza bat gaur eta hemendik bi egunetara berdinarekin. Nik uste dut beharrezkoa dela batenbatek esatea zerbait, ze irudia oso inportantea da». Eta Amaia aitortzen digu beti piska bat «zarrapastrosa» izan dela jazkera kontuan, baina hala ere lana lana dela eta bere bizitzan ez duela aparteko eraginik telebistan irudia zaintzea enak.

Lan zoragarria iruditzen zaio kazetaritza, eta hemendik hamar urtetara konpleta samarra izatea da bere helburua, bitartean ikasi. Elkarrizketa bukatu eta hasi zenik ez dela konturatu aitortu digu presaka lanera bueltatzen den bitartean.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

marrazki bizidunak

«Harlock Kapitaina», espazioko pirata

Azaroaren 25etik aurrera igandetan, 16.30tan.

Denbora mordoia bageneraman ETBn marrazki bizidun berriak ikusi gabe, baina datorren azaroaren 25etik aurrera igandetako arratsaldeko programazioan sail berri bati hasiera emango zaio, «Harlock Kapitaina»ren abenturei hain zuzen. Japoniarren marrazki bizidunak ditugu, eta horrek aurrez bi gauza susmarazten digu, finki moldatuak egonen direla eta bortxa ugari agertuko dela. Harlock Kapitainak espazioan biziko ditu bere abenturak, espazio-untzi ikusgarri batean planetatik planetara ibiliz. Kei Yuki izan-

go da bere neskalaguna eta Tadashi Daiba beste kidea. Etorkizuneko abenturazaleen marrazki bizidun hauek heroi berri bat ekarriko dute ETBko pantailara.

gaztetxoentzako telesaila

Oporrak eguzkitan, neskabila konformagaitza

Asteartetan, arratsaldeko 20.00tan.

Maiatza eta ekainean zehar eskeinitako sei kapitulutako telesail hau berriro ere ikusteko aukera ematen digu ETBk, oraingoan asteartetan asteazkenetan ordez. Bernard Ashleyren nobela batetan oinarritutako telesail honetako protagonista Patsy dugu. Patsy ez dago batere pozik bere familiarekin eta antzezle talde batekin ihes egingo du, baina bere lagun Kennyk bakarrik jakingo du ze asmorekin eta nora aldegin duen. BBCK produktutako telesail honetako

antzezle nagusia Nicola Cowper da, eta bere joan-etorriak jarraitu ahal izango ditugu sei astez «Oporrak eguzkitan» izeneko telesail honetan.

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

Informatiboak laburtzeko tentazioa

Informatiboei kalitatezko maila duin bat emateko batzutan medio falta eta bestetan jende falta azken aldian areagotu denez, ETBko zuzendaritza-zirkuluetan alternatiba bat ge o eta gehiago entzuten hasia da: informatiboak laburtzea, alegia. Informatiboak laburrago eginez, bitarteko berdinez produktu duinago bat egin ahal izango dela ustez. Tentazio gogorra izan daiteke epe motzean prolema horri konponbidea ematearren, baina bistan da ez litzatekeela urrundik ere irtenbide egokiena.

Bada gauza berririk abendurako

Abenduko hileak berrikuntzarik ekarriko du antza. Hile honen 19rako «Lirainduz» en estreinaldia gorde badute, abenduaren 3rako «Popa-zoro» musika-saioaren lehen emanaldia eskainiko digute, guztiz interesgarria izan daitekeena. Horrezaz gain, zuzendaritza berriak hortik zehar esan ohi du kanpoko programa bikoiztuak ugaltzeko asmoa daukala, halaber kalitatezko filmeak eskaintzekoa. Azken asmo horren barruan, abenduan benetan filme onak ikusteko aukera edukiko dugu: Fellini-ren «Il Bidonne», Paul Mazursky-ren «Blume in love», Joseph Cane-ren «Extraña aventura», Carol Reed-en «The Last Warriors», Alvin Rakoff-en «Romeo y Julieta», Robert Aldrich-en «Sodoma y Gomorra», Richard Pearce-ren «Threshold», Mario Bistagne-ren «Andromeda Story», eta Lionel Jeffries-en «Water Babies», besteren artean.

Prolemak zenbait kareta berritzeko

Telebisten asunto honetan oso sarturik ez dabilzanentzat esan dezagun kareta telesaioen hasieran agertzen diren aurkezpen moduko minutu-erdiak direla, programa-atariak alegia. Gai hori ETBren hasieretatik izan da oso eztabaidatua telebistako etxe barruan programen arduradunak, grafistak eta ETBko zuzendarien artean. Tartean kontzepzio-prolema, diru-prolemak eta bestelako asko egon direlarik, azken hilabete hauetan areagotu egin dira tirabira horiek zenbait programari dagokionez. Kasu horietako bat «Plaza Berri» rena izan zitekeen. Gaur egun erabiltzen dutena aldatzeko erabakia aspaldi hartu omen zuten, baita iraila aldean zuzendaritzatik argi berdea eman ere. Halere, bizpahiru hilabete beranduago oraindik ere egin gabe dago, dauden grafista gutxi horiek lan gehiegi daukatelako. ETBren betiko prolema, bai, baina kareta aldatu ezinean.

luzemetraiak

«Agurea eta itsasoa», borrokaren hezurdura

Azaroak 17, larunbata, arratsaldeko 17,00tan.

Ernest Hemingway-en nobela eder eta sinbolikoan oinarritutako luzemetraia hau guztiz gomendagarria dela deritzogu. John Sturgesek 1958.ean zuzendua, Spencer Tracy, Felipe Pazos eta Harry

Bellaver ditugu antzezle nagusiak. Arrantzale zahar baten borroka erakusten digu filmeak, egunero eskutsik itzultzen den arrantzale honek arrain erraldoi bat harrapatuko du. Izadiaren aurkako borroka gogo-ra erakusten digu filme honek beste hainbat gauzaren artean.

«Zorro», menperatuen maskaratua

Azaroak 10, larunbata, arratsaldeko 17,00tan.

«Zorro» edo «Azeria»ren legenda ezaguna dugu hainbat komiki eta luzemetraia dela medio. ETBk larunbatean eskeiniko digun hau Frantzia eta Italiaren arteko koproduzio bat duzu, 1957.ean egina eta Alain Delon eta Stanley Baker

antzezle nagusi dituelarik. Duccio Tesarik zuzendutako bertsio honek ez du gauza berri askorik aportatzen aurrez egindakoei alderatuz gero, baina badu bere interesgarritasuna agertzen diren antzezleengatik ez ezik agertarazten saiatzen den umoreagatik ere. Larunbatean «Zorro» menperatuen alde ETBn.

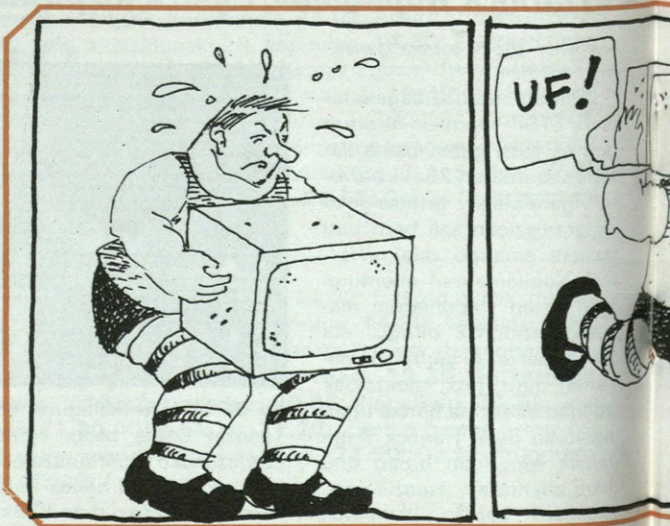
erretransmisioak

Saski-baloia eta esku-baloia zuzenean

Azaroaren 14ean, asteazkena, arratsaldeko 20,15tan.
Azaroaren 18an, igandea, eguerdiko 12,30tan.

Kirol erretransmisioei dagokionez, azaroaren hamalauetan saski-baloia eskeiniko du zuzenean ETBk Caja Alava eta

Juventud ekipoen arteko partidu interesgarria. Azaroaren hemezortzirako berriz, igandez Irunetik zuzenean Bidasoa eta Tekaren arteko partidua eskeiniko du. Bi kirol hauek maite dituztenek bi aukera horiek izango dituzte.

KATU AURRETIK

telesaioak

«Lirainduz», gorputzaren erritmoan

Azaroaren 19tik aurrera, astelehen, asteazken eta ostiralean, 19,30tan.

Apurka-apurka ari dira pantailaratzen orain dela denbora iragarritako saio berriak. Igandetako «Hemen bizi»ren ondoren hain modan dagoen gimnasia-ariketa horiek lant-

zeko saioa eskeiniko digu aurrerantzean astelehen, asteazken eta ostiraleko ETBk. «Manzisor» gimnasiokoek zuzenduko dute programa arratsaldeko zazpi terditatik eta orduerdiz. Ea zernolako arrakasta lortzen duen mitxelinak galdu nahi dituztenen artean.

telesailak

«Bai, Ministroa», nola ez!

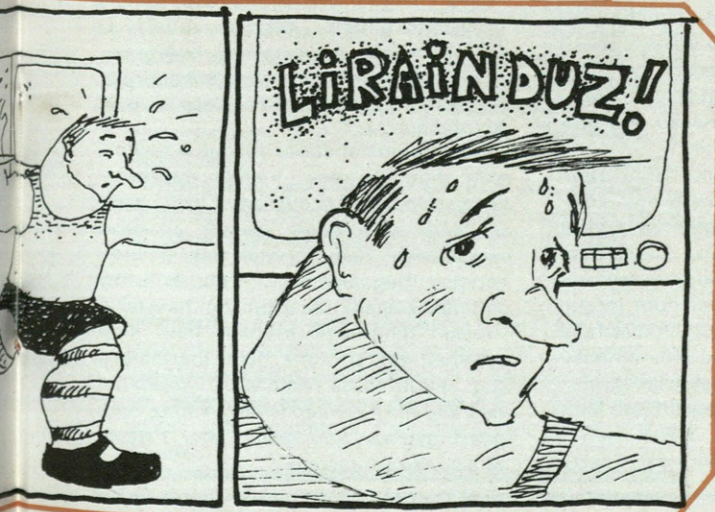
Ostegunetan, gaueko 21,00tan

Ingelesen umore berezia atsegin dutenek gustora ikusiko dute «Bai, Ministroa» izeneko umorezko telesail hau. Izan ere, umorezko telesailetan modan dagoen antzezle batek lan egiten du, Paul Eddingtonek. Bera dugu Kanpo Arazoetarako ministro berria, eta sartu bezain pronto bere ideia aldrebes eta bereziekin departamentu osoa hankaz gora jarriko du, nahiz eta bere ideia aldrebes horiek pronostiko guztien aurka zuzenak izango diren bere hurbileko lankideen oneritzia jasoz. Arazoak eta horien inguruan sortutako egoeren bidez saiatzeko dira eragiten teleikusleen barreak, horretarako gisa honetako te-

lesailetan entzun ohi diren barre aurregrabatuak lagundu nahi gaituztelarik.

Antony Jay eta Jonathan Lynn dira mundu ofizialaren alderdi komikoa agertzen duen telesail honen egileak.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

— Gaztetandik — eraberritua

Oporraldiaren ondoren Arantxa Urretavizkayak zuzentzen duen «Gaztetandik» ikusi eta benetan ezusteko polita jaso nuen. Dekoratu berriarekin saioak asko irabazi du, gorputz berri bat dauka zalantzarik gabe. Begibistatik askoz ere hobeto sartzen zaio ikusleari saioa kontu haundiz prestatutako dekoratu horri esker. Horrelakoak ikustean baieztatzen da berriro ere inguruneak daukan garrantzia. Hala ere, eraberritzearekin batera zera aipatu nahi nuke, alde batera utziz Arantxak eta bere ekipoak saio interesgarria burutzeko ahaleginetan egiten dituzten lorpenak, Arantxa bera deseroso somatu nuela saioa aurkezten. Espero dezagun ingurune berriaren eragina izango dela eta aurrerantzean ziurkiago ibiliko dela.

Euskararen kalitatea

Azken egunotan egunkarietan zabaldu den polemika berriaren aurrean nik ere nire eritzia eman nahi dut. Oker ez banago Eusebio Osak plazaratu zuen euskara txarraren arazo hori, hau da, euskara kaxkarra erabiltzen dela mikrofonotan. Erantzuna ere jaso zuen, eta berak erantzunari erantzun dio polemika nolabait itxi nahiez. Bere azken erantzunean apuntatzen zuen arlo bat sakondu nahiko nuke nik. Euskara txarra eta onaren arteko «affaire» hori jasaten dugun egoera baten erakusgarri dela ohartarazi nahi nuke, bere horretan utzi behar denik esan gabe, noski. Baina arazoak bi arlo oso ezberdin ditu ene ustez. Alde batetik mikrofonoa lanbidetzat dutenen kasua dugu. Horiei mailarik gorenena esijitu behar zaie, eta bestela, bere lana ez dute betetzen. Horienak bai izan behar duela euskara ona. Beste kasua, elkarrizketatuak izan daitezkeenena da. Horiekin ezin da inolaz ere hain estu epaitu. Denok nahi genuke mundu guztiak euskara ezin hobeki menperatuko balu, baina kontuan hartu behar dugu hainbat gaietaz publikoki lehen aldiz hitzegiten dela euskaraz, eta horretan bide luzea dugu oraino. Bai hiztegi mailan eta bai erraztasun mailan. Nahiz eta euskara txarra egin jendea ahalegintzen bada bide onetik goazela esango nuke nik. Hor badauka telebistak jorratu beharreko alorra.

Emakumeak eztabaidan

Mahai inguru interesgarria benetan «Emakumearen diskriminazioa» gaitzat izan zuena. Askotan lortu ez den bezalako eztabaida eta sakontze maila eman bait zuten gonbidatuek, arazoari adar ezberdinetatik helduz baina enborra begibistan edukiz beti. Gainera txalotzekoa izan zen gonbidatuek erakutsi zuten arreta norberak bere koadernoan apunteak etengabe hartzen zituelarik. Illo horretatik ondo doake «Mahai Ingurua».

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Irulegi Irratia

Irulegi Irratia Baxenafarroa osoan, Lapurdi eta Zuberoako gune batzutan eta Baztanen entzun daiteke. FMan 93,1 MHztan.

Astegunetan

7,30tan Musika. 8,00tan Berriak. 8,30tan Elkarrietzeta. 9,00etan Erran Zaharrak. 9,05etan Musika. 12,30tan Berriak. 13,00tan Abisuak. 13,15etan astegun bakoitzean gai ezberdin bati buruzko saioa: Kirola, Emazteak, Haurrak, Soziala, kultura. 14,00tan Amiera. 18,00tan Musika. 19,00tan Berriak. 19,30tan Eguerdia parteko saioa errepikatzen da. 20,15etan Musika. 20,30etan astegun bakoitzean saio ezberdina: Kantaldia, ekologistak, Mahai Ingurua, Erdi Haroko eta Klasiko musika, Jazza eta Ekialdeko musika. 22,00tan Amaiera. Asteartetan bederatzitak hamarrak arte Bertsolari saio bat dago.

Larunbatean

7,30tan Musika. 8,00tan Berriak. 8,30tan Elkarrietzeta. 9,00tan Erran Zaharrak. 9,05etan Musika. 12,30tan Berriak. 13,00etan Laborariei buruzko saioa. 13,30tan Bertsolariak. 14,00tan Abisuak eta Pilota partidua. 14,30tan Musika klasikoa. 15,00tan Hegoameriketako musika. 16,00tan Ttapa-ttapa. 18,15etan Gau Eskolen emankizuna. 19,00tan Berriak. 19,30tan Laborarien emankizuna.

IRRATI LIBREEN KANTOIA

«Txantxangorri», Donostiarentzat irrati libre bat

Estreinatuta berri dute «Txantxangorri» irrati librekoek uhinetako esperientzia. «Txantxangorri» txarangaren baitan sortu zen hasierako ideia hori borobildu eta gauzatzea lortu dute azkeneko, irrati librerik ez zeukan Hegoaldeko hiriburu bakarrari berea emanez. Gutxi hasi baina asanblada bitartez, alde haunditzen joan da, orain asanblada bidez funtzionatzen dutelarik.

Arazo teknikoek galerazi dute «Txantxangorri» irratien uhineratze azkarrago bat, baina lerro hauek kale-eratzeko lehen programak eginak izango dituzte. Arazoak, teknikoak ez ezik, hor daude, ekonomikoa, lokalarena, eta larriago bat, legearena, hau da, administrazioarena. Ez bait dago jakiterik zer nolako erantzuna jaso dezaketen betikoengandik. Hori, diotenez, arrakastaren arabera doa.

Donostia, Astigarraga, Martutene eta Errederiaraino iritsi nahi dute, normalean komunikabideetan ahots gehiegirik ez dutenei aukera emateko asmoz. Horretaz gain kalearekin estuki lotuta funtzionatuko duen irratia izango omen da «Txantxangorri». Eta musikak leku inportantea izango duela ere gauza ziurra da.

Loiolan daukate lokala, nahiz eta beraien asmoa hiri-erdira hurbiltzea izan. FMtik 106 megahertziotan entzun ahal izango den irrati libre honen bokazioa gaizteak eta hauen mogidak izango da. Ea lortzen duten Donostia izan ohi den hiri muermo eta totelari martxarik sartzea!

Santi UGARTEMENDIA

AHOTSEN AURPEGIAK

neko irratiari hasi zen, «lehenengoz deitu ninduten Reala Nantesen kontra jokatu zelarik. Gero, taldetxo bat egin behar zutela kirolen botatzeko. Baiezkoa eman, garai hartan "Adour" bakarria zelako. Eskatu zidaten ere ea egin ahal nuen larunbatetan emankizun bat irri-solas, piska bat satiriko-asteko berriak komentatuz». Larunbatetako saioa ez bide zitzaizen atsegin nagusiei Xarlot «bortitzegia» zelako, eta baztertu egin zuten "Adour" etik.

Zegoeneko Xarlotek, beste askok bezala, dirua igortzen zien "Gure Irratia" koei, «eta berehala eskatu zidaten ea kirolak egin ahal nituen euskaraz». Dirua dute arazo "Gure Irratia" koek kirol emankizunak zuzenean emateko, hor dute muga, baina argi dago Xarlotentzat, dirua sartuko balitz ez litzatekeela izango kirol emankizunetarako, bertako lankideentzat baizik.

Beraz, "Gure Irratia" n berriro ere kirola, eta larunbatetako saioa, "Ximiko berri" izenaz bataiatutakoa. Xarlot irratiari sartu

zen bere bu"uari euskara ikasteko beharra emateko helburuarekin, «zeren eta piska bat ahantzia nian eta gutxi erabiltzen nian». Urte bat eta erdi darama gutxi gora behera "Gure Irratia" n, eta ez du ez ideia ez laguntza faltarik, «Alkat bertsolariari gai bat edo bi eman eta kasete batean grabatu eta larunbatetan pasatu ahalko ditugu. Batzutan irri egiteko eta bestetan ez, gaieran arabera...».

Euskararen hobetzeria obligatua zegoela esan digu Xarlotek, «lehen frantzesez pentsatzen nian eta euskarara itzuli; orain ari nauk poliki-poliki gauzak euskaraz pentsatzen». Saio horretan finki dihardu Xarlotek. Hegoaldera etorri ohi da futbol partidak ikustera irakaskuntzan haurrekin kirolean diharduen irratilari hau, kirol munduari estuki loturik, baina Iparraldeko kirol informazioa emanez, «kazetetan inoiz ateratzen ez diren talde txikiak, irrati lokala garenez ezin ibiliko gara Parisen gertatu den kontatzen».

Xarlot Etxezaharreta, euskara trebatzeko kirolaz ari

Xarlot Etxezaharreta hazpandarra da, kirol-zalea, kirolean ibilia. KOXKako txoko honetara dakargu "Gure Irratia" ko lankide delako. Milafrangan dagoen irrati horretan kirol kontutaz arduratzen dena da Xarlot. "Euskadi Irratia" n ere laguntzen du noiz ehinka. Hasi, berez, "Adour" ize-

BIDEAK NORA OINAK HARA

Hayra Oihana eta Laurina kaskoa

Hona hemen udazke-nean egiteko ibilbide bat: Hayrako oihana duzue ederrenetariko bat. Historian zehar ere garrantziko izan da; Bankan oraindik ikus daitezkeen olaren ondamendi handiek oihan honetatik ateratako egur-rrak zer munta izap duen gogarazten digute. Eta Bankan, hain zuzen, hasiko dugu txangoa. Hiritik atera eta berehala, Hayrako erreka zeharkatzen du Al-dudeko errepideak; guk, berriz, zubia pasa gabe ezkerretara (hegoaldera) hartuko dugu, Hayrako zuloan dabilen bide gudronatua jarraitzeko. Eta Hayra baserria pasata, Kolomio iturriaren ondoan, autoa utziko dugu.

Orain gora jo behar da, ekialdera, Baigorri eta Luzaide artean iparraldetik hegoaldera doan gailurren lerroa arrapatzeko. Gure bidea Behostemetatik Hayrara doan erreka ezker aldetik dabil, zuta eta ederra. Kolomioko zubia igaroz, baserri bat dago; haren eskuinetan abiatzen den sendra da gurea. Alda-pa zuta eta luzea da; Behostemetakan (801 metro) pausatu daiteke, txabola eta esparruak guztiz ederrak direlako. Haren gainean, Bankatik Ehunzaroi-ko lepora doan errepidea dugu; errepidea hartu daiteke, eta Txipitxo etxolatik (1016 m.) Gosnaistokora (1065 m.) joatea; baina pistak luzeak dira, eta mendizaleak hobe du Behostemetatik Txipitxora zuzen jotzea.

Gosnaistoan pis a buru-ratzen da; sendra horizontal batek Mehatze lepora

eramango gaitu. Lepo honetan (1133 m.) mugarri bat aurki zen da, 169 zenbakiduna.

Eta hemendik Laurinara, aise eta erraz ibil daiteke, kaskoz kasko eta lepoz lepo. Mendebalean, Hayrako oihana; haren gainean, Hauzatik Ahadiri hedatzen den gailur luzea. Ekialdean, Luzaideko harana, Altobizkarrak menderatzen duela. Urrunean, Ori eta Auñamendi. Hegoaldean, Girizu eta Altabizkarraren artean, Ibañetako lepoa. E a bidean, udazke-nean, ehiztari armatuak, usoen zai. Lauriñak 1278 metro ditu; Adartzatik Linduxa doan gailurrian, pundu gorena da, eta aipatutako paisajea handik hobekien dastatzen ahal da.

Behera jotzeko, oihana zeharkatuko dugu. Laurinako azken malda hasi baino lehen dagoen lepoan (162 mugarri duena), behera jo behar da, Tu aorko etxola arte; hemen iturri goxo bat dago. Gero, Arteko etxolara, eta handik, beti behera, Zakuko bordara. Baina, kaxu! Arteko bordatik Zakura, ez da egiazko sendrarik; arrasto zehazkabe bat da dabil, eta mendizaleak arretaz ibili beharko du oihan trinkoan ez galtzeko. Zakutik behe-ra, berriz, ez da arazorik: Iparraldera zuzen, erreka Zakutik datorren latsaren ondoan zeherkatzeko, eta gero Hayrako bide zahar-rak goizeko errepideraino eramango gaitu.

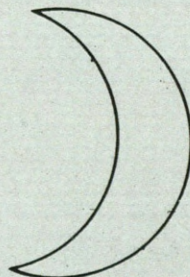
Aurten, ointo beltzaz, ziza horiz, gibelurdinez, urretxaz eta galanpernaz egindako tortila bat afaldu dugu, oihanari esker.

BELTZA

Desmaila: 1.000 metro. **Denbora:** 7 ordu bete. **Oharrak:** Oihanetan zeharko sendrak ez dira beti nabariak, eta maldak oso bakarti eta basatiak dira. Kontuz ibiltzeko, beraz. **Mapa:** St. Jean Pied de Port 5-6, 1/25.000 ezinbestekoa da; errepideak, Pays Basque Est 1/50.000 delakoan.

EZETZ ASMA

Ilgora

Alboko mar azkia ilgoraren irudirik arruntena daukazu. Nola banatuko zenuke sei zatitan (desberdinak izanik ere) bi lerro zuzen erabiliz?

OSASUNAREN ARDURAZ

Barizelaren aurkako txerto berria

Amerikako Estatu Batuak izan dira berriro ere aurkikuntza horren kokagunea. Filadelfia hi ian, 914 umetan egindako ikerketa luze baten ondorioz, Robert E. Weibel medikuak esan zuenez txerto hau umeetan «maiz» agertzen den azkeneko eritasun infekziosoaren aurkako prebentzioa lortzeko bide oso egokia izan omen daiteke.

Orain arte eritasun horren aurka ez zegoen inolako txertorik. Eritasuna oso kutsakorra da, eta AEBetan bakarrik urtero 3 milioitik gora dira eritasuna hartzen duten haurrak. Ia gehienentzat eritasuna arina da, baina larria eta baita hiltzailea ere gerta daiteke. Pertsona helduetan % 90ek baino gehiagok eritasuna jasan dute haurtzaroan.

Egindako ikerketa betaurrezko segurtasun-neurri guztiak hartuz egin zen. Umeak 1 urtetik 14 urtera bitartekoak ziren, ta 2 talde nagusitan banatu ziren: erdiei txertoa jarri zitzairen eta beste erdiari plazebo bat. Behaketak urtetan jarraitu du, eta ondorioak guztiz esanagarriak dirudite: immunitateari dagozkionez gainera, ume osasuntsuetan txertoak barizelarekin batera datozen eriskortasun eta hilkortasuna gutxitu ditzakeela uste da.

Ikerketa Merck Sharp - Dohme laborategian eraman da aurrera. Ea noiz dugun, gure artean, txertoa ikusteko eta erabiltzeko aukera!

Xabier AGIRRE

GURUTZEGRAMA

ENBIDO

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
11															
12															
13															
14															
15															
16															
17															
18															
19															
20															
21															

LUZETARA: 1.— Oinaz zapaldu. Eskuaz edo hatzez ukitu. 2.— Laidoa, ohore edo izenaren kontrako hitza edo egintza. Zuhaitz moeta batekoak. 3.— Eremu, eskualde. Ukatzeko. Modu, gisa. 4.— Ongi, ontsa. Oxigenoa. Gipuzkoako herria. Berrogeitamar. 5.— Gura, nahi (atzizki bezala erabiltzen da). Ez etzanik, ez eseririk. Ingelese, eta. 6.— Ez esna. Gipuzkoako itsas herria. Gogora. 7.— Bokalea. Uranioa. Errepikatuz, dardara adierazten duen hots onomatopeikoa. Bizkaiko herria. 8.— Hala ere, alta... egin, behatu. Bizitza adie-

razten duen erdal aurrikiz kultoa. Potasioa. 9.— Eske, galdezka. Burdindegia. Behar, neke. 10.— Hizki grekoa. Sagar, mahats eta antzeko fruituetatik, sakatu ondoren, gelditzen den hondakin. Ale-landarea. Zilarra. 11.— Bizkaiko herria. Sorginkeriak egiten dituen emakume. Goratu, goititu. 12.— Asko. Usutasun, zenbategotasun. 13.— Bizkaieraz, garestia, karioa. Bokalea. 1. Internazionalaren siglak. Atzizki femeninoa. 14.— Bokalea. Berriz ere, berdina. Etxabere edo animalia bat. Asmo hitzaren bokaleak. Interjekzioa.

15.— Roetngen. Potasioa. Adineko gizon. Erabat, zeharo. 16.— Iturburu. Ahai-de bat. Izenorde pertsonala. Zero. 17.— Ereiteko dagoen soroa. Hitz, berba. Oinarrizko janari. 18.— Rutenioa. Punta. Erro, sustrai. 19.— Saskia. Bostehun. Baldintzazko esaldietan. Neona. 20.— E a (aferesia). Interjekzioa. Itzainak. 21.— Gipuzkeraz, usaina, urrina. Esaten nuen. Irudi geometriko bat.

GOITIK BEHERA: 1.— Etxe hegazti bat. Gobernu baten buru. Bururatu. 2.— Gipuzkoako hiri batetako. Landare erretzailea. «Ontza hiltzeko bidea» idatzi zuen idazle zuberotarraren deitua. 3.— Nazkatuak. Miraria. Bokalea. 4.— Jokua, ariketa fisikoa. Estali, izkutatu. Hizki grekoa. Italiako Telebista. 5.— Emakume izena. Gizon izena. Zakar edo hondakin multzoa. 6.— Artopil. Hut-sune. Lehenengo euskal lehendakariaren abizena. 7.— Uranioa. Bostehun. Pagatzeko dago. Bizkaieraz, sumatu, antzeman. Dotore, egoki. 8.— Ornodunen eskeletoaren osakin. Ipar euskalkietan, begirada. Jainko ejiptiarra. Oinarrizko edaria. Bat. Bostehun eta bat. 9.— Bizkaieraz, hura. Hitzen jatorria aztertzen duen zientzia. Ipar euskalkietan, gehigarri. 10.— Bizkaieraz, etsaia. Emakume izena. Edo. Zinka. 11.— Perretxiko preziatuak. Rubidioa. Onddoia. Bokalea. Baieztatzeko. 12.— Kontsonante errepikatua. Iodoa. Txori moeta. Lehen bokalea. Rodioa. Duk (hiri). 13.— Barazkia. Ipui-na, kontua. Emakumeekiko dei hitza. 14.— Jatorria adierazten duen atzizkia. Galdetzailea. Ugazaba. Gipuzkeraz eta bizkaieraz, ginen. 15.— Kolpeak. Jantzi bat. Beste jantzi bat.

IXTORIO / MIXTERIO

Manifa (eta II)

GURE Josetxuk, esan bezala, izugarrizko harrikada bota du Aurrezki Kutxako kristaletara eta txiki txiki eginda utzi, bere amorru basatia lasaitzeko asmoz. Hala ere, ez zuen kalkulatu inor begira eduki zezakeenik.

Izan ere, ordena publikoaren zaintzaileak biderkatu egin bai zaizkigu —bai zenbatekoz bai motaz—, eta aukera zabala dugu gaur egun: nahi izanez gero marroiak, bestela beñeak eta baita urdinak ere. Martxa honetan Erromako Zubia Osatzeko moduan izango gara berehalaxe.

Gatozen gurera: poz poz zik geratu zen Josetxu ezkonberria bere txikizioa burutu ondoren, eginbeharra betetzeak eman ohi duen satisfakzioaz gainezka, antza. Baina ez zuen gehiegi iraun ahal izan bere alaitasunak, han etorri zitzaizkiolako Aingeru Zaintzaileak beren eskudo, porra, kasko, furgoneta, eskupeta eta dagozkien bestelako tresna guztiekien.

Eta arraroa bada ere, entzun ezazue hau: detentzioaren sakoneko arrazoiak zelaok izan ziren: bai, bai, maitasun benganatzeko asunto bat.

Gaurko galdera ximplea da oso, umeei eskeintzen zaizkien globo xortatik kolore pollitenekoa aukeratzea bezalakoxea: Zuen ustez, zeintzuk izan ziren Josetxu detenitu eta furgonetan eraman zutenak: Polizi Nazionala, Goardia Zibilak ala Ertzantza?

F.J. MENDIGUREN

(soluzioa «Jo... adarra» sailean aurkituko duzu)

Pilotak ordea era asko ditu jokatzeko. Has gaitezen moeta ezberdinak ikusten. «*Denen ama eskua da gaur egunean. Hortik ateratzen dira beste guztiak. Eta beste guztiak eskuaren barianteak dira. Orain artean profesional guztiak, edozein harramintarekin ari direlaren ere, eskuz aritutakoak dira txikitan. Gero hasten dira, esku txarrak dituztelako edo bere herrian tradizio bat dagoelako erremontean egitera esatebatera, gero hasten dira harramintarekin*».

Eskuaren barianteak

Gaur egun profesional bezala praktikatzeko diren espezialitateen artean pala dugu alde batetik eta saskiak bestetik: zesta-punta eta erremontea batez ere.

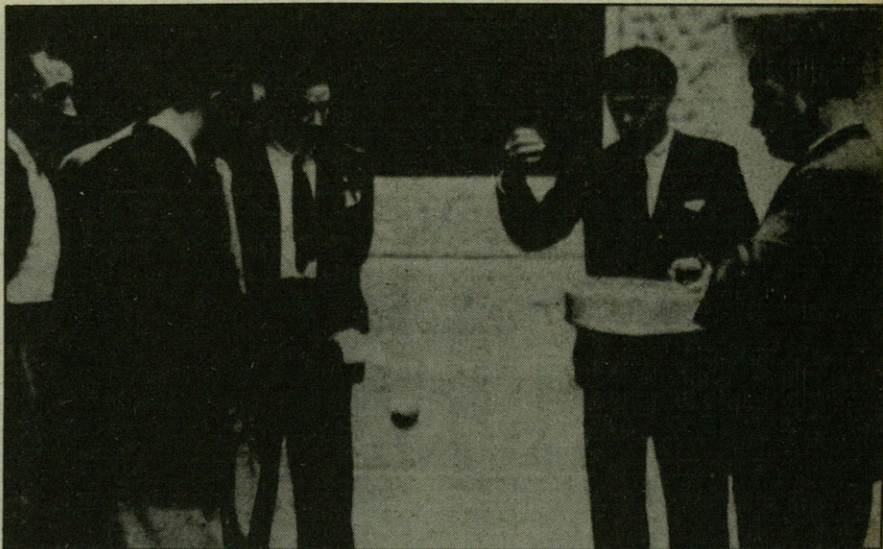
Erremonte eta zesta-puntaren arteko bereizketa harramintan dago. Pisu haundiagoa du erremontea eta zestak berriz zulo bat du pilota gelditze-ko. Zestari pilota gelditu eta tira egiten da berriz. Erremontean datorren bezala eskuan paretik ematen zaio.

«*Harraminta hauen barianteak dauka gero. Palaren barianteak dira, pala motza edo txikia, frontoi motzagoan egiten da, pala bera ere txikiagoa da eta pilota arinagoa; paleta, larruzko pilotarekin jokatzeko da baina askoz ere txikiagorekin eta pala ere arinagoa da*».

Iparraldean indar haundia du oraindik trinketeak, nagusiak dira berak. Trinketea jokatzeko da eskuz baina eta binaka, paletaz larruzko eta gomazko pilotaz eta saren. Trinketeak duena da frontoi txikiagoa izatea eta alde guzitatik itxia egotea. Ezkerreko paretaz gain eskuinekoa ere badu eta eskuineko paretaz eta frontisaren artean angulo zuzena egin beharrean beste paret txiki bat dago «fraile» izenekoa. Ezkerreko paretan «teillatu» bat dago eta horren petik zulo bat sare batekin. Jendeak hortik ikusten du.

«*Hegoaldean orain ematen du ari dela trinketea zabaltzen. Lekunberrikoa konpondu dute, Irunen badago, Iruñean ere bai, Lekeition ere bai, Donostian Anoetan, Ibaetan egin dute bestea, Iruran egin nahi dute eta Anoetan beste bat egitekotan dira*».

Bada beste espezialitate bat Iparraldean oraindik ere fuerte xamar dabilena baina Hegoaldean Bilabonan eta Zubietan besterik gordetzen ez dena: errebotea. Joku berezia dugu hau eta bosteko ekipoekin jokatzeko da

Materiala probatzen ari dena Atano III.a duzue, garai guztiko pilotaririk onetsuenetakoa.

bata bestearen aurrean jarriarik eta plaza zabalean. Pilota motarik nagusia da zenbaitentzat. Berak bakarrik mereziko luke beste erreportaia oso bat.

Gero daude beste zenbait espezialitate erdi galduak direnak: sarea, basaka, errebotea...

Galdutako beste zenbait ere badira: guantea, ble-a...

Bi enpresa haundi eta txiki bat

Eskua hartuta hiru enpresa ditugu. Bi haundi eta txiki bat.

«*Enpresas Unidas-en sartuta daude Bergarako frontoia, Gasteizko frontoia, Eibarko frontoia eta beste zenbait. Batez ere hauek dira frontoirik nagusiak. Enpresa honek daude Retegi II.a eta Galarza III.a hoberenak bezala edo jende gehiena erakartzen dutenak bezala. Gero Oreja III.a, Tolosa, Beristain etabar*».

Bestea Eskulari da. Eskulari sortu zen Enpresas Unidas bakarrik zegoeneko garai batean. Monopolioa zen eta zenbait pilotari ez zebilen gustora, han ordaintzen zena gutxi zela eta haserre. Zenbait pilotari bildu ziren, batez ere Lajos eta Pierola... Momentua ere oso ondo aprobetxatu zuten. Afizionatutatik profesionaletara pasatzeko momentua egokitu zitzairen. Gaur egun mutur muturrekoak diren hainbat pilotari afizionatutan zeuden pauso hori emateko prest. Gazteak ziren eta asko jokatzeko zutela ikusten zen: Bergara II.a, Bengoetxea III.a, Martinekorena, Maiz, Gartzia Ariño, Gorostiza, Agirre... horiek denak dira bolar batekoak.

Horiekin atera da aurrera Eskulari hamar urte bete dituelarik orain dela gutxi.

Hauek beste frontoi batzuk daukate. Nafarroa aldean batez ere. Tolosako Beotibar ere beraiek esplotatzen dute, Iruñeako Labrit, Lekeitiokoa ere bai, Errioxan ere bai, Santo Domingo, Haro...

«*Bi enpresa nagusi hauetaz gain badago beste txiki bat Jolas Nahi izeneko Mutrikun bakarrik aritzen dena. Honek normalean beste enpresatan erabiltzen ez diren pilotariak erabiltzen ditu. Enpresa apala da eta bere neurriko partiduak antolatzen ditu*».

Enpresa bakoitzak antolatzen ditu bere partiduak

Enpresa bakoitzak intendente bat edo bi dauka. Intendentea da partiduak antolatzen duena. Berak esaten du, hau ondo dago eta beste harekin jarriko diat beste bi haien kontra. Hori da bere lana. Askotan pilotarien arteko ezberdintasunak materialarekin berdintzen ditu, pilota motelagoak edo biziagoak jarritz.

Bergaran esatebaterako, normalean, Enpresas Unidas-eko partiduak izaten dira. Gasteizen ere bai. Bestean Eskularikoak.

«*Orduan gertatzen da Bergarako batek gehienetan pilotari berberen arteko partiduak ikusteko aukera beste-rik ez duela izaten, eta aspertu egiten da jendea. Iruñeakoa zara eta beti Bergara II-Gorostiza eta Bengoetxea III-Maiz ikusiko duzu*».

Enpresarioak ere konturatu dira horretaz eta tontoak ez direnez elkartu

egiten dira zenbaitetan. Orduan hasi dira, grina piztu nahiaz edo, enpresa bateko pareja bat jarriaz beste enpresako beste bikote batekin: Bergara II-Lajos eta Oreja III-Aldazabal esaterako.

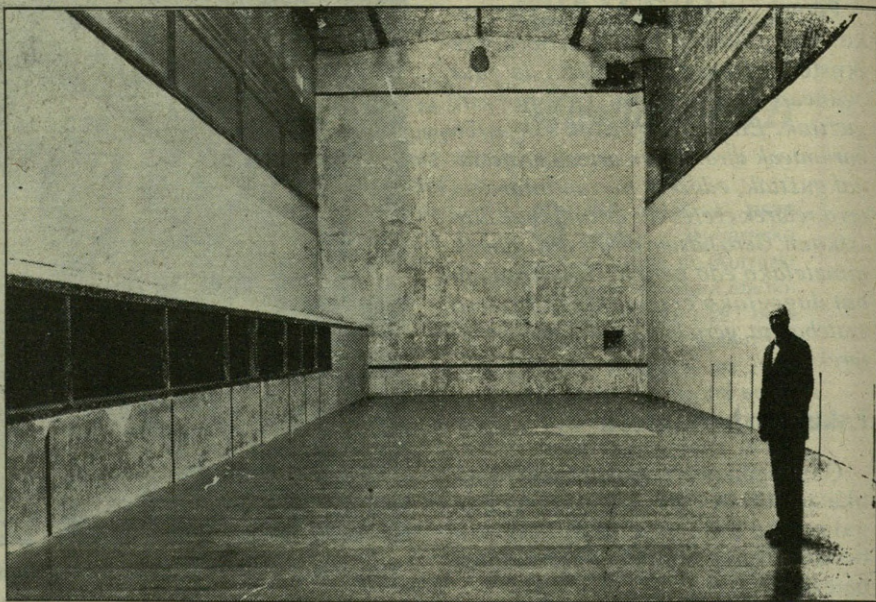
«Gero gertatzen da frontoi batzuk ez direla ez enpresa batenak ez bestearenak. Adibiderik argiena Donostikoa dugu. Anoeta patronato batena da, munizipala. Subasta bat izan zen eta bi enpresek erabaki zuten bien artean antolatzea partiduak eta hasi ziren pareja bat enpresa batekoa eta bestea beste-koa».

Baina pentsatu zuten, zergatik ez ditugu nahastu? Eta Torneo San Sebastian horretan hasi ziren bi enpresetako pilotariak elkarrekin jokatzeko. Inoiz ez zuen Bengoetxea IV.ak Galtzarekin batera jokatu enpresa diferentetakoak izateagatik. Kondenatuta zeuden elkarrekin sekula ez aritzera. Torneo mixto hauekin aukera hori badago eta jendeak oso ondo hartu du. Aurtengo udan ikaragarri joan da jendea bi enpresen artean antolatutako partidutara.

Donostian hasi eta Logroñon eta toki askotan ari dira orain horrela.

Profesionalik gehienak zesta-puntan

Palaz enpresa bakar bat besterik ez dago une honetan pilotarien kalterako. Garai batean bi ziren, batak Donostiako Karmelo Baldan antolatzen zituen partiduak eta besteak Bilbon. Orduan hobeto zeuden palistak, bi enpresen artean pilotari trasbaseak egiten ziren, soldatak ere handiagoak izan zitezkeen... Gaur ordea bat besterik ez dago Etxebarrenek Karmelo Baldarekin porrot egiten zutenetik. Bil-

Baionako trinketeetako bat. Teilatua eta jendearentzako sarea ezkerretan.

boko Deportibok bakarrik funtzionatzen du.

«Palista guzien artean bada bat gainera azken hamabost urte hauetan figura bihurtu den bat: Iturri. Bere jokoa eta beste bigarren onenaren artean tarte handia izan da eta da oraindik. Ez da diferentzia hau beste espezialitateetan eman azken urteotan».

Erremontean ere enpresa bat besterik ez dago. Garai batean modan egotetik, aristokrazia eta Donostira etortzen zeneko garai hartatik, Iruñean eta Madrilén ere baziren frontoiak erremonterako, erabat porrot egitera etorri zen. Duela hamar hamabost urte itxi zuen Madrilgo frontoiak eta hortik aurrera besteak. Orduan Azkuek, kontse batakakoak, esan zuen berak jarriko zuela enpresa martxan, eta Galtzarretako frontoia egin zuen. Frontoia ona atera zitzaion oso eta oso ondo

funtzionatzen du orain. Iruñeako Euskal Jai zaharra ere erosi zuen eta bi frontoi hauetan osasun onez gordetzen da erremontea.

Jokalari zaharrak desagertzen doaz. Raul eta Paolo Lekunberri, eta Aierbe, eta Arbizu... baina atzetik jende ona etorri da. Intxauspe bat edo Mujika bat...

Zesta-puntarena berriz fenomeno apartekoa da. Bera da profesional gehiena eta jende gehiena mugitzen duena. Batez ere Bizkaian.

«Gernika, Markina eta Durango aldeko mutikoxkorrek ilusio bat daukate, zetan piskat ikasi eta ameriketara joatea. Han ez dute soldata ikaragarririk baina dolarretan izanik ondo ateratzen zaie kanbioan. Gazte gazterik joan eta han aritzen dira».

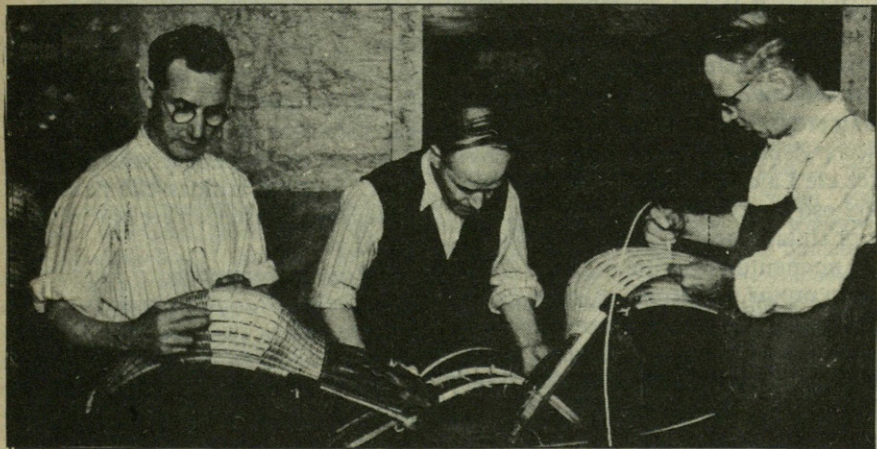
Badira han beltzak eta zetan aritzen direnak. Ikasi dute amerikarrek ere. Jou izeneko bat oso ona da. Onena Txikito de Bolibar.

Apustutan sistema amerikanoarekin funtzionatzen dute. Kinielak egiten dira han, single eta dobletara.

Puntistentzat ere sistema horrek funtzionatzen du. Soldata fijo bat izanik diru gehiago ateratzen dute agian «premiotan», kinielak irabazita.

Pilotaren inguruan dirua jokoa

Jendeak dirua jokatu nahi du. Batek egin dezake apustua bere aldamenekoarekin. Gutxi egiten da baina egiten du jendeak, mila duro honen alde, bale, eta tabernan bezala. Baina hori ez

Zumiarekin zestoak prestatzen puntistentzat.

du legeak onartzen. Horretarako beste figura bat asmatu dute instituzioek: intermediarioarena, enpresarena.

Frontoian korredorea da intermediario hori, artekaria.

«Korredoreak apustuak kantatzen ditu. Ez berari iruditzen zaion modura. Normalean lau, bost edo sei puntu fuerteditu, hau da, apustulari fuertebatzuk, diru haundia jokatzen dutenak. Horrek esaten dio korredoreari "kanta ezak mila berrehuni" eta korredoreak kantatu egiten du».

Korredorea intermediario hutsq da teorian. Beste gauza bat da zenbait korredore biziatsu egiten dela jokoan eta berak ere jokatu egiten dutela zenbait papeleta beraientzat gordeaz.

Behin kantatutakoan norbaitek hartu egingo du apustua. Galtzen duenak dena ordaintzen du. Irabazten duenak berriz ez du diru osoa jasotzen. Ehuneko bat enpresarentzat gelditzen da. Ehuneko hamasei edo hemezortzikoko portzentaia da. Horietatik ehuneko hiru korredorearentzat eta gainontzekoa enpresarentzat.

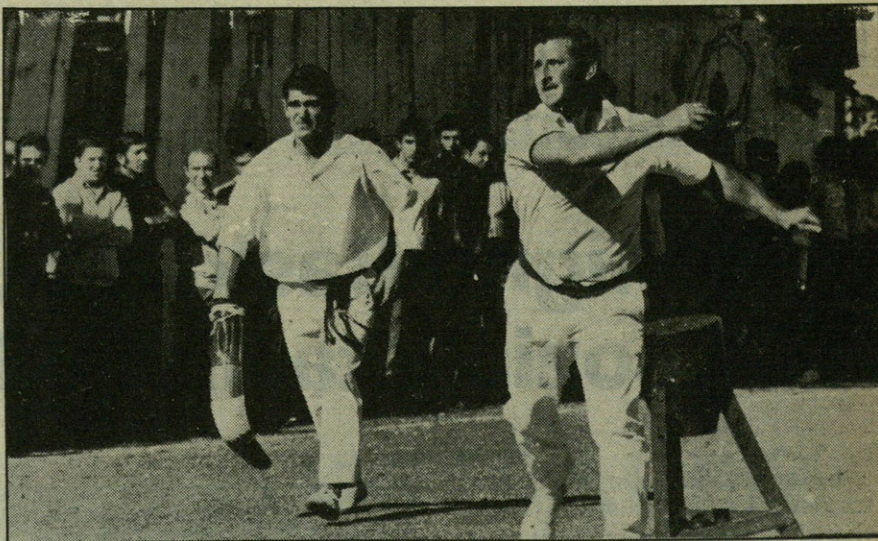
«Korredoreak berdindu egin behar ditu apustuak. Korredorearen takoak bi parte ditu: urdinak eta gorriak. Ezin ditu urdinen aldeko papeletak bakarrik banatu. Berak igual partitu behar ditu txartelak. Ezin du gorri bat baino urdin bat gehiago saldu. Urdina batek eramaten badu gorria kolokatu bekarko du hurrena. Eman dezake bere kasa ari dela kantari, baina ez da egia, berak badaki zertan ari den. Batek keinua egiten dio, gorputza ikutuz, azala, horrek gorria esan nahi du, erroa ikutuz gero urdina. Keinua egiten du behatzekin + lau - esanaz eta erroa edo azala ikutuz, segun eta zer nahi duen».

Behin batek apustu handia egin duenean korredoreak konpletatu egingo du beste apustu txiki batzurekin haundi puntu horren kontra.

Txapelketak batetik bes'era

Federazioak enpresekin hitzeginda urtero ikusten dute kanpeonatoak nola egin. Erabakitzen dute nork jokatu noiz jokatu eta ze sistema jarraitu.

Bi maila egiten dira profesionalen artean: primerakoak eta segundakoak. Jarraitzen den sistema, Espainiako Txapelketan esaterako, boixeoan eta segitzen denaren antzekoa da: urte batean txapeldun atera dena ez da hurrengoan hutsetik hasiko. Semifinaletan hasiko da. Bigarren gurutakoa, hirugarrena... denak hartzen

Errebotea Bilabonan eta Zubieta besterik ez da gordetzen Hegoaldean.

dira kontutan eskailera moduko batean.

Parejatan ere egiten da. Urte askotan egon da geldirik eta berriz ere egiten da. Enpresa bakoitzak hiru pareja aurkezten ditu orain.

Erremonte eta palazko txapelketak ere badaude.

«Afizionatutan ez ditu pilotariak enpresa batek kontrolatzen baizik eta federazioak. Federazioen arteko zenbait txapelketa antolatzen dira urtean zehar».

Badago bat GRAVN izeneko (Gipuzkoa, Rioja, Alava, Vizcaya, Navarra), bost federazioen konfederazio bat da. Espezialitate guzitan jokatzen dute eta hogeita bost urtetik beherakoak izaten dira normalean. Hemen federazio bakoitzak erabakitzen du zein izango den bere errepresentantea horretarako selezio bide batzuk jarriaz: kanpeonato probintzialak.

Badago beste txapelketa bat Torneo Federaciones izeneko. Hor ere primera eta segunda daude eta urtero batzuk igo egiten dira eta beste batzuk jeitsi. Liga baten modura egiten da. Gero maila bakoitzeko lau onenek espezialitate bakoitzean Copa del Rey jokatzen dute.

Pilota gainbeheran ote?

«Azkenengo urte hauetan behera doa pilota» dio Josetxok, «kontutan hartu eskua dela beste guzien ama eta orain arte pilota salbatu dela herri txikitik eta eskuz jokatzen zelako. Frontoia zen mutikoxkorren jolas tokia. Hiritan oso pilotari gutxi atera dira. Baina orain herri txikitik ere ez da eskuz jokatzen.

Zergatik? Begira telebisiara eta gero galdetu mutikoxkor bati ea nor den Retegi II.a. Ez daki. Maradonagatik galdetu eta laister nabarituko duzue diferentzia».

Honekin batera beste gauza bat dago iparraldeko lagun batek esan digun bezala, «esku pilota da gozatzeko min hartu behar den kirol bat. Sufritu egin behar da pilotan ondo egiteko, eta gaur egun ez du inork sufritu nahi». Eta arrazoi horregatik garbi ikusten omen da Iparraldean gero eta gutxiago egiten dela eskuz.

Zesta eskolak kenduta, horiek funtzionatzen dute, beste denak arriskuan daude. Dirijitzen ez bada pilotaren aldeko propaganda bat desagertze zorrian aurki daiteke. Eta dirijitu diogunean esan nahi dugu atentzio pittin bat merezi duela instituzioen aldetik eskola eta ikastolatan, edo horietatik kanpo, monitore batzuk jarri eta hurrei erakusten aritzeak.

Frontoiak egitea? Badaude. Areago oraindik, frontoietan eskubaloia, futbol-sala eta pilota ez diren beste mila gauza egiten dira.

Komunikabideek ere joka dezakete beren papera.

Ez dirudi oso zaila denik neurri txiki batzuk hartzea. ez eta ere oso garestia.

Badago beste gauza zailago bat. Oraingo mundialetan bezala: euskaldunak euskaldunen kontra aritu eta Espainia-Frantziaren izenean. Iparraldekoak garaile atera eta Frantzia izan aurtengo Mundialeko txapelduna.

Hau orde bestea kontu bat da.

J.M.

Bere ehorzketak gure historiaren zati bat darama lurpera

Benigno Baskaran, Eibarko sozialista historiko bat

Iragan hogeitahiruan Benigno Baskaran eibartar sozialista historikoa ehortzi dute Eibarren. Zenbait abertzale harritu egin da Baskaranen heriotzari Euskal Telebistan eta beste zenbait komunikabidetan eman izan zaion tartear.

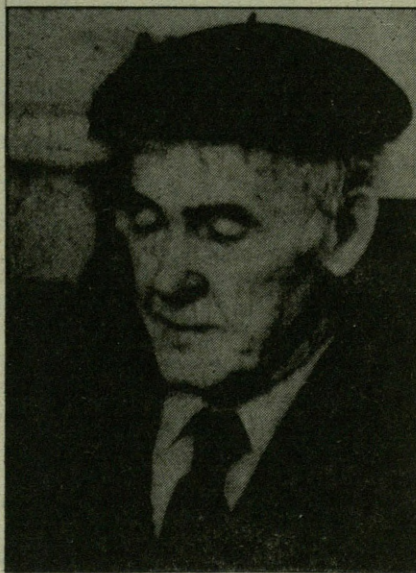
Eibartarra ez denarentzat, ezer gutxi adieraz dezake Benigno-ren izenak, mila aldiz bitxikeria handitzat hartuz, han hemenka zabaldu izan den «cura laico» goitizena izan ezik.

Familia abertzalean sortuak izan garenontzat, Eibarko sozialistak, ez dizut esango sua jaurtikitzen zuten herensugeak zirenik baina ia-ia. Kondatzen ziguten bai. Gerra aurrean eta Garizuma garaian, besteren vigiliak, haiek, infernuaren beldurrik ez zuten haiek, okela-festa bihurtzen zituztela, bildots oturuntza nabarmenak, girstino zintzoen haserrea sortuz.

Jakinaren gainean geunden haien hogeitamarreko hamarkadan ikurriñari egin mespretxueta, inoiz abertzaleen mitinak boikoteatuz. Izan ere orduko sozialisten prepotentziak ez zuen egun gure Herrian duten oihartzunaren alderik. Errepublikak sortu zen garaian 1931.urtean, hamar sozialista zortzi errepublikano eta bat! besterik ez abertzalea, horiétxek osatzen zuten Eibarko Udala.

Gerra amaitu eta jaun eta jabe izan ziren haiek beste inor baino lehenago —esango nuke nik— desagertu egin ziren. Frankismoaren gau beltzean ez zuten nonbait Eibarren hazirik, erein. Edo berek erein hazia ez zen erne.

Urte amaiezin haiek ahituz zihoen. Kobazuloetatik burua ateratzeko sasoia zen. Beste inork ezin zuenean Felipe eta Alfontso figura estelartzat harturik —batez ere lehenengoa—, non antolatuko zuten ba, beren jendaurreko lehen mitin ofiziala?

Astelehena pilotalekuan mitin lis-kartsu hartan, Alfontso-ren hitz ahortzezin haien artean: «Rogamos a las fuerzas del orden expulsen energicamente a los alborotadores de la...» bandera gorrien makila-salda ezagutu genuen. Egun hartan Benigno-k Felipe aurkeztu zigun: munduko hainbat herri eta naziotan ibilia zela, denen begirunea-jasoz..

Beltzez janzten ez zen «cura laico»-k honelako zerbait egotzi zigun: «*Nere txikitatik amakin da aitzakin ikasitxakua baino*» Felipitoren «Gora Euskadi», gure orrua eta zarata, harik eta «akatuta» gehitu zuen arte. Hura joan zen eta ondorengo urteetan denok ezagutzen dugun historia. Euskal Herrian lehenengo hauteskundeetatik honantz ia etengabeko beherakada, Estaduen orde 10 miloi horiek. Estaduan azkar asko desilusioa, gurean itu-itsuan bere izateari uko eginez nabardura nimoetan ere amiltzeaz jarri gaituen Partidua. Bien bitartean

Eibarko zozolistuen —despektiboki esan ohi zaien bezala—, isiltasuna.

Baina badute Eibarkoek beren intrahistoria. Eta honek Partiduko distira eta harropuzekin ez du ezer ikusi handirik. Eibarko sozialisten munduak —zaharretaz ari naiz noski— mundu itxi bat osatzen du, borondatezko ghettoa ia ia. Sinboloen mundua. Aspaldidanik beren haurrak baitaiatu gabe, lehen jaun -hartzea gabe inoiz eskolakideen harridura sortuz, rito katoliko guztiak ezabatuz. Eta kanpo-sinbolo nagusitzat: urtean behin Maiatzaren lehenean larrosa gorria paparrean eta bandera gorria, tintontzia eta luma lagun, balkoian. Uhinena kontra dagien jendea. «Ehortze zibikoei» gogor eusten dion gizataldea. Mundu txiki horren laizismoa-egun horren laiko omen den gizartearen baitan, kontraesan bat agian. Euskaraz mintzatzen diren ia psosesozialista bakarrak, bakarrak eta agian azkenak? Horra hor Eibarko sozialista hauen harroin biak. Iglesias-en partiduen harrotasunari gelditzen zaizkion aztarnak.

Ez dakit, ez dakit, B. Baskaranen heriotzarekin, gure Herriaren historiaren zati garrantzitsu bat ahituz doala iruditzen zait. Euskaraz mintzatzen zen gizarte pluralista baten suntsidura dakusat, kaxagin eta pistolagile, burdin-euskara haren azken arrastoa. Gizarte monolitiko honetan biziera bat galduz doakigu eta neri halako samin adieraziezin bat dator kit, ezagutu izan ez denaren lilura fidagaitza dateke agian, baina sikera aipatu ditudan harroin bi horien errespetoz Benignok aipamentxo hau merezia zukeen.

A. Narbaiza

Zer moduz zatoz zure loarekin?

AMETSAREN BIDEA...

Zer gertatzen da zure gorputzarekin lotan zaudenean? Zertan dabilkizu burua ametsetan ari zarenean? Agian lo ederra daukazu, ederrenia apika. Agian ez zaitu loak hartzen. Agian kostata egiten duzu lo. Baina sartu al daiteke loaren barruan? Sartu al daiteke ametsaren barruan. Ikertu al daiteke nola funtzionatzen duten? Hori da medikuñtzak aspaldidanik daukan apustutako bat. Asmatuz gero insomnia sendatu ahal izango da, edota agian, gaur egun ikertzen denak etekinik emanez gero ez da lo egin beharrik izango. reproduzioa eta plazerra bereiziak ditu. Bera da urteko edozein egunetan larrua jo dezakeen espezie bakarra.

Duela gutxi astekari frantses batek argitaratu zuen enkuesta batean, frantsesen laurdena (%6a) ez da ondo konpontzen bere loarekin. Edo gehiegi, edo gutxiegi egiten dute lo. Eta, jakina, lo gutxi egiteak asko nekatzen du, baina asko egiteak ere bai.

Goizean jeikitzen garenean, ondo eta fresko gehiengo batean, ez gara akordatzeko beste mordo bat dagoela lo hartu ezinik ibili dena gauez. Hauek dira, eta Frantzia iazko urtean bakarrik, 51 milioi lo-eragile pastila pote kontsumitu dituztenak. Gaizki daude hauek, eta badakite. Baina asko dira loarekin arazoak dituztenak eta jakin ere ez dakitenak. Esaten da, nik gutxienez ... ordu behar ditut.

Egia esan esnatu besterik ez da egin loaren zientzia. Ibiltzen hasi izanik ere urrats handiak eman ditu hala ere.

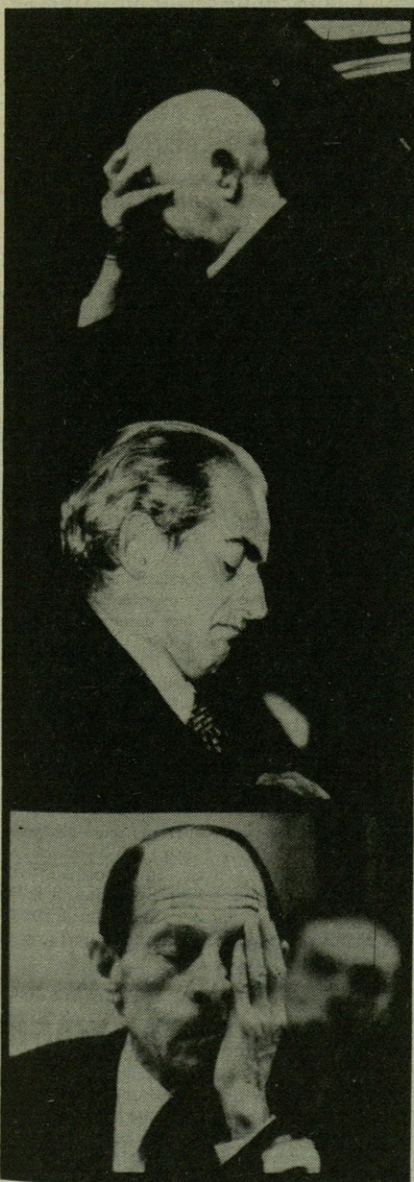
Neurofisiologoak lotaldiaren gela ilunaren atarian daude. Laister jakingo dute zer gertatzen den gure bizitzako heren ezezagun horretan.

Gizaki normal baten bizitzan bost edo sei urte dira ametsetan igarotzen direnak. Lotan berriz hamabost edo hemezortzi. Zergatik ordea? Zergatik hainbeste lo?

Loaren barrena

Chicagon hasi zen guztia, 50.eko hamarkadan, neurofisiologoek ikusi zutenean begi-mugimendu azkar bat ematen zela erregulariki ametsaren erdian.

Handik piskatera begi-mugimendu horiek burmuinaren lan handi batekin batera zetozela ohartu zen William Dement. Michel Jouvet Lyon-go iker-

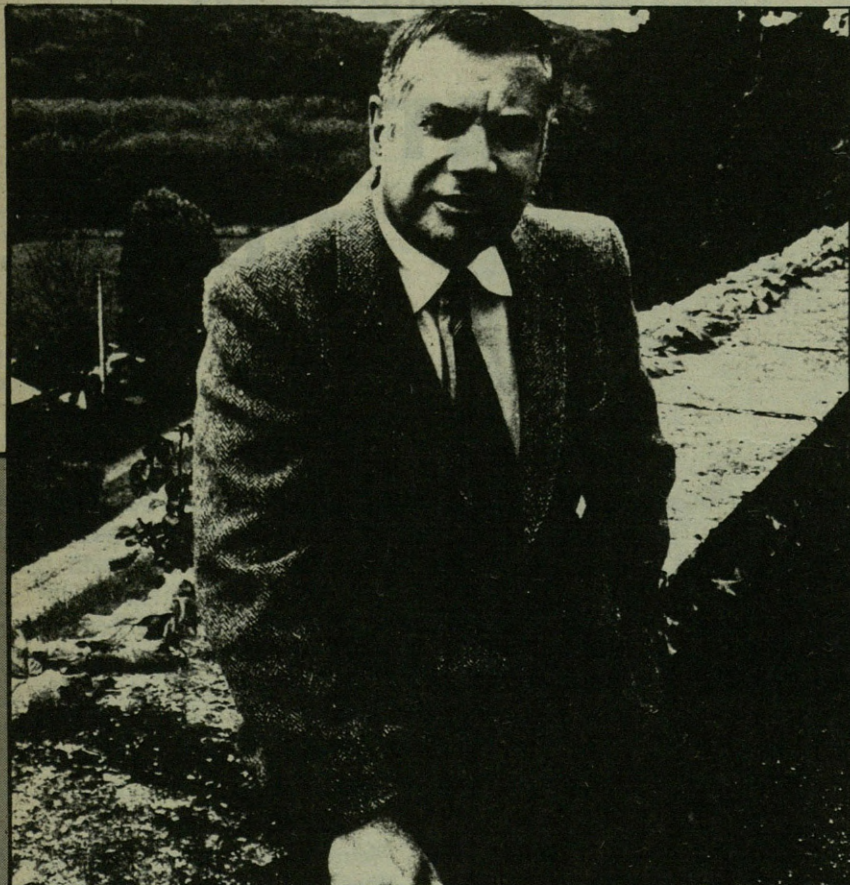
Edozein tokitan hartu zaitzake loak.

lariak lotaldian muskuluak atoniam jartzen direla erakutsi du. Ametsa hasia da. Ez da lotaldi arrunta. Lozorroa da, lo betea, lo-paradoxala izendatu dutena lo-geldoaurrean. Hor hasten da ikerketa. Quebec-eko Mircea Steriade irakaslearentzat *gutxiarik esna gaudenean bezainbat lan egiten du ametsetan gure burmuinak*. Ezin omen da bereizketarik egin jolasean diharduen eta ametsetan ari den animala baten zelula nerbioen artean.

Gaur egun azkartzen doaz aurkikuntzak. Neurofisiologoek uste dute aurkitu dituztela loa eta ametsa eragiten dituzten molekulak.

Antza denez gorputzaren osasunerako ziklo erregularrak dira egokiak. Ordu jakin batzutan jeiki, bazkaldu, eta oheratu. Bidaiak eta asteburuak ere txarrak omen dira erregularitate hori puskatzen dutelako.

Asteburutan beranduago oheratzen da mundu guzia eta ohean geratzen da

Michel Jovet: Ametsa eta sexualitatea erro-errotik lotuta daude

Gai honi ekin diogularik oso elkarriketa interesgarri bat agertu zen Le Nouvel Observateur-en duela pare bat urte Michel Jovet neurofisiologoarekin. Tokirik ez daukagu osorik emateko baina zenbait zati irakurri beharrekoak dira. Loa eta ametsa ikertzen dituen zientzia zertan den jakiteko zer hobea zientzia horren gurasotako batekin hitzegitea baino? Michel Jovet, Lyon-eko ikerlari, zientzia honen aintzindaritako bat dugu William Dement-ekin batera.

Henry Kissinger ez da beti horrela ibiltzen.

igande goizean lo-zorrek ordaintzeko edo errekuiperatzeko. Horra hor astelehenaren sindromea. Ikertzaile amerikanoek lo-gehiagiaren gaitza izendatu dutena: astelehenean nekea, depresioa eta buruko mina nahasten zaizkizu.

Zikloa ondo eramatean omen datza lo-onaren sekretoak. Nahikoa da pittin bat aldatzea gaizki ibiltzeko. Ondo

N.O. Frantzian asko eta asko da ke-xu loak hartzen ez duela eta.

M.J. Hasteko esan beharko genuke mundu guziak ez dituela lo behar berberak. Badago bat Canadan hiru ordu baino gutxiagorekin primeran bizi dena.

N.O. Izakera kontua al da lo gutxi ala asko egitea?

M.J. Ez dut uste sikologiarekin esplikatzen denik naturalezaren injustizia hau. Egia, gutako bakoitzak reguladore moduko bat dauka zenbat lo behar duen markatzeko. Asko alda daiteke batetik bestera.

N.O. Zergatik?

M.J. Arrazoi genetikoak direla eta. Badira familia osoak hamar ordutik gora behar dituztenak. Hauek besteek baino lo-partikula gehiago sortzen dituzte.

N.O. Ez ote besteak baino gehiago nekatzen direlako?

M.J. Ez. Jaikitzen garen ordutik emaitza kimikoak isurtzen ari da gure gorputza eten gabe, azkenean, gaitan, loa bilakatuko dira. Molekula hauetaz peptidoak dira duela gutxi ohartu gara. Peptidotako batek loa erakartzen du, beste batek ametsa. Ez ditugu oraindik besteengandik bereiztu, baina badakigu non sortzen diren: burmuin enborean.

N.O. Jendeak dio deskantsatzeko egiten dela lo. Zertarako balio du lo

etortzeko loarekin nahikoa litzateke beraz ziklo horretara bueltatzea. Baina ez beti. Asko dira gaueko gaitzak eta berriegia zientzia denak antzema-teko.

Lo txarraren gaitzak

Has gaitezen berriro. Lotan ez gara denak berdinak. Lo gutxi egiten dute batzuk. Asko beste zenbaitek. Gehiegi batzutan. Hau da, hipersomnia, gaitzik ezezagunenetako bat. Hamabi ordu baino gehiago esaterako eta halaz ere egun guztian lo-guraz. Hauen gauzik okerreña da ez dakitela zein den beren gaitza. Nagiak atereaz dabilta eta ez dira konturatzen agian hogeï orduko loaren beharra daukate-la.

Badago beste gaixo klase bat nar-koleptikoak izendatzen direnak. Hauek egunez eta abisatu gabe hartzen ditu loak. Zenbait minututan irauten du atakeak. William De-ment-ek kontatzen du nola emakume narkoleptiko batek lo hartu zuen bu-zeatzen itsas-gainetik sei metrotara.

*Batzuk ezin
lorik egin,
beste batzuk
berri...*

edota sutan zegoen etxeari helduta es-kailera batean nola bonbero bat seko gelditu zen. Karreteran alkolikoak baino arriskutsuago dira hauek. Uste da eritasun genetiko bat dela, eta na-hiz eta zenbait botikarekin erantzuten zaion ez da oraindik asmatu sendatu-ko duen erremediorik.

Badago beste bat apne izenekoa. Pickwick-en sindromea bezala éza-gutzen dena gizonei atakatzen dielako bereziki. Gaixo hauei gertatzen zaiena

da arnasa hartzea gelditu egiten zaiela lotan. Gau bakar batean ehun aldiz ere gerta dakieke. Ezin dute lo egin eta arnasa hartu denbora berean nahiz eta inkonsienteki izan. Egunez erdi-lotan dabilta beti. Flakatzerekin nahikoa

egiteak?

M.J. Dement-ek bezala sarritan gal-detu diot neure buruari ea benetan be-harrezkoa den. Batzuren atez, le-hen-gizonei gaueko izutatik ihes egite-ko baliagarri zitzairen. Nik uste une ja-kin batez banako ekolojiko batean ja-naria faltatzen hasi zela: gosea espe-ziaren hazkuntza azkarragatik. Hori dela eta zenbaitek hibernazioa asmatu zuten toki hotzetan. Gazte eta bizirik irauteko modu bat enerjiarik gastatu gabe. Hau izan daiteke loaren esplika-zio bat. Kendu bazka antzar bati eta ikusiko duzue zer egiten duen.

N.O. Ez digu balio loak indar berrit-zeko?

M.J. Loak gorputzaren atsedena ekar dezake ez buruarena. Lotan oxi-geno gehiago gastatzen du buruak es-natuta baino. Gainontzekoan ezer gut-xi daki inork. Lotan zer gertatzen den jakiteko lo-gabeari zer gertatzen zaion begiratzen da. Zenbait deskuido ger-tatzen dira, edota hipersexualitatea.

N.O. Zergatik hori?

M.J. Igerri berriak dit gun peptido horiengatik. Kobaietan gertatutako erreazioak peptido horien ondorio zi-ren, ez lo-gabeziarenak. Horregatik uste dut arriskutsua dela norbait luza-roan esna edukitzea. Norbait interro-gatzeko utzi ezazu lorik egin gabe pare bat egun eta gauean. Edozer gauza esango dizu. Nahiz eta begiak irekita

eduki automata bat duzu: bere kor-tex-a lotan da peptidoz beteta egotea-gatik.

N.O. Balio ezbadu posible ote da lo egin gabe bizitzea?

M.J. Guzia gerta daiteke. Molekula horiek bereiztea lortutakoan sinteti-zatzen ahaleginduko gara. Animalie-kin funtzionatzen badu loaren aurkako drogak izango ditugu. Ez dakigu per-sonengan zer nolako ondorioak izan ditzaketen.

N.O. Nolakoa da lotaldi normal bat?

M.J. Zenbait minutuz lotaldi batean egon ondoren, lo-arín batean sartzen zara gero eta lo-zorroago zaudelarik. Lo-betean ametsa dator. Lau edo bost alditan sartuko zaizu ametsa gau ba-koitzean, hogeï minututako alditan. Loaren ehuneko hogeia irauten da ametsetan, eman ehun bat minutu di-rela.

N.O. 1959. urtean esan zenuen amet-sa zela, loa eta esna egotearekin batera burmuinaren hirugarren egoera dife-rentea. Amets egiten dugunean ez al gaude lotan?

M.J. Bi gauza ezberdin dira. Zere-broaren ekaitz bat bezala ailegatzen zaizu ametsa. Zelula nerbiosoak erabat eszitatzen dira, eguneko unerik larrie-nean bezainbat. Begiak oso azkar mu-gitzen dira eta edozein aldetara. Oso esna bezala zaude halatan ere musku-luak geldi geldi daukazularik.

Paradojikoak ez? Nik ametsari lo paradojikoak deitu diot.

N.O. Ze lotura daukate ametsak eta fantasiek, edo desioek?

M.O. Ametsa eta sexualitatea erro-errotik loturik daude. Gizonezkoa ametsetan ari denean tente dauka za-kila. Emakumezkoak klitorisaren erektzio bat dauka. Haurrengan nahiz zaharrengan nabarmendu daiteke fe-nomenoa. Nahiz eta egunez hirutan edo lautan larrua jo, orduan ere bai. Automatikoa da eta abereengana ez da hau gertatzen, ametsetan ez dute erek-ziorik.

N.O. Zertan oinarritzen da diferen-zia hori?

M.J. Gainontzeko mamiferoek ziklo genital batzuk dituzte. Gizonak aldiz reproduzioa eta plazerra bereiziak di-tu. Bera da urteko edozein egunetan larrua jo dezakeen espezie bakarra.

N.O. Ametsa litzateke beraz, gizo-nengan, inkonszientea eta sexualitatea bat datozeneko unea?

M.O. Londreseko klinika batean erektzioa eragiten duen sustantzi kimi-koa aurkitu dute. V.I.P. izena du. Arra-toiekin egin dituzte zenbait prueba eta zera ikusi da: V.I.P. horrekin amets ge-hiago egiten dute arratoiek. Ezin da esan oraindik ametsaren eta erektzioa-ren peptidoak berberak direnik baina dudarik ere ez dago bien artean lotura-ren bat badagoela.

dute batzuk sendatzeko. Beste batzuk ordea, hauek burmuinan daukate arazoa, ahaztu egiten zaio ordenak ematea, hogeita hamar segundutako atakeak jasan ditzakete. Apne mota hau heriotza da jaio berrientzat.

Insomnioa geratzen zaigu, gaitzik zabalena. Gehienetan iturburu siko-
logikoak ditu gaitz honek: gure la-

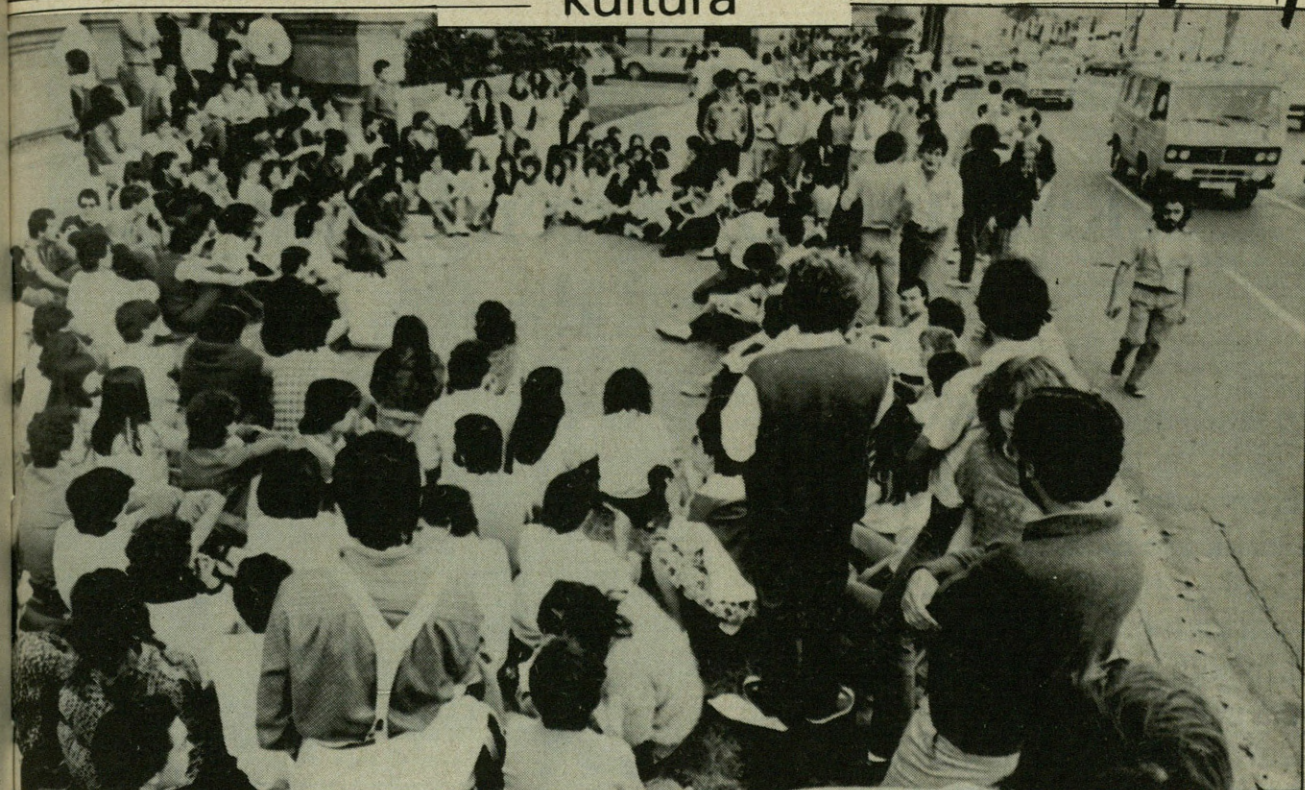
rrialdi eta hestutasunek gauez egiten digute eraso. Insomnioak jotzen duenak laister hartzen du erabakia: pastilak erostea. Gaur egun ordea denak daude somniferoen aurka. EEBBtan erdira jeitsi da somniferoen kontsumoa hamar urtetan. Medikuek opor-
rrak gomendatzen dituzte. Baina jakina, askori oporrrak har ditzan esatea muturrera parre egitea bezalakoa da. Frantzian gero eta somnifero gehiago saltzen da oraindik.

Hauetako askori gertatzen zaie nahikoa dutela hiru edo lau ordu lo eginda. Baina uste dute auzokoak bezala gutxienez zortzi bat egin behar dituztela. Pastilak hartu eta hartu ibiltzen dira hori lortzearren. Eta azkenean gertatzen zaie benetan probokatzen dutela insomnioa, toxikoma-
noak bihurtzen ez direnean... Frogatuta dago kasu hauetan lo gutxi eginez gero askoz ere hobeto egiten dutela lo.

Ondorioak begibistakoak dira: bakoitzak bere neurriko loa dauka, bere bizimoduari dagokiona. William Dement-ek lotara nekatuta zaudenean joan zaitezen kontseilatzen dizu. Odile Benoit-ek ordutegi erregular bat errespetatzea dio. Lucile Garmaren ustez oso komenigarria da toki zabal batean paseatzea egun neketsu bat iraganondoren.

Denek gomendatzen dute asko ez afaltzea, kaferik ez hartzea eta alkohilik ez edatea. Ohera joan aurretik kirola egitea ere txarra omen...

Zerorrek konpondu zeure almoa-darekin.

lau milatik gorako ikasle-asanbladek eta unibertsitate-mailan aspaldian gogoratzen ez ziren zenbait protesta-ekintza izan dira azken asteotan Euskal Herriko Unibertsitatea apur bat eta neurri batetan kolokan ezarri dutenak. Unibertsitate horiek barruan dauzkan planifikazio-falta eta kontzepzio-arazo guztiak azpian dauzkala, garraioa eta Arte Ederretako selektibitatea izan zen suzi horri eragin zioten bi poxpoloak. Sua bizturik dago eta goitik ezarri nahi duten unibertsitate-eredu baten kontra baliteke behingoz ikasle-mugimendu duin bat gauzatzea. Gauzak, halere, oraindik heldu gabe daude eta orain sumatzen den hazi hau hutsean eror ez dadin jakin beharko dute ikasleek etorkizunerako elkarrekin ongi antolatzen.

berriak

Sabin

J. Iturralde, eres un macho. Arriba España.— Julio Iturralde ezango alkatea da, eta «Unión Baztanesa» izeneko batasun kuindar-espainazalaren beste zinegotziekin batera gehiengoakate euskaldun udal horretan. Azken aldian bertako ikastolaren kontra hartu dituzten jarrera kontrakoak famatuak egin dira, ikastola horretako gurasoek planteiatutako erreibindikazioen kontra gogor ari bait da jokatzen alkate horren ekipoa. Ikastolako gurasoek lokal bat erostea eskatzen dute eta Udalekoek diru gehiagi dela erantzun. Elizondoko balkoietan pankartak mordoa erabil egunotan ikastolaren alde eta azken egunetan kaleetan ikastolaren aldeko panfletoak agertu bide dira: «J. Iturralde, eres un macho. Arriba España», zioen haien testioak.

«Elhuyar»ekoek beste bi testu-liburu berri kaleratu dituzte.— Nekagaitzak ditugu «Elhuyar»eko neska-mutikoak. Ikastaro hasiera honetan astetik atera ematen digute sorpresaren bat, azken-azkena ondoko bi hauena izan delarik: «Matematika BBB-1» eta «Murgil gaitzen Kimika BBB-2». Liburu ok egiteko, batik bat irakaskuntza praktikoan dihardutenekin kontatu izan da, «Elhuyar» Elkarteak daukan usadioari jarraikiz. Bi liburu hauek programa ofizialei atxikitzen zaizkie, eta orain arte ez bezala maila horietarakoxe gai berari buruz zeuden beste testu-liburu batzu ordezkatzera datoz bi liburuok. Argitaratze-kontuak «Elkar» argitaletxearen kontu ra joan dira, «Elhuyar»en azken parteko guztiekin gertatu bezala.

Joxe Austin Arrieta, «Premio Nacional de Literatura»ra.— Oraindik ere espainiar Estatuari erreferentzia egiteko «nacional» hitza erabiltzen duen Sari nagusi honetarako aukeratu duten Joxe Austin Arrieta euskal idazlea. Nahiz eta sari bakarra hiru sailetan banatu egon, poesia sailerako aukeratu dute, berekin batera Estatu Espainoleko beste bost poeta daudela hautagai. «Arrotzen neurtitz gurgabeak» poema-liburuak lortutako arrakasta izan omen da erabiltzeko horretara bultzatu dituen zioa, eta abokatu gisa ibili direnak, Joxe Azurmendi, Saizarbitoria, Lasagbaster eta Joan San Martin izan omen ziren. Nahiko zaila daukala deritzogu, halere, Joxe Austinek aldamenean Cela, Benet, Giner, Chao edo Aracil bezalako monstruoak baldin badauzka.

«Bederen 1»ek azkenean martxan jarri du bere lehen antzerki-obra.— Atzerapen baten ondotik, joan den ostegunean, hilaren 8an, zen martxan jartzekoa «Bederen 1» antzerki-taldearen lehen muntaia: «Gure herria». Prentsa eta komunikabide-mailan aspaldian espektatiba haundiena lortu duen obra hau hiru saiotan eskaini da bere estreinaldian: bi erderaz eta bat euskaraz. Finantziaketaren arazoa konpontzeko erderaren bide erreza hartu dute «Bederen 1»ekoek, orain arte behintzat euskararentzat hain kaltegarriak izan diren «muntaia elebidun paraleloen» formula erabiliz. Baliteke oraingoan usadio hori puskatzea, baina espektakulu mota honetan behin erderari zirrikitua zabalduz gero, gaitza izan ohi da euskarari tratamendu duin bat ematea. Kasu honetan ikusi egin behar, dena den.

Koldo Izagirreren lehen nobela dela eta solasean

«“Euzkadi merezi zuten” komedia triste bat da»

«Euzkadi merezi zuten» da Koldo Izagirreren lehen nobela kaleratu berriaren izena. Hau bere lehen nobela izanagatik ere Koldo Izagirre ezaguna da euskal literaturaren munduan. Eskuarte hartu dugu, irakurri eta berekin solasean aritu gara. Baldintza bakarra gaia jarri zigun, hau da, nobela motz baina maldur honi buruz mintzatzea. Eta horretan kunplitu egin genuen, berak eraiki edota bersortu duen mundu horretan barneratzen saiatuz, inguruko arazoak aipatuz aritu ginen, baina gai bakarra «Euzkadi merezi zuten» izan zen.

Garai baten lilura

ARGIA.— Projektu hau noizkoa da, noiz bururatu zitzaien?

KOLDO IZAGIRRE.— Hire inguruan, gurasoei eta zaharrei entzundako gauzek leku konkretu baten inguruan eta ezagutu ez dukan garai batean lilura bat ematen ditek. Nik ez nuen egiteko asmorik, beste bi edo hirurekin hasi nintzen, eta beti honekin bueltaka, ez dut «obsesio-natua» hitza esan nahi, baina bai, beti bueltaka. Horko zenbait gauza entzunak dira, beste batzuk asmatuak. Baina, esate baterako, nire informanteek gauza bat esan eta handik sei hilabetetara aldatu egiten ziaten, ez ziaten gauza berdina esaten, nahiz eta pertsonaje berak izan; ez ziren gezurretan ari, baizik eta, ez dakit zahartzen edo, kristoren transformazioak egiten zituzten, zein baino zein literarioagoak. Orduan pentsatu nuen horri forma bat eman eta

ahaztea. Inguruan neukan material bat zen.

Eta idazketa berria izan al da?

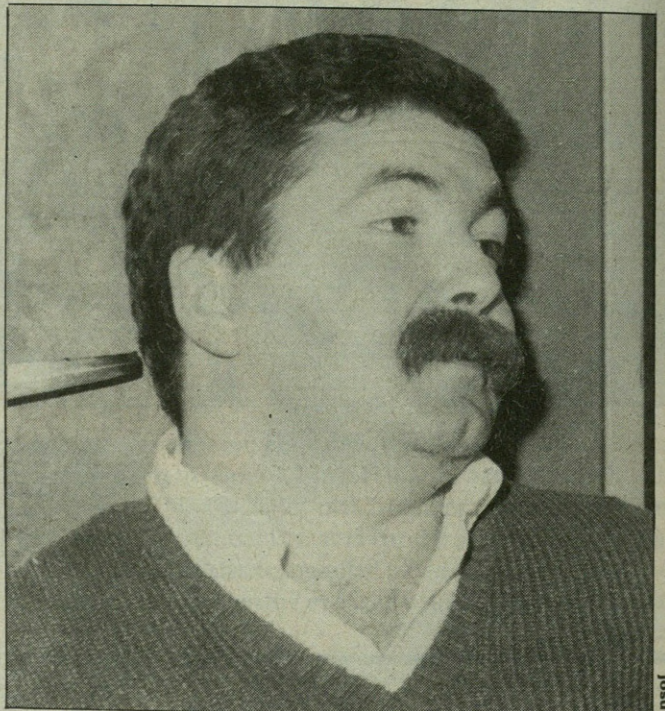
K.I.— Apunteak neuzkan aspaldikoak, eta zenbait gauza bai berriak ziren, baina dena berriz egindakoa da.

A.— Material guzti hori edukita nola egin huen aukera nobela hain laburra uzteko?

K.I.— Nik uste dut nahiko nobela mardula dela...

A.— Piska bat konprimitua dago...

K.I.— Bai, motza da baina konprimitua, hasieran erritmo lentoagoa dago gero baino. Nik hori propio egin nian. Asmatzea edo ez beste arazo bat da, hala egin behar nuen edo ez. Baina erritmo horrekin egin nezakeen beste hogeitamar orrialde gehiago. Hori sarrera batean dago, eta gero prezipitatu egiten da asuntoa. Horrela ikusten nian. Moderato bat, adaggio bat eta gero beste moderato baten ondoren, beste andante bat.

«Nobelaren zailtasun bat izan daiteke insinuantea dela; gauzak ez dira zuzenean esaten».

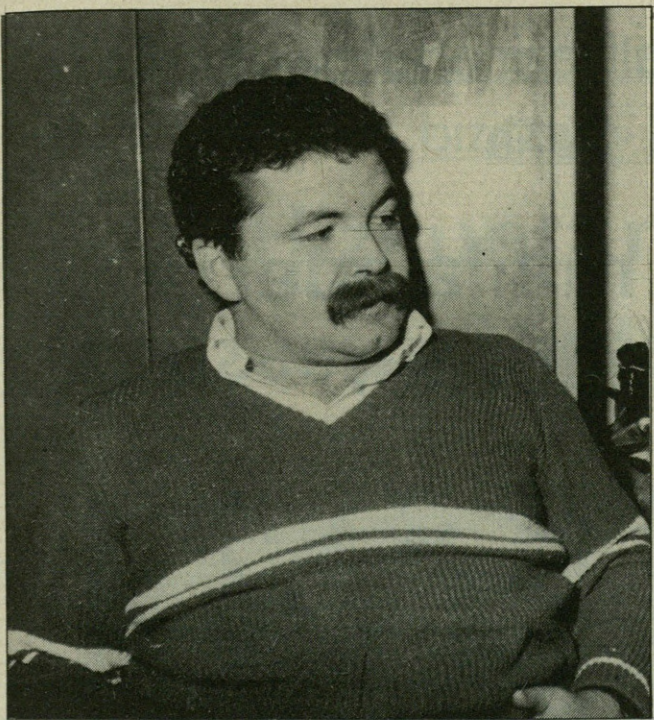
A.— Hik hasieran luzeago egiteko asmoa huen?

K.I.— Ez, ez. Hor pertsonaje nagusi bat dago, idazleari laguntzen dióna, informante gisa, bukaeran ikusten da kontatzen diola... Hori nahi nuen kontatu, hortik aurrerako bizitza niri ez zait ezertarako interesatzen. Hori interesatzen zait aukera galdu baten istorioa. Ez dakit, komedia triste bat, tipo bat sekulan erabakirik hartzen ez duena... Testigu bat, azkenean hori esaten du besteak: «Testigu baten biharra zakau!». Epoka eta garai bati egindako aproximazio bat duk, oso gauza konkretu bat, ez dut jenerazio bat juzkatu nahi, baizik kasu bat. Eta horren aurrerako bizitza ez zait batere interesatzen, berrogeitamar urte lanean, lanetik etxera, etxetik lanera. Orduan hasi beharko nuke beste era batera.

Beste nobela bat egin beharko nuke: zuka edo hika berarekin, «gorroto haut», «maite haut batzutan»... Aita, ama sartu beharko nituzke...

A.— Orduan hiri interesatzen zitzaien pertsonaia baten historiaren momentu konkretu bat...

K.I.— Bai. Eta alde horretatik niri hizkuntza mailan ere interesatzen zitzaidan. Epoka eta toki horretako zenbait hitz eta jiro jasotzea. Euskarak gauza guztien gainetik planeatu egiten duela uste dut nik, kontrastolapan esaten den bezala euskarak osoan menderatzen zuen garai eta leku batean gertatzen da. Eta, bai, zenbait pertsonaiatan erdararen lilura ere azaltzen da. Sagardotegian pasaitarrak aitarakin erdaraz, eta aita ere erdaraz maite zuela. Baina, niri interesatu egiten zitzaidan eus-

«Idazteko garaian frenatzea izan da gauza zailenetako bat, anekdota gehiegi ez sartzea, tentazio horri kontra egitea».

kara horri omenaldi edo aproximazio bat behintzat egitea.

A.— Garai hartako euskarari egindako aproximazio hori nola eraman duk konkretuan?

K.I.— Alde batetik eta fundamentalki beraien garaiko jende askori entzunez. Ni edozein hitz defenditzeko pronto negok. Kalitatea ez, baina zergatik-eta bai.

A.— Hiru maila agertzen dira, narrazioa, agertzen diren esaldiak, eta kurtsiban agertzen direnak...

K.I.— Horiek bertsoak dira, e? Tipo honek ideologia bertso eta dotrinaren bitartez hartu du. Eta bere bertso guztiak bere bizitzaren kontrakoak dira. Nik etxean ikasitako bertsoak eta nire familian aitutakoak, denak dituk kapanteak. Nire ustez fatalismo edo resignazio hori bertsoen bitartez sartu izan zaio askori, jenerazio horri. Bertsoak ideologia dominantearen aparato bat zirela, eta horregatik jarri dizkiat hain zuzen parentesi artean.

A.— Lehen irakurketa batetan hitz bakoitza aukeratua dagoela antzematen da, oso landutako nobela dela, alegia.

K.I.— Nik uste dut, balorerik baldin badu, hor duela bere balorea, gauza oso aukeratua eta landua dela.

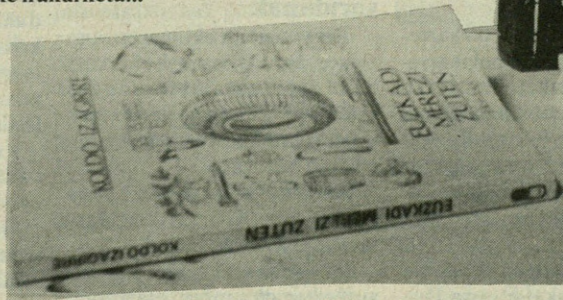
A.— Horrek zailtasuna ere ematen dio nobelari.

K.I.— Baina problema ez da

euskararena, beste maila batekoa da. Haurrak harritu egiten dira gaillegoak idiei «arre, boi!» esaten dielako. Zergatik harritzen dira idiak aurrera egiten dutenean? Euskaraz idiei ez zaie «arre» esaten, «arre» da mando eta asto eta zaldientzako, idiei «aida» esaten zaie. Adibide bat da, besterik ez. Hau mundu rural-kaletar bat da. Zailtasun bat izan daiteke insinuantea dela, ez direla gauzak zuzenean esaten, tipoak ez du ezer esaten, beti da testigu, ez dago barne monologorik. Horregatik izan daiteke zaila. Ironia dago, eta nik uste dut ironia insinuantea dela beti. Baza hori jokatu nahi izan diat.

Mundu ezezagun batetan barneratzen

A.— Nobelan agertzen den mundu hori gaur egun gehien bat ezezaguna izateak zaila egin dezake irakurketa...

«Irakurleak anekdotekin baino zerbait gehiagorekin geratzea nahi nuke».

K.I.— Niretzat ere mundu hori ezezaguna huen; baina nik ez diot hainbeste eskatzen irakurleari. Nik irakurlea anekdotarekin baino zerbait gehiagorekin geratzea nahi nuke, ironia hori dena entenditzen ez badu, edo dena adieraztea lortu ez badiat, ea gehiena hartzen duen, eta batzutan barre egiten badu, beste batzutan, negarra ez diat esango, baina halako tristura bat... Niretzat oso triste da, nahiz eta gauza txokante eta barregarri asko egon. Ni horrekin conforme nago.

A.— Idazterakoan ze zailtasun nagusi izan duk?

K.I.— Niretzako frenatzea. Anekdota gehiegi ez sartzea. Hor bazeudek tipoak joku gehiago ematen dutenak. Hor zailtasuna ez, tentazioa segi eta gauzak sartzeko. Nik uste dut hor duela bere tamaina.

A.— Lehen aipatu duan mundu edo mentalidade horretan sartzeko entzundako gauzak erabili dituk, baina horretaz aparte ze lan edo inestigazio egin duk?

K.I.— Haundirik ez, inestigazio baino konstatazio lana. Nik belarri ona zeukeat, eta horrek asko laguntzen nau. Asko éntzun diat, nahiz eta ezertarako balio ez zuten gauzak izan. Eta egia da hor kristoren kimatze lana egin dudala, ipuin eta istorio piloa neukan eta ezertara ez zetozen gauzak kendu egin dizkiat. Pentsatzen diat gauza bat-

zu kendu egin behar nituela hortik, bestela txistosoei edo anekdotario bat gerta zitekeen. Asko kendu dizkiat eta oso politak, beste batean aprobetxatuko dizkiat. Ordu asko entzun diat, baina ez propio horretara, «Lokuzio» horrekin ere liburu zahar, bertso etabar zirela eta oso haundi samarra neukan. Baina ez da hari esker eskribitutakoa, eta handik ez zegok ezer kopiatuturik. Ez zegok ezer ere.

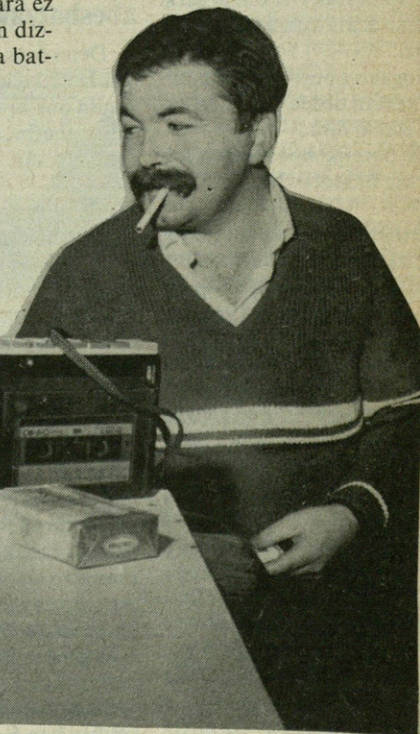
A.— Lehen esan duk nobela honek anekdotario bat izateko arriskua zuela, anekdotaz gain zer duk hik eman nahi huen?

K.I.— Hori zuek esan behar duzue.

A.— Baina asmo bat huen, ezta?

K.I.— Nik ez diat esango ze asmo neukan, nik esango diat orain letuta historia triste bat dela. Nik uste dut ironia dagoela azpitik, adjetibo gehiegi sartu gabe gauzak esaten direla. Nik partido hartu diat hori eskribitzerakoan, beti esaten da partido hartzen dela, baina nik kosziantekei hartu diat. Eta era elegante samar batean ahalegindu nauk egiten, hor bazegok protagonistaren kritika bat, bere munduaren kritika bat.

M.A./J.L.

Abesbatzen XVI. Lehiaketa Nazioartekoa eta Konposizio XIII. Saria

Arrakasta ona eta maila ederra bildu ziren Leidor-en

Urtero bezala aurten ere Tolosako Abesbatzen Lehiaketa Nazioartekoa ospatu da. Bere XVI. edizioan aurtengoan. Horren barruan, eta duela XIII ediziotatik hona Konposizio Sari bat ere antolatzen da. Aurtengoan ere bai. Biek ezagutu dute maila ederra aurtengoan. Jendearen erantzuna ere halakoa izan da, ba da afiziorik Tolosan.

Tolosako abesbatzen «asuntua» pasea dela entzungo diozue bati baino gehiagori. Egunkarian zerbait irakurri du, argazki pare bat ikusi ditu eta hurrengo arte.

Tolosako abesbatzen «asuntua» horretan ordea gauza ezberdinak izaten dira.

Alde batetik Abesbatzen Lehiaketa. Bestetik Konposizio Saria.

Abesbatzen lehiaketan barrena ere zenbait espezialitate bereizten dira: folklorea eta polifonia. Bi horietaz gain 1982. uretik hona greogorianoari ere oki bat egin zaio. Gero, eta espezialitate horien barruan, ahots berdinaketa nahastuak bereizten dira.

Espezialitate bakoitzean eta ahots bakoitzean banatzen dira ariak.

Gregoriano sailean esaterako Donosti Ereskiko Schola Gregorianoista izan zen garailea Joakin Otamendiren zuzendaritzapean. Berak honelatsu definituen du bere abesbatza «Zera da atez ere, gregorianoaren ikertzaile interpretazioan Donosti Ereski abesbatzak kantu grego-

rianoari eman nahi dion norabidea».

Erdi-Europako abesbatzak nagusi

Dena dela, eta nahiz eta Euskal Herriko abesbatzek ere oso maila ona erakutsi, erdi-Europako abesbatzak izan dira aurtengoan sari gehienak jaso dituztenak.

Alemaniko **Kantorei an der Ruhr** abesbatzak bi urrezko medaila eramane zituen haruntza; biak ahots berdinetan, bata folklorea eta bestea polifonia. Brontzezko medaila bat ere eramane zuen folklorea, ahots nahastutan, **Reinhart Weiss**-ek zuzendutako abesbatzak. Txalorgarria benetan.

Hauek gertatu ziren txekarrek, austriarrek eta polakarrek batera lehiaketa honetako ikusgarrienak (entzungarrienak esango genuke hobe). Ederki pasa zuten igandean sari banaketan farre ederrak eginaz zuzendariari «txapela» jarri ziotenean.

Baina hauen artean ere goian gelditu zen Euskal Herria Donostiako Mariaren Bihotza

Sariak emateko garaian, Tolosako Lehiaketaren azken-azkeneko abesbatzarekin batez ere. Antonio Sierrak zuzendutako abesbatzak zilarrezko bi medaila jaso zituen ahots nahastutan, bata folklorea eta bestea polifonia.

Tolosako Eresoinak ere beste medaila bat lortu zuen Jose Ramon Artetaren zuzendaritzapean. Harena ahots berdinetan, folklorea izan zen.

Arrakasta ederra beraz hemengoena Europako artean.

Gorizia, Grenoble eta beste zenbait Lehiaketekin batera Europa osoko ezagunenetakoa bilakatu zaigu Tolosakoa. Ezagunenetakoa eta ederrenetakoa. Gustora etortzen dira kanpotik honuntza kantatzera. Gustora ikusten da hemen kanpoko, herri bakoitzak nola kantatzen duen.

Cordero, Coral eta Aragues konposizioko saridunak

Beste zenbait ekintza ere antolatu dira Tolosan Lehiaketa hau dela eta. Mahainguru interesgarri bat antolatu zuten udaletxean haurren musika heziketari buruzkoa.

Baina Lehiaketarekin batera Konposizio XII. Saria zen gehien espero zena.

Sari honetara hogeita hamar bat lan aurkeztu dira urtero eta aurten ere hortxe ibili dira: hamalau

polifonia eta lau folklorea. Aurkeztutako lanak euskaraz behar dute izan folklorea. Polifonia latina ere onartzen da.

«Maila oneko lanak aurkeztu izan dira beti eta gero ezagutza handia izaten dute hemen saria jasotako konposizioek. Gogoratu dezagun 'Akerra ken' edo 'Guziek ttun-ttun' bezalako obra batzuk sari honetatik atera zirela» zioen Miguel Ceberio-k, epaimahaiko idazkariak.

Epaimahaia Joakin Pildain, Leo Massó, Tomas Marco, Gonzalez Acilu eta Samuel Rubio jaunek osatu zuten.

Folklorea «Herria dago negarrez, ama» Juan Corderoren lana izan zen saritua. Arestiren poema baten gainean eraikitako lana.

Polifonia Tomas Araguesen «Zoriona» eta Jean Paolo Coral-en «Pax» gertatu ziren saridun, Samuel Rubio epaimahaikoaren eritzirako konposizio teknikan aurrerakada nabarmen bat antzeman delarik polifonia.

Ea abesbatzen batek kantatuta laister entzuten ditugun lan hauek.

Gainontzekoan datorren urterarte.

J.J. Arratibel

«Tolosan Euskaraz» Ihardunaldiak «Euskara gizarte bizitzan» liburuan bildurik

«Hizkuntz normalizazioaren prozesuari heldu nahi izan diogu»

ARGIA.— Zer zela eta antolatatu zenituzten «Tolosan Euskaraz» ihardunaldiak?

EUSKARA BATZORDEA.— Bi arrazoi nagusi izan genituen. Alde batetik, Tolosa euskalduntzeko prozesuari abiada ematekotan, prozesu hori oinarri oinarritik hasi behar zela iruditu zitzaigun. Horretarako derrigorrezkoa zen herriko bizitza soziala osatzen zuten sektore desberdinekin harremanetan jartzea.

Ihardunaldi horiekin, lehen iritsi ez ginen zenbait leku eta arlotara ailegatu nahi genuen, eta hizkuntzaren aldeko argumentazio berri bat eman, arloz arloko egoeraren arauera bestalde.

A.— Eta jaso zenuten erantzuna positiboa izan al zen, edo «betiko» euskaltzaleetara mugatu zen?

E.B.— Arlo batzutatik bestetara erantzuna asko aldatu bazen ere, orokorki oso positiboa izan zela baieztatu dezakegu, eta hain zuzen ere, «betiko» euskaltzale horietaz aparte, hizkuntzaren problematikaren mundutik urrun samar dagoen jende asko bildu genuelako.

Erantzunetaz hitzegiterakoan BBB eta UBÍko ikasleei emandako saioa azpimarratu nahi genuke. Leidor zineman, 1.700 ikasletik gora bildu bait ziren bi hizlariak entzuteko. Beste sailak txikiagoak izanik ere, jende nahiko bildu zuten. Saio guzitako partaidetza, guztira, ia 2.500 pertsonetara iritsi zen.

A.— Kanpaina hark ondorio zuzenik erakarri al du?

E.B.— Zaila da hori esatea. Geure uestez oso urrats garrantzitsua izan zen jendearen mentalizazio aldetik. Maila horretan salto handia eman zela ueste

Liburu koxkor bat argitaratu du Tolosako Euskararen Batzordeak. Liburuan, duela hilabete batzuk Lluís V. Aracil soziolinguistak eta Iñaki Larrañaga Siadeco-koak «Tolosa Euskaraz» Ihardunaldietan eskainitako hitzaldiak jasotzen dira. Hori dela eta liburua kaleratu duten Euskara Batzordekoekin hitzegin dugu. Euskararen normalkuntzarako hartzen diren neurritan Euskal Herri osoan izan da, eta da, eredu «Tolosako esperientzia».

dugu, ez sozialki agian, baina bai kontzientzia minimo bat zuen jendearengan. Ondorengo lanetarako ere harreman sakonagoak lortu ditugu eta zenbait ate ireki egin zaigu. Nolabait esatearren «trapolin» ederra izan ziren ihardunaldiak geroari begira.

A.— Eta liburuaren ideia nondik sortu zen?

E.B.— Bada, pentsatu genuen oso inportantea zela, egun haietan esandako gauzarik inongo esgarrienak gordetzea eta argitaratzea, bai egon zen jendeak gehiago sakontzeko eta beste alorretan esandakoak ere jasotzeko eta egon ez zirenek han esandakoaren berri izan zezaten.

A.— Liburu nola egituratu duzue?

E.B.— Liburuaren kapituluak Ihardunaldiak berak bezala egituratu dira. Aurkibide eta sarreraren ondoren Iñaki

kuntzan, administraritzan, gizarte zerbitzuetan, eta lan munduan.

Eta liburua amaitzeko, ihardunaldien ondorioak.

A.— Gai honetaz ez dago material handirik gainera...

E.B.— Horixe. Euskal Herrian urri gabiltza soziolinguistikako materialarekin eta garrantzizkoa jotzen dugu liburu honek suposa dezakeen oportunitatea.

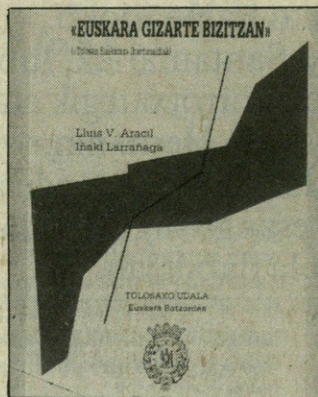
Badakigu hitzaldiak testutara pasatzea zaila izan dela —Lluís Aracilen kasuan bati-pat—, baina nahiz eta haserabateko freskotasan hori galdu hizkuntzaren aldeko argumentaziorako oso materiale baliagarria izan daiteke.

A.— Denbora piskat pasa da Ihardunaldiak amaitu zirenetik. Ordutik hona nola joan da sektoreetako lana?

E.B.— Uda aurretik pausobatzuk eman baziren ere, lehentasuna Euskara Zerbitzua martxan jartzea jarri genuen bai Udal barneko bizitzan sartuz eta bertarako neurri batzuprestatuz, nola Zerbitzua ezagutarazteko ekintza eta azpiegiturak antolatuz.

Uda ondoren berriro ekin diogu sektoreetako azpiegitura sendotzearen lanari eta orain arteko lanak positiboak izan dira, nahiz eta hasierako martxan jartze hori nahiko kostatu.

Euskararen inguruko ikasketxe arteko koordinaketa jada aurrera doa, elkarrekin lehendik zegoena sendotzeko pausobatzuk eman dira eta orain erakunde ofizialeetarako eta gizarte zerbitzuetarako bilera eta ekintzak ari gara prestatzen.

Larrañagak saio guztietan emandako sarrera dator, bertan, euskararen atzerakadaren historia eta gaurko egoeraren diagnostika aztertzen direlarik. Ondoren, eta kapitulu bana dutelarik, egun bakoitzean, alor bakoitzari eskainitako hitzaldiak datoz: euskara irakas-

«Branka» taldea serio lanean

«Nortasuna duen antzerkia egin nahi dugu»

«Branka» taldeko hiru partaide; laugarrena falta zen, balnearioan deskantsatzaren nonbait.

Irailaren lauean estreinatu zuen Branka antzerki taldeak bere lehen lana Zarautzen. Arrakasta ezin hobea jaso zuen «Beteluko Balnearioko Mirakulua»k, Patxi Santamariak, Iubio Eizagirrek, Mixel Gorrotxategik eta prestatutako lanak. Hernanin, Tolosan... emandako tokitan jendea gustora. Beraiek esango digute nola sortu eta nola dabiltzan.

ARGIA.— Nola bildu zineten «Branka» taldean?

BRANKA.— Gu hasiera batean Zarautzen hasi ginen «Aide» antzerki taldean zenbait gauza egiten. Zortzi hamar bat laguneko taldea zen eta oso inestablea: batzutan gehiago, bestetan gutxiago... Kale-antzerkia egiten genuen: parodia antinuklear bat, ihauteritan beste parodia bat... kalean egiteko moduko montaia txikiak. Batzuk soldaduskara joan, beste batzuk gogorik ez horretan

aritzeko... piskana piskana giroa apaldu eta hil egin zen talde hura.

Bestalde baginen batzuk zer-bait egiteko asmotan eta hizketan hasi ginen.

A.— Noiz hori?

B.— Udaberri aldera, martxoan edo. Orduan hasi ginen talde bezala martxan jartzeko ea zer behar genuen eta hitzegiten. Ze oinarri behar zituen taldeak...

A.— Ze oinarri...

B.— Oinarriak zera ziren, ba-

koitzaren disponibilitatea ikustea, elkartzeta eta lan bat aurrera ateratzea ba ote genuen ikustea, elkartzeko lokalik ba ote zegoen... Gero hasi ginen begira ea nola konkretatzen genuen gure lana obra batekin loturik.

A.— Obra horri nondik heldu zenioten?

B.— Idazten eta hasi ginen idea baten inguruan baina zailtasun handiak ikusi genituen. Proiektua geneukan baina ezin konkretatu. Pentsatzen genuen obra montatzen joan eta testua inprobisatu ondoren idaztea. Presa geneukan ordea diputazioarekin eta hartutako zenbait konpromezuengatik. Kontak-tuan jarri ginen orduan Iñaki Uribe eta Mikel Antzarekin eta alderantzizko bidea hartu genuen: haiek oinarri bat idatzi, geuk montatu eta gero denen artean dena errebisatu.

A.— «Beteluko Balnearioko Mirakulua» atera zen hortik.

B.— Horixe, eta asmoa izan da idatzi dutenak eta aktoreak esperientzia orokor batean biltzea.

A.— Tarte handia egon al da Iñakik eta Mikelek prestatutako testua eta zuek landutakoaren artean?

B.— Aldaketak? Bueno, baina harreman hestu baten barruan. Ez da izan testu bat hartu eta antzezte. Montaiak berak testuaren zenbait egokitze eskatu ditu testuak lana eskatzen zuen bezala montaiarako. Martxan aldatu dira gauzak, montaia eta testua elkarri osatuz joan direlarik.

A.— Ze iruditzen zaizue lan egite modu hori aktore eta idazle elkarlanean?

B.— Oso positiboa izan dela uste dugu. Horrelako lan bat egin beharrekoa da. Oso esperientzia ederra da eta ez da askotan egin, hemen behintzat.

Bide hori jarraituz gauzak egin daitezkeela ikusi dugu.

A.— Montatu berria duzue obra. Ze asmo daukazue?

B.— Obra honekin gaude orain eta zenbait tokitan emana dugu. Honekin jarraituko dugu deitzen gaituzten tokitarajoa-naz. Hala ere pentsatu dugu agian azkarregi egindako obra bat izateagatik edo piskabat itota ibili garela eta ez garela gelditu pentsatzera ea zer nola-ko antzerkia egin nahi dugun edo. Egin egin dugu, baina sakondu behar dugu horretan. Bestalde ordea ez dugu fokorik, ez dugu oinarritzko zenbait materia-... eta azpiegitura ere egiten joan behar dugu. Hori lortutakoan agian hasiko gaituk piskat filosofatzen ea zer nahi duen bakoitzak etabar. Lasaitzen garenean. Orain arte azkarregi joan da dena.

A.— Zenbat denboran montatu zenuten «Mirakulua»?

B.— Hilabete t'erdian. Uztaila erdia eta abuztua pasa genituen horretan.

A.— Ze harreman mota izaten ditu talde batek ikuslego-arekin?

B.— Antzerki talde batek beti izan behar duen asmoa da jendea antzerkira erakartzea. Gar-rantzizkoa da hori. Zenbaite-tan ordea plastada ederrak ikusten dira horko bazterretan zehar. Egia, bakoitzak ahal duena egiten du. Baina kalida-de minimo bat erakutsi beharra dago, bestela askotan gertatu dena, hor ari dira batzuk he-rrian antzerkia bultza nahiean eta gauzaka antolatzen. Eto-zen da talde bat, egiten du plastada bat, eta ea nork esaten dion hurrengoan jendea ant-zerkira joateko... Ezin da joan edozein gauzarekin. Zerbait eman beharra dago. Eta kontu-tan hartu hi ez haizela bakar-ra, hire ondoren beste talde bat

joango dela. Eta antzerki talde gehienek ez dute izenik hemen. Jendea antzerkia ikustera joaten da, ez talde bat ikustera konkretuki.

A.— Eta zuen lanaren aurrean nola erantzun du jendeak?

B.— Zarautzen estrenatu genuenean izugarrizko arrakasta lortu genuen. Kontutan hartu gure herria dela eta ezagunen aurrean ginela, obrak benetan funtzionatuko zuen ala ez jakiteko kanpoan egin beharra zegoen. Ez ditugu saio asko egin baina egindakotan harrera oso ona izan da. Jendea asko gustatu zaio eta gustora atera dira antzerkitik. Funtzionatzen duen lan bat dela ikusten da, eta hori, kontutan hartu lan apal bat izan dela, ez daukala inolako montaia handirik, inolako gauza izugarriarik. Baina hori bai, lanean serio aritu gara eta ondo egindako gauza da maila batean.

A.— «Mirakulua» rekin hasiak zarete jada antzerkigintzan mugitzen. Nolako egoera aurkitu duzue?

B.— Egia esan ez dugu harreman handirik beste taldeekin. Pentsatzen dugu talde horiek ere guk dauzkagun zailtasun berberak izango dituztela. Ez dago toki askorik antzerkia egiteko. Zenbait herritan badaukate, baina oraindik ere frontoira joan behar duk askotan.

A.— Gaia aldatuz, zer da «Beteluko Balnearioko Mirakulua»?

B.— Farsa baten itxura hartzen duen obra bat da. Nahiz eta beste garai batean girotua egon gaur egun antzerki talde batek subentzio kontutan eta nola egon daitekeen ikusten da. Antzerki talde batek, subentzioak direla eta, benganza edo rebantxa moduko bat prestatzen dio subentzioa ukatu zion kultur ministrari-ohiari. Gertakizunek tranpa moduko bat suposatzen dute.

A.— Gaur egungo errealtateari lotutako gaia beraz. Ez da askorik ikusten antzerkian.

B.— Ez, ez da gehiegi ikusten baina geurea hala da, antzerki talde askoren errealtatea jasutzen da hor.

A.— Aurrera begira profesionalizazioa izan daiteke zuen helburua?

«Beteluko Balnearioko mirakulua», satiraren indarra kritikarako eta barrea eragiteko.

B.— Oraindik ez dugu horretaz hitzegin. Lasaitu eta hizketan hasten garenean eztabaidatu beharko dugu hori ere. Betiko leloa da hori. Guk ez dugu lagun arteko antzerkia bakarrik egin, ondo pasa eta kitto. Lan serioa egin nahi dugu. Eta uste dugu maila horretan gure lana profesionala dela. Profesionaltasuna badago. Dirua da falta dena eta horregatik beste zenbait lan egin beharra. Gaur egun diruak erabakitzen du nor den profesionala eta nor ez, ez lanaren kalitateak.

A.— Ze antzerki mota egiteko amoa daukazue?

B.— Hori ere hitzegiteko daukagu baina nahi genuke

hemengo antzerkia egin. Ikusten dugu egiten direla antzerkiak hemen baina oso gutxi aportatzen dutela gaur egun Euskal Herrian antzerki bat egungoa egiteko. Aztertu behar dugu hori, hemen izan diren espresio mota ezberdinekin batera. Nortasun bat duen antzerkia egin nahi dugu.

Aztertu behar dugu baina komentatu izan da gure artean idazleetaz aparte plastikara eta musikara dedikatzen den jendearekin ere kontaktzea. Lan kolektiboagoko bat egitea. Obra honekin ere gauzarik interesgarriena hori izan da. Ez gu laurok eszenatoki baten gainean agertzea, baizik eta jende

bat hasi dela argiak eta erabiltzen, beste bat musikaz eta arduratzen... mugida polita sortu da obraren inguruan. Zenbait jende animatu da esperientzia hau ikusita.

Bestalde ez dugu planteatzen «Branka» antzerki talde itxi bat bezala. Orain gu laurok gaude «Mirakulua» eskutartean dugula baina agian datorren urtean sei edo zortzi izango gara. Txoko bat sortu nahi genuke jende guziau biltzeko eta gauzak ateratzeko. Egon dadila gauzak non esateko eta aportazioak non emateko tokia. Plataforma hori moldatzen ahaleginduko gara.

J.L.

liburuak

● **Sarrionandiaren egunkari gisako liburua "Pamiela"ren eskutik.**-- Joseba Sarrionandiak Fernando Pessoren "O marineiro"rekin egindako itzulpenaren berri aspaldi eman genuen. Orain esan dezakegu itzulpen horrezaz gain, beste liburu bat ere daukala gartzelatik aterata argitaratzeko asmotan, hain zuzen ere urte hau amaitu aurretik Iruñeako "Pamiela" errebistakoek kaleratu nahi dutena. Liburuak saio tipiak, ipuin laburrak eta gogoetak biltzen ditu, eta forma aldetik egunkari baten modura egina dago. Titulua oraingoz behin-behinekoa denez hobe izango dugu horretan ere espektatiba irrikatsun geratzea.

● **Mikel Lasak poema-liburua argitaratuko du.**-- Duela bederatzi bat urte argitaratu zuen Mikel Lasak bere arrebarekin batera "Poema bilduma" izeneko liburua. Oraingoan, Mikelek liburu hartan zeukan parte birargitaratzeko asmoa dauka "Erein" argitaletzeak, poemak birridatzita eta edizioa sei edo zazpi poema berriez hornitua izan delarik. Durangoko Azokarako kalean izanen da.

diskoak

● **Antton Valverde maketa batekin hasteko asmoz.**-- Antton Valverdek aurrerago begira diskoa bilakatu daitekeen maketa bati ekiteko asmoa omen dauka. Euskal musikarako berri inportantea litzatekeela deritzogu, baldin eta orain asmo mailan dagoen hori merkatura plazaratuko balitz. Maila horretan, lehen mementu batetan grabatutako maketa hori abiapuntutzat harturik horren konponketak eta orrazketak egingez sortuko omen luke Anttonek bere hirugarren Lp.aren hazia. Ikusteko, beraz.

● **Aurrezki-kutxa batek Oskorriren "Alemanian euskaraz"en 75.000 kasete erosi.**-- Oskorri taldeak kaleratu duen azken diskoa izan da "Alemania euskaraz" izeneko. Taldearen garai desberdinetako kantuek jaso eta birgrabatu dituzten disko-bilduma hori, badirudi, orain artekoak baino modu hedatuago batez zabaltu ahal izango dela, aurrezki-kutxa

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

batek "Elkar" diskoetxeari erosi (edo enkargatu, bederen) berri dizkion 75.000 kaseteak direla medio. Bai, 75.000, puntuaren atzetik hiru zero dituela. Zorionak eman behar Oskorriko mutikoei.

kulturgintza

● **Hilabete barru izanen da Baionako Kultur Zentruaren inauguraketa.**-- Urriaren 22an egin zuen Baionako Kultur Zentruko Kontseiluak bere azken biltzarra, eta benan erabakitakoaren arauera zentru horren inauguraketa ofiziala hile honen 15a eta abenduaren 15a bitartean egingen da. Data zehatzik ez da, beraz, baina mereziko du erne egotea. Data guztiz zehatza erabakitzeko zera jakitearen esperoan daude Zentrukoak: festa horretara Gobernamentu Frantsesaren izenean etorriko omen den kultur kargoduna zein izanen ote den jakitea (hark markatuko bait du praktikan eguna). Azken detaile honek zentru horren inguruan dauden ofizialista-susmo guztiak konfirmatu baino ez ditu egiten apika.

bertsolaritza

● **Hasiak dira datorren Bertsolari Txapelketa Nagusi-rako antolakizunak.**-- Datorren

urtean tokatzen da Bertsolari Txapelketa Nagusia antolatzea, eta lan hori aurrera eramaten ohizkoa denez Euskaltzaindia dabil honez gero buru-belarri. Bertsolariekin bil du eta haien eritziak ere jasotzearen esperoan, datorren urte hasierako hilabeteetan ekin beharko zaie bazterketa-saioei, udazken aldean finala jokatzearren. Ez digu, beraz, hutsegingo datorren urteko Txapelketa Nagusiak.

● **Egilleor-en omenaldian urtarilaren 13an izango da.**--

Bertsolarien artean dagoen elkarte modukoak muntatu ohi du azken urteotan ospatuz joan diren bertsolarien omenaldiak. Iaz Txomin Garmendia egin zitzaion bezala aurten Egilleor-i egingo zaio, jakina denez. Bada, fetxa zehatza ere eman dezakegu: urtarilaren 13an, bertso-saioa Astoria donostiarrean goizeko 11.30tatik hasita eta bazkaria ohi den legez Buenavistan izango delarik. Aurten bada berririk, ordea. Datorren urtean omendua nor izango den bazkalosterarte ez da jakineraziko (aurreko urteetan bertsoaldian bertan jakinerazten zen).

zinema

● **"Tasio"ren euskal bertsioa, oraindik ere egiten ari.**--

Duela hilabete t'ardi pasata estreinatu zen "Tasio" filmeak oraindik ere ez dauka euskara hutsezko bertsiorik, nahiz eta jakina denez Eusko Jaurilaritzaren subentzioa jaso ahal izateko ezinbestekoa izan. Subentzio hori jaso ahal izateko, hain zuzen ere, orain azken mementuan eta presaka ari dira Elias Querejetak produzitu eta Montxo Armendariz nafarrak zuzenduriko filme honen euskara hutsezko bertsio hori burutzen. Dagoeneko lehen pase komertziala amaitzeaz daukatenean lan horretan aritzea desprestigioa haundia da gure ustez euskararekiko agertzen duten jarrera eta maitasunaren aldetik. Egia da kritika aldetik orain arteko eusko filmerik onena haxe izan dela, baina era berean egia da haxe izan dela euskararekin planteiamendu zatarrena eta iraingarriena eduki duena.

Eusko Jaurlaritza / Gobierno Vasco

Lehendakaritzako Idazkaritza
Argitalpen Zerbitzua

Errejimena

Ez zen Fermin sendagilearengana askotan joaten zen pertsona horietakoa. Azken aldiz noiz joan zen ere ahaztua zeukan, baina azken bolada honetan, halako egoneza bat nabaritzen zuen gorputzean eta zerbait egin behar zuela erabaki zuen. Pentsatu eta egin, sendagilearengana joan zen:

— Egunon!
— Egunon, Fermin! Zerk dakarkizu honuntza?
— Begira, On Jose! Aspaldi honetan ez nabil oso ondo, eta erremedioren baten bila natorkizu.

Medikuak, betiko esplorazioak egin ondoren errejimena egin behar duela erabakitzen du:

— Hara, Fermin! Sendatu nahi baldin baduzu eta lehen bezain sano jarraitu errejimena egin behar duzu.
— Errejimena?

— Bai. Goizetan ez duzu ezertxo ere gosalduta behar, gero hamaiketakoaren orduan frutaren bat jan behar duzu. Bazkalorduan, ensaladaxoren bat, berdura piska bat, eta 100 gramo haragi edo arrai. Arratsaldean, beste frutaren bat ta afaltzeko beste 100 gramo haragi edo arrai.

— Ondo da mediku jauna. Zuk esan bezala egingo dut.

Bazihoan kalera eta atea itxi baino lehen duda etortzen zaio burura eta galdetzen dio:

— Aizu, mediku jauna! Baina errejimena noiz egin behar dut, bazkalaurretik edo bazkalondoan?

Lapurrak

Gizona erdi mozkorturik kotxean sartuta. Udaltzain bat aldamenetik pasatzen da eta oihukatzen dio:

— Udaltzain jauna! Udaltzain jauna! Bolantea lapurtu egin didate! Eta baita frenoak ere! Eta martxen palanka!

— Ala! Ala! Pasa aurreko eserlekura eta lasai zaitez, eh!

Loritoa eta hontza

Bazegoen Lizarran lorito bat erosi nahi zuen emakume bat. Baina, sekula ez zuen bere bizitza guztian loritorik ikusi. Halako batetan joan da era guztitako animaliak saltzen dituzten denda horietako batetara eta loritoa nahi duela adierazten dio saltzaileari. Baina hau konturatu egiten da besteak

ideiarik ere ez duela eta sal ezinik zeukan hontza eranstean dio loritoaren orde.

— Baina honek ikasiko al du hizketan?
— Ez du ikasiko bada? Hemendik aste pare batetara isildu ezinik edukiko duzu.

Saltzen dio hontza eta badaezpada zuzenbidea hartzen dio.

Dendaria pikaro samarra izaki, handik aste pare batetara eroslearen etxera azaltzen da, barre piska bat egiteko asmotan.

— Kaixo! Zu hemen?

— Bai. Loritoa zer moduz dagoen jakitera nator. Hizketan ikasi al du dagoeneko?

— Ikasi, ikasi, ez du oraindik ikasi. Baina jartzten duen harreta!

Desnuklearizazioa

Orain dela gutxi Europako estatuen lehendakariak bildu omen ziren desnuklearizazioaren arazoa tratatzeko. Bakoitzak lehen saioan zituen asmoak aipatu zituen. Entzulegoaren artean, Europako talde parlamentari gehienetako ordezkariak.

Tatcher anderea hasten da hizketan:

— Guk geure hondare nuklear guztietatik 20 desnuklearizatu egin behar dugu!

Eta oposizio guztiak:

— Gezurra! Gezurra!

Mitterrand azaltzen da eta:

— Ba guk geure hondare nuklear guztietatik 40 desnuklearizatu egin behar dugu!

Eta oposizioak:

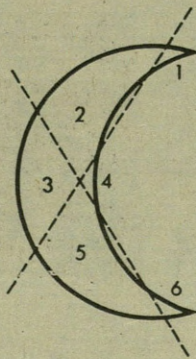
— Gezurra! Gezurra!

Azkenik Felipe Gonzalez azaltzen da eta esaten du:

— Nik pentsatzen dut....

— Gezurra! Gezurra!

«Koxka» n proposatutako denborapasen

IXTORIO / MIXTERIO:

Zeloak izan baziren atxilotzearen benetako zioa, emakume bat zegoela tartean pentsa genezake, ezta? Eta porra eta guzti dabiltzan emakume bakarrak ertzaintsak ditugu oraingoz behintzat.

GURUTZEGRAMA:

LUZETARA: 1.— Oinkatu. Haztatu. 2.— Iraina. Haritzak. 3.— Lurralde. Ez. Era. 4.— Ondo. O. Zerain. L. 5.— Gale. Zutik. And. 6.— Lotan. Orio. Oroi. 7.— E. U. Dar. Markina. 8.— Haatik. So. Bio. K. 9.— Eskaka. Ola. Lan. 10.— Nu. Pats. Oloa. Ag. 11.— Dima. Sorgin. Igo. 12.— Anitz. Maiztasun. 13.— Karua. A. Ait. Tsa. 14.— A. A. Katu. Ao. Oi. 15.— R. K. Agure. Arras. 16.— Iturri. Ama. Hi. O. 17.— Alorra. Ele. Ogi. 18.— Ru. Erpina. Zain. 19.— Otarra. D. Ba. Ne. 20.— Ta. Ai. Idizainak. 21.— Usaia. Nion. Kono.

GOITIK BEHERA: 1.— Oilo. Lehendakari. Otu. 2.— Irungo. Asuina. Tartas. 3.— Nardatuak. Mirakulua. A. 4.— Kirola. Tapatu. Ro. Rai. 5.— Ana. Endika. Zakarrerria. 6.— Talo. Akatas. Agirre. 7.— U. D. Zor. Somatu. Apain. 8.— Hezur. So. Ra. Ura. I. Di. 9.— Ha. Etimologia. Emendio. 10.— Arerioa. Alizia. Ala. Zn. 11.— Zizak. Rb. Onttoa. E. Bá. 12.— Tt. I. Okila. A. Rh. Zaik. 13.— Azenarioa. Istoria. No. 14.— Tar. Non. Nagusia. Ginan. 15.— Ukaldiak. Gona. Soineko.

Kajan hilda bezala

Herri koxkor, txiki, zar batean
ireki nitun begiak
alde batean itsasoa ta
goiko aldean mendiak.
Galtza motxetan ikasi nuen
han bazirela legiak
Orain berriz kontatuko ditut
bizi izandako egiak.

J. GORRITI

«Nere andrea izango al zara»
behin eskatu nion hitza—
«bion artean edertuko da
gelditzen zaigun bizitza»
Malkoz beteta beiratu ninun,
gizon okerra banitza,
«Tomas ez zaidazula ekarri
ezkondu guzien gaitza».

Igande goizetan joaten nintzen
hamaiketako mezata
aurrean lagunak nituela
nere ondoan ama-ta.
Geroztik ez gara berriz joan
meza daukagu lagata
Jaungoikorik ez bada zergatik
apaiz gaizto haien lata!

Gaur ikusita eiten diote
bere atzetikan parra,
umekoxkorrentzat Kontxita da
herriko neska zaharra.
Bere etxean bizi da lasai
nahiz bera den han bakarra,
edadean sartua da baina
ez dago oso baldarra.

Gure herriko neskatxak ziren
ergelak eta arinak,
ondo jantzi ta txukun apaindu,
itxuraz behintzat finak.
Haien artetik neska eder batek
zeuzkan manera ezberdinak.
Kontxita zure bihotzagatik
izan ziren nere grinak.

Egun batzutan akordatzen naiz
eta ematen dit pena,
nahiz-ta gero-ta hobe entenditu
bere erabakiarena.
Lagun bakar batekin bizitzen
ez dut topatu atsedena,
alperrik bilatuko dut orain
laister bait daukat azkena.

Dama gazte ederra zenean,
hauxe da nere enojua,
ez zuen ba alperrik gastatu
Kontxitak bere burua.
Jertsei baten eta nere artean
maiteago zun puntua,
honez gero ordun hasi zunak
bueltatuko zun mundua.

Josten ta josten bizi guzian
kuarto batean Kontxita,
ikusi ere ez du egiten
gastatu bait zaio bista.
Ez du jenderik, ez du inor nahi,
ezta anaien bisita,
Kajan hilda bezala etxean
beti bizi da itxita.

ARGIA BERTSO-PAPER SARIAK BADU EPAI-MAHAIA

Jadanik bat baino gehiago estutzen hasia zen bertso-paper lehiaketaren berririk ez dela eta. Bertsoak bidaltzeko epea bukatu ondoren juradu egoki bat antolatzeko lanean aritu gara eta izen guztiak ziur jakin arte nahiago genuen ezer ez esatea.

Jakin ezazue berrogeita hamasei bertso-paper heldu zaizkigula. Ez da zifra txarra lehendabiziko aldia izateko. Denen fotokopiak atera eta honez gero epaileak lanean ariko dira.

Honako hauek osatzen dute epai-mahaia: Juanito Dorronsoro, Jose Ramon Etxebarria, Xanti Iparragirre, Mikel Mendizabal eta Joxe Mari Ostolaza.

Bere garaian jakin eraziko da irabazlearen izena eta saria berriz ARGIA EGUNA dela eta antolatuko dugun afari batean emanen zaio.

Donostian Donosti eta Gorostian Gorosti...

Gehiengo demokratikoari buruzko gogoetak

DUELA gutxi, Hego Euskal Herrian ibili gara PNVko jendearekin mahai inguruan, eta behin eta berriz argudio bera errepikatu digute; Euskadiko gehiengoak, hauteskundeetan, borroka armatuari loturiko aukerak arbuiatu egin dituela eta, beraz, ez zela gehiago horrelako jarrerak defendatzerik. Bego argumendua.

Gero, Miterrand jauna etorri zaiagu, eta Ipar Euskadiko Gure Irratian beste mahai inguru bat izan da. Entzule fidelek batzuen eta besteen argudioak entzun ditugu. Sarako Alkateak, euskara garbiaz, hemengo gehiengoak frantsesa izan nahi duela errepikatu digu, hauteskundeetan abertzaleek lortzen dituzten zifra katastrofikoetan erosoki oinarritua; «Ager» aldizkariaren ondoan dabilen PNVzaleak ederki dio erantzun: gaurko egoerak dituen sustrai historikoak, batasun kulturalaren esanahia, etorkizunean izan daitekeen aldakuntza, horiek oro ekarri dizkigu mahai gainean. Eta, dudarik ez, ondo egin du.

Baina, nere buruari galdetzen diot; Bidasoak muga hain sakona egiten du? Iparraldean, abertzaleak minoria gorrian dauden lekuan, historiari, kulturari, zapalkuntzari eta etorkizunari doazkien argumenduek balioa dute; Hegoaldean, berriz, jeltokideek hauteskundeetan gehiengoak duten hiru probintzietan, arrazoina boto kopur an datza... Hemen zuri eta han beltz, ba dute non ausnartu alderdikideek.

BELTZA

AZKEN funtsean, jarrera politikoen justifikazioa ezin daiteke esparru bakar batean bilatu. Minorian dagoenak, sistemak sortutako kontrol mekanismoak eta oztopo legalak joko ditu bere egoeraren erantzuletzat; bere jarreraren zilegitasuna historian, gizarte egituran eta ideologian finkatuko du, eta gehiengoak edo boterea lortzeko borroka guztiz justifikagarria ageriko zaio nahiz eta minoria tamalgarrian egotea. Are gehiago, minorian denez gero oztopo legal edo errepre-sibo handiagoak ezartzen ba zaizkio (hala nola lege elektoralak edota expresabideak murrizteko neurriak...), sistemaren joko legeak salatze eta hausteko zio gehiago izango du. Politika politika denez, beti holan gertatu da.

Baina, kaxu! Ez dut hortaz eszeptizismo zinikoan erori nahi, ez eta edozein jarrerak nahi duena egiteko eskubidea duela esan nahi. Jarrera politiko bat nork sortua eta noren zerbitzutan den jakin eta neurtu behar da; minoria zapaltzaile batek

«aberria» inbokatzen du, eta «herria» hitzaz xafarrikatu egin dezake, baina gehiengoak zapalduz gutxiengoaren alde dabilela bistan dago. Eta honetan datza aukera baten zilegitasuna neurtzeko kana: jabegoak eta botereak sortzen duten lerroaren zein aldean dagoen ikusi egin behar da.

ETA, dudarik ez, hauteskunde libreak, askatasunean egiten direnean eta balio duten gauzak aukeratzeko erabiltzen direnean, gehiengoak zer nahi duen jakiteko balio dute. Halere, bi gauza gaineratu behar da: lehena, sistemak sortutako mugak eta herriak sofritzen duen alienazioa kontutan behar direla hartu hauteskundeetan zedarrak neurtzeko; eta, bigarrena, beste expresabide asko ere ba dela, hala nola elkarteen bizitza, grebak, manifestapenak, festak, eta abar, non hauteskundeetan garbi agertzen ez diren indarrak eta nahikundeak eza-gutarazten diren.

Hots, gaurko egoeran hauteskundeetan ageritako indar harremanak kontutan hartuko ez dituen oker ibiliko da, baina bozen kopuruan edozein aukera politikoaren zilegitasuna neurtu nahi duena oraindik okerrago. Hau, edozein ikerlek ba daki; politikariek ere bai, omen, baina duten memoria historiko ahulaz berdin inbokatuko digute gehiengoak gehiengoan daudenean eta minoria- ren eskubide naturalak minorian gertatzen direnean. Bai, Donostian donosti eta gorostian gorosti, jaun andere agurgarriak.

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko
baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA